

Strategia Rozwoju Gminy Frampol

na lata 2022-2030

Spis treści

WPROWADZENIE	3
Metodyka prac nad strategią	3
1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY FRAMPOL	5
2. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU	23
2.1. Wizja i misja.....	23
2.2. Cele strategiczne i operacyjne	24
2.3. Kierunki interwencji (działań) Gminy Frampol wraz z harmonogramem planowanych przedsięwzięć	26
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej	26
Cel strategiczny II: Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol	34
Cel strategiczny III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	40
Cel strategiczny IV: Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol.....	49
3. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY FRAMPOL.....	55
3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	56
3.2. Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego	77
4. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII	82
4.1 Proces wdrażania Strategii.....	82
4.2 Instytucjonalna struktura systemu realizacji Strategii.....	83
4.3 Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii	85
4.4 Ramy finansowe Strategii.....	85
4.5 Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii	89
Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji.....	94
Zasady i tryb aktualizacji Strategii	97
4.6 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	98
4 ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	100
5 ZAŁĄCZNIKI	106

WPROWADZENIE

Podstawą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru jak również zdefiniowane problemy i hierarchię działań pod względem ich efektywności. Niezwykle istotny jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji ważnych dla lokalnej społeczności.

Aby zarządzanie rozwojem gminy było efektywne niezbędny jest wieloletni plan działań (strategia), który formułuje wizję rozwoju obszaru poprzez przyjęcie założeń strategicznych, wskazuje cele i perspektywiczne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, jak również prezentuje działania (projekty inwestycyjne i społeczne) zmierzające do optymalnego wykorzystania potencjałów oraz przeciwdziałania zjawiskom problemowym.

Strategia ma za zadanie ułatwić lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów wynikających z uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych, gospodarczych, społecznych i środowiskowych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Ponadto strategia spełnia również funkcję informacyjną prezentując zamierzenia władz lokalnych oraz możliwości udziału i współpracy w realizacji wspólnych zadań. Oferta skierowana jest zarówno do partnerów społecznych, samorządowych i gospodarczych jak i do mieszkańców. Jednocześnie docenić trzeba walor edukacyjny strategii, która wskazuje uwarunkowania rozwoju obszaru i dąży do integracji społeczeństwa wokół rozwiązywania kluczowych problemów oraz realizacji przyjętych celów.

Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 jest głównym i najważniejszym dokumentem obszaru gminy, który wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju. Z założenia dokument obejmuje lata 2021 – 2030. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie strategii do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Podstawą realizacji Strategii Rozwoju Gminy Frampol jest założenie maksymalnego wykorzystania szeroko rozumianych wewnętrznych zasobów przestrzennych, infrastrukturalnych, gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym potencjału miejscowych podmiotów gospodarczych. Dokument bazuje na dokładnej inwentaryzacji istniejących zasobów gminy oraz wskazuje jak te zasoby efektywnie wykorzystać w dalszym rozwoju gminy i społeczności lokalnej.

Metodyka prac nad strategią

Prace nad dokumentem opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod i modeli partycypacyjno-eksperckich oraz prac analitycznych. Model ten pozwala na szeroki udział władz, a także zapewnia aktywny udział społeczności lokalnej w weryfikowaniu celów strategii i określaniu sposobu ich realizacji poprzez konsultacje społeczne dokumentu. Dzięki takiemu opracowaniu Strategii możliwe jest połączenie potencjału mieszkańców biorących czynny udział w życiu społecznym z wiedzą oraz doświadczeniem ekspertów.

Prace analityczne to głównie: analiza danych zastanych, badania ankietowe mieszkańców, analizy strategiczne, spotkania warsztatowe z przedstawicielami instytucji oraz przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi.

Struktura dokumentu obejmuje logiczną całość, składającą się z części analityczno-diagnostycznej zaprezentowanej w formie załącznika do przedmiotowego dokumentu, części strategicznej oraz części wdrożeniowej.

Część diagnostyczna, przedstawiona w Załączniku nr 1 do Strategii, zawiera analizę najważniejszych potencjałów i mocnych stron gminy, które powinny stanowić podstawę do dalszego jej rozwoju.

Diagnoza identyfikuje również szereg słabości i problemów, które należy we właściwy sposób zaadresować i dążyć do ograniczenia lub rozwiązania. W analizie skupiono się na sześciu głównych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego gminy z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych:

- uwarunkowania wynikające z administracyjnego położenia gminy,
- środowisko przyrodnicze i walory kulturowe,
- potencjał społeczny i jakość życia mieszkańców (obecne trendy demograficzne oraz dostępność infrastruktury społecznej),
- uwarunkowania gospodarcze (rolnictwo, przedsiębiorczość i potencjał do rozwoju turystyki),
- infrastruktura komunikacyjna i techniczna (wodno-kanalizacyjna, gazowa, elektroenergetyczna),
- jakość rządzenia w gminie.

Podstawowe źródła informacji stanowiły dane Głównego Urzędu Statystycznego, dane z Urzędu Miejskiego oraz informacje dostępne na stronie internetowej Gminy Frampol oraz innych dokumentów planistycznych. Analizę przedstawiono w ujęciu statycznym, polegającym na pokazaniu wartości danego wskaźnika w roku 2020 oraz dynamicznym, polegającym na ukazaniu zmiany w stosunku do roku bazowego (2014). W celu zapewnienia spójności analizy przyjęto, że podstawowym okresem odniesienia będzie rok 2020 (w przypadku braku danych rok 2019). Przedstawiono również dane za rok 2021, które w głównej mierze pochodziły z bazy Urzędu Miejskiego we Frampolu.

Prezentując dane, posłużono się perspektywą porównawczą – sytuacja na obszarze Gminy Frampol przedstawiona na tle województwa lubelskiego oraz powiatu biłgorajskiego. Dodatkowo w dokumencie dokonano porównania Gminy do 5 innych gmin z terenu województwa lubelskiego.

Podsumowanie części diagnostycznej stanowi rozdział 1 niniejszego dokumentu i zostało przygotowane w oparciu o przeprowadzoną analizę SWOT oraz analizę głównych potencjałów i barier rozwojowych gminy.

Drugim etapem tworzenia Strategii było określenie i wyznaczenie wizji i misji rozwoju Gminy Frampol do 2030 roku oraz celów strategicznych i operacyjnych, które prowadzą do spełnienia założeń przyjętej wizji rozwoju. Wyznaczone zostały najważniejsze kierunki działań, które umożliwią rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów oraz efektywne wykorzystanie potencjałów gminy.

Zaprezentowano również docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol, który jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

W części realizacyjnej Strategii opracowano system wdrażania strategii oraz jej monitoringu i ewaluacji. Określono jednostki odpowiedzialne za proces wdrożenia dokumentu oraz wskaźniki monitorujące służące ocenie realizacji założonych zadań.

W załączniku do Strategii przedstawiono opis procesu konsultacji i partycypacji społecznej, czyli aktywności mieszkańców we współtworzeniu koncepcji rozwoju gminy. Zostały tu przedstawione wnioski z uwag zgłoszonych przez mieszkańców.

Przy opracowaniu strategii założono, że powinna być ona zgodna ze schematem „SMART”. Oznacza to, że wyznaczone cele muszą być specyficzne (Specific), mierzalne (Measurable), uzgodnione (Agreed), wykonalne (Real) i określone w czasie (Timed).

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY FRAMPOL

Szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Frampol stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Poniżej przedstawiono podsumowanie diagnozy i wnioski z niej wynikające oraz analizę SWOT obejmującą syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier oraz potencjałów gminy i szans rozwojowych. Zaprezentowane poniżej wnioski z diagnozy zostały przedstawione w układzie 4 wymiarów: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym i instytucjonalnym.

WYMIAR SPOŁECZNY

Wymiar społeczny Gminy Frampol analizowano pod kątem: stanu ludności i procesów demograficznych, mieszkalnictwa, edukacji, kultura i sport, aktywność obywatelskiej i organizacji pozarządowych, ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego.

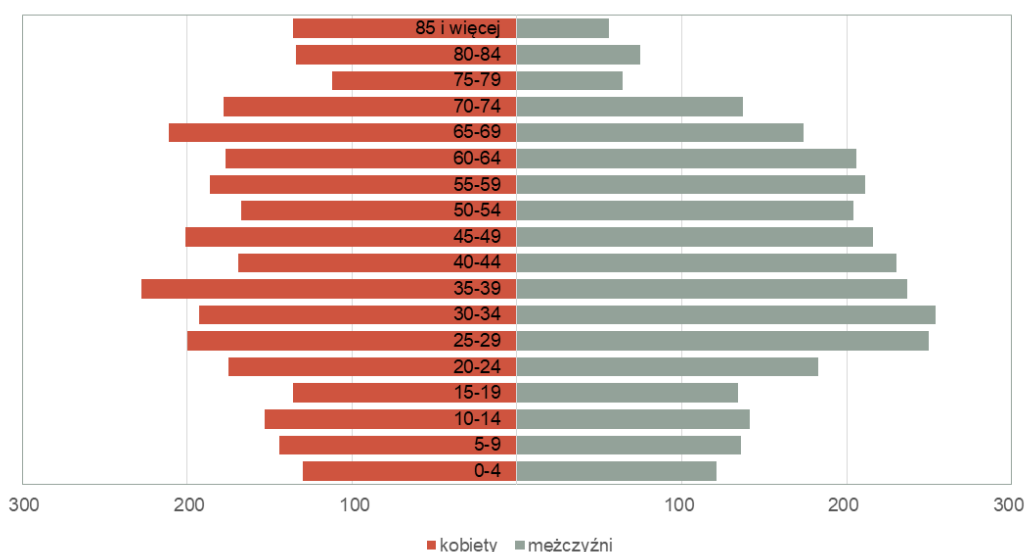
W 2020 roku Gminę Frampol zamieszkiwało 6 059 osób, co stanowi zaledwie 6,03% mieszkańców powiatu biłgorajskiego. Gmina Frampol jest szóstą pod względem liczby ludności gminą w powiecie biłgorajskim. W 2020 roku 3029 osób stanowili mężczyźni (49,99%), a 3030 kobiety (50,01%).

Negatywnym zjawiskiem jest spadek liczby ludności, od 2014 roku liczba mieszkańców spadła o 105 osób, co ma przełożenie na ujemne tempo zmiany w wysokości -3,4%. Jest on spowodowany przede wszystkim procesami migracyjnymi: wahająca się wartość salda migracji oraz ujemna wartość przyrostu naturalnego.

Negatywne zjawiska demograficzne w Gminie Frampol prezentuje wskaźnik obciążenia demograficznego, który na terenie gminy wynosił 67,7 i wartość tego wskaźnika wypada gorzej w porównaniu z wartością dla powiatu biłgorajskiego (64,9). Niepokojące jest również to, że od 2018 r. wartość wskaźnika ulegała systematycznemu wzrostowi. Ponadto co roku wzrasta odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, a sytuacja ta wymaga od władz gminy ukierunkowania polityki rozwoju na potrzeby osób starszych.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Frampol jest zdominowana przez osoby między 20 a 65 rokiem życia. W grupach wiekowych od 65-85 i więcej, widoczna jest znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami.

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w Gminie Frampol w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do roku 2030 prognozuje się, że liczba ludności Gminy Frampol będzie stale się zmniejszać, przy czym tempo tego spadku będzie stale przyspieszać. Szacowana liczba ludności na terenie Gminy Frampol w 2030 roku to 5 583 osoby, prognozuje to spadek liczby osób o ponad 600 osób.

Demograficzna wizja Gminy Frampol, która wyłania się z prognozy ludności do 2030, nie jest optymistyczna, jednakże Gmina Frampol nie należy do gmin o największych problemach demograficznych. Wzrost udziału osób starszych w społeczności gminy wpływa nie tylko na sytuację ekonomiczną obszaru, lecz również na sytuację społeczną i konieczność prowadzenia działań zmierzających do zabezpieczenia różnego rodzaju potrzeb związanych z organizacją systemu wsparcia dla starzejącego się społeczeństwa i przystosowanie przestrzeni do potrzeb coraz liczniejszej grupy seniorów. Pociąga to za sobą również wzrost wydatków na świadczenia w formie usług opiekuńczych, pomocy w naturze jak i pomocy instytucjonalnej, co wymusza dostosowanie polityki senioralnej do potrzeb mieszkańców gminy.

Jednym z najbardziej oczekiwanych działań ze strony samorządu lokalnego według mieszkańców jest zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych i opiekuńczych oraz tworzenie nowych miejsc spotkań dla seniorów i młodzieży.

Zasób mieszkaniowy Gminy Frampol ulega poprawie, zauważalny jest wzrost liczby mieszkań oraz przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 mieszkańca. Na koniec 2020 roku w Gminie Frampol znajdowało się 2 095 budynków mieszkalnych, wskaźnik liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w 2019 roku kształtowała się na poziomie 358,8 przy średniej dla powiatu biłgorajskiego 318,9 i województwa lubelskiego - 373,6. Mieszkaniowy zasób gminy tworzy 6 lokali komunalnych i jest to niewystarczająca liczba w odniesieniu do potrzeb w tym zakresie

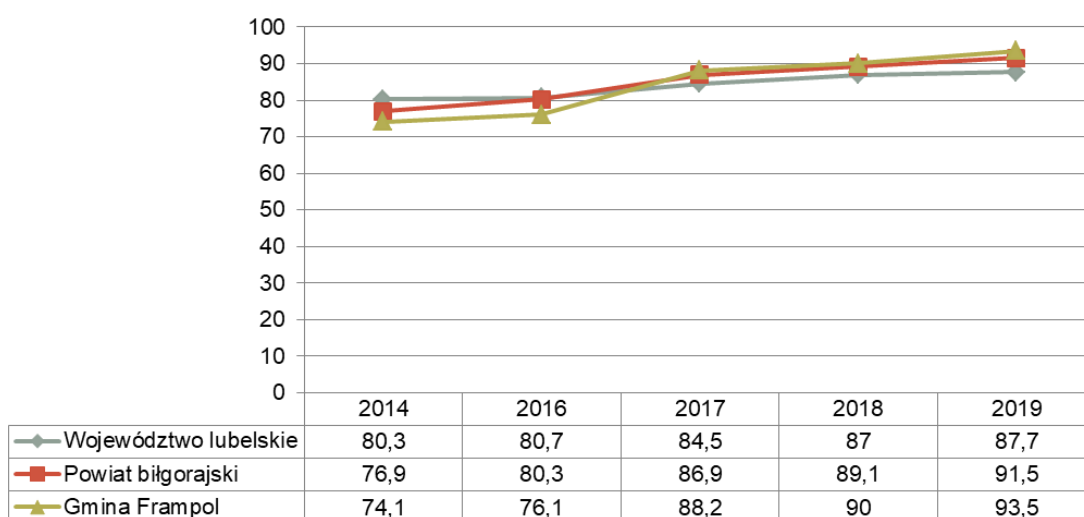
Stan wyposażenia mieszkań w Gminie Frampol w instalacje techniczno-sanitarne jest na średnim poziomie. Dostęp do sieci wodociągowej na obszarze gminy ma 89,1% mieszkań. Centralne ogrzewanie posiada jedynie 50,8% mieszkań, natomiast łazienkę 60,0% mieszkań w Gminie. Są to wartości niższe niż średnia dla województwa lubelskiego i powiatu biłgorajskiego – dostęp do wodociągów w województwie ma 91,8% mieszkań, a w powiecie 93,8%. W województwie lubelskim 82,9% mieszkań posiada łazienkę, dla powiatu biłgorajskiego udział ten jest niższy i wynosi 80,4%.

Centralne ogrzewanie posiada 76,1% mieszkań w województwie lubelskim i 72,3% mieszkań w powiecie biłgorajskim.

Istniejąca infrastruktura edukacyjna na obszarze Gminy Frampol pozwala na zaspokojenie podstawowego zapotrzebowania w dziedzinie edukacji. Zapotrzebowanie w zakresie edukacji przedszkolnej na omawianym obszarze zaspokaja podmiot mieszczący się w Samorządowym Zespole Szkolnym we Frampolu oraz dwa oddziały przedszkolne mieszczące się przy szkołach podstawowych w Teodorówce i Woli Radzieckiej. Jest to podmiot prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego obejmujący 5 oddziałów przedszkolnych.

Na obszarze Gminy w 2019 r. wychowaniem przedszkolnym objętych było 188 dzieci w wieku 3 – 6 lat, co przekłada się na bardzo wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, który wynosi 93,5% dzieci w tym wieku. W porównaniu do 2014 r. ich liczba wzrosła o 28 dzieci, co stanowi wzrost o 17,5%. Niestety wzrost udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest również spowodowany spadkiem liczby dzieci w wieku przedszkolnym, od 2014 r. liczba osób w wieku 3-6 lat zmniejszyła się o 14.

Wykres 2. Dzieci w wieku przedszkolnym i objęte wychowaniem przedszkolnym w Gminie Frampol w latach 2014 – 2019 (brak danych dla roku 2015)

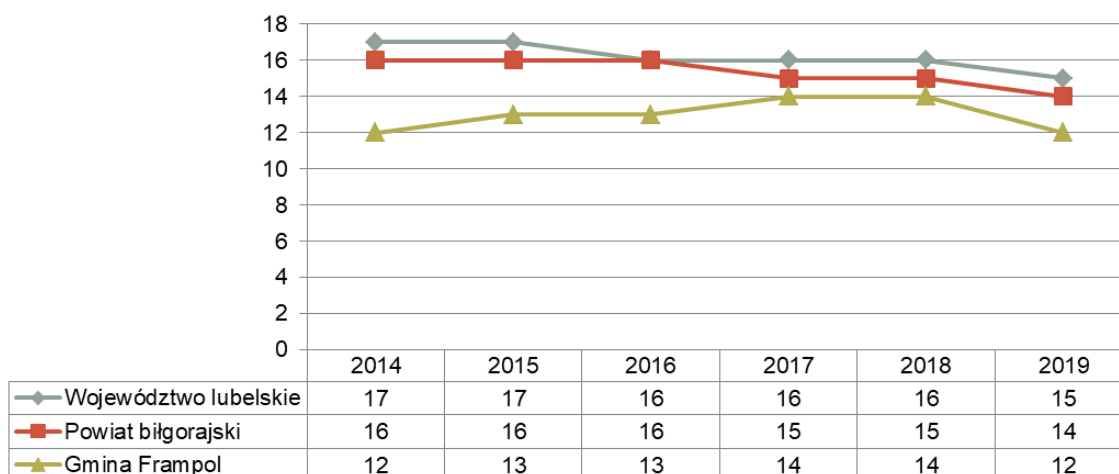

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Również infrastruktura oświatowo-edukacyjna na poziomie szkoły podstawowej zaspakaja potrzeby mieszkańców. Tworzy ją cztery placówki edukacyjne. W roku 2020 do szkół podstawowych prowadzonych przez samorząd gminy uczęszczało 379 uczniów. Do szkoły prowadzonej przez stowarzyszenie uczęszczało 51 uczniów.

Wskaźnik liczby uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych w 2019 roku dla Gminy Frampol przyjął wartość 12. Jest to wartość niższa od średniej wartości dla powiatu biłgorajskiego (14) i województwa lubelskiego (15), co świadczy o dobrze rozwiniętej infrastrukturze edukacyjnej.

Wykres 3. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem obiektów sportowych Gmina Frampol prezentuje się bardzo korzystnie. Znajduje się tutaj otworzona w 2011 roku hala widowiskowo-sportowa z kompleksem boisk i kortami tenisowymi zlokalizowana przy SZS we Frampolu. Dodatkowo obiekty sportowo-rekreacyjne występują w miejscowości Teodorówka (boisko i plac zabaw) oraz Wola Radzięcka (boisko i plac zabaw). W Gminie prężnie działają organizacje pozarządowe propagujące aktywny wypoczynek należą do nich: SKS "Młodzik" Frampol, KS „Meczbol” w Sokółówce, KS „Włóknierz” we Frampolu oraz Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe START Gmina Frampol.

Na obszarze Gminy Frampol nie funkcjonują szkoły średnie. Absolwenci szkół podstawowych mogą kontynuować naukę w szkołach położonych poza obszarem gminy.

Podmiotem zajmującym się prowadzeniem wielokierunkowej działalności rozwijającej potrzeby kulturalne mieszkańców jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Frampolu, który swoją działalnością obejmuje również Bibliotekę Publiczną we Frampolu.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Frampolu organizuje liczne przedsięwzięcia kulturalne. Katalog wydarzeń kulturalnych rokrocznie ulega zmianie, jednak sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią COVID19 zmusiła jednostki kultury do zawieszenia organizacji części z nich. Konieczna jest dalsza popularyzacja działań kulturalnych podejmowanych w gminie oraz dostosowanie ich do bieżących potrzeb mieszkańców.

Na obszarze Gminy Frampol działają organizacje społeczne, które wpływają na integrację i wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców. Działalność organizacji pozarządowych przyczynia się do poszerzania oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców m.in. poprzez organizację różnego rodzaju spotkań i wydarzeń. Dlatego też należy wspierać ich funkcjonowanie, nie tylko finansowo, ale np. poprzez promocję ich działalności, doradztwo i udzielanie pomocy merytorycznej, aktualizację witryny internetowej. O wysokiej aktywności obywatelskiej mieszkańców świadczy wskaźnik liczba organizacji pozarządowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców liczba organizacji pozarządowych w Gminie Frampol wynosiła 51 (GUS 2020 r.) i była większa niż średnia dla powiatu biłgorajskiego (35 podmiotów na 10 tys. mieszkańców) i województwa lubelskiego (39 podmiotów na 10 tys. mieszkańców).

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom Gminy Frampol zapewniają 3 przychodnie położone na terenie Miasta Frampol, oraz 2 przychodnie położone w Teodorówce Kolonii oraz w Teodorówce. Dodatkowo w gminie funkcjonuje poradnia ginekologiczno-położnicza w Mieście Frampol. Mieszkańcy

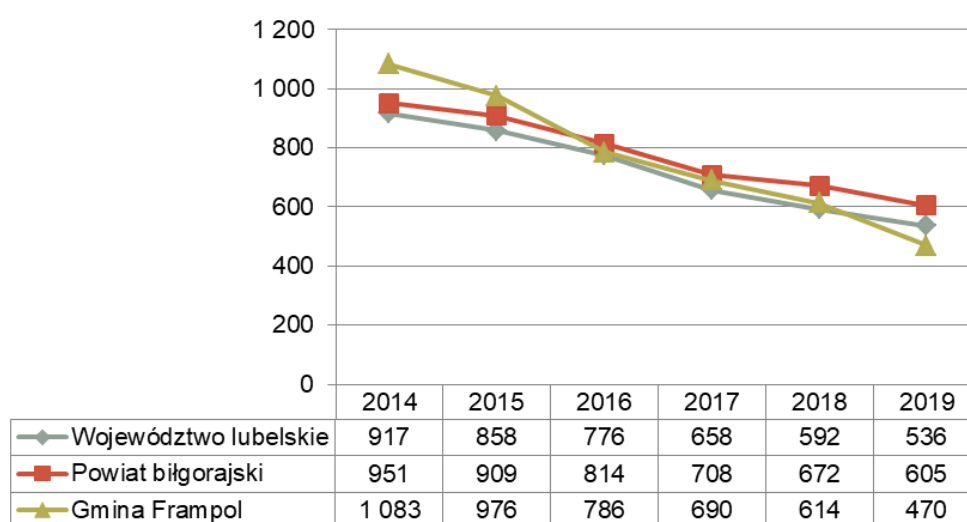
gminy mają możliwość korzystania z placówek ochrony zdrowia położonych na terenie miasta Biłgoraj, funkcjonuje tu niepubliczny szpital prowadzony przez spółkę: ARION Szpitale.

Zarówno proces starzenia się społeczeństwa, jak i coraz powszechniej występujące choroby cywilizacyjne (otyłość, cukrzyca, nadciśnienie, choroby serca), będą miały coraz większy wpływ na rosnące zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do opieki zdrowotnej oraz profilaktyki chorób.

Zadania z zakresu opieki społecznej na terenie Gminy Frampol realizuje Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Frampolu. Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców jest: ubóstwo, niepełnosprawność i bezrobocie. W 2019 roku ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Frampol skorzystało 288 osób. Jest to wartość niższa niż w 2014 roku o 393 osoby (mniej o 57,7%). Ponad połowa (50,34%) z tych osób to osoby powyżej obowiązujących kryteriów dochodowych decydujących o przyznaniu świadczeń środowiskowej pomocy społecznej.

Wskaźnikiem, który najlepiej obrazuje zasięg i znaczenie dla społeczności lokalnej środowiskowej pomocy społecznej jest liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności. W Gminie od 2016 roku statystycznie mniej osób korzysta ze społecznego wsparcia państwa niż średnio na obszarze powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego. Wartość dla Gminy Frampol w 2019 roku wynosiła 470 osób na 10 tys. ludności i jest to wartość niższa o 135 osób od wartości dla powiatu i o 66 osób od wartości dla województwa.

Wykres 4. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W opinii mieszkańców osoby starsze i samotne oraz osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny to grupy narażone najbardziej na wykluczenie społeczne. Również grupą zagrożoną wykluczeniem są rodziny i osoby dotknięte problemem uzależnień.

Na obszarze Gminy nie działają żłobki tj. podmioty sprawujące opiekę nad dziećmi od ukończenia 20 tygodnia życia do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia.

W Gminie Frampol prężnie działają Ochotnicze Straże Pożarne, które oprócz działalności operacyjno-szkoleniowej współpracują z innymi podmiotami przy uroczystościach o charakterze patriotyczno - religijnym oraz przy zabezpieczaniu porządku. W 2020 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 15 jednostek OSP. W tym OSP z Frampola i Radzięcina należą do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

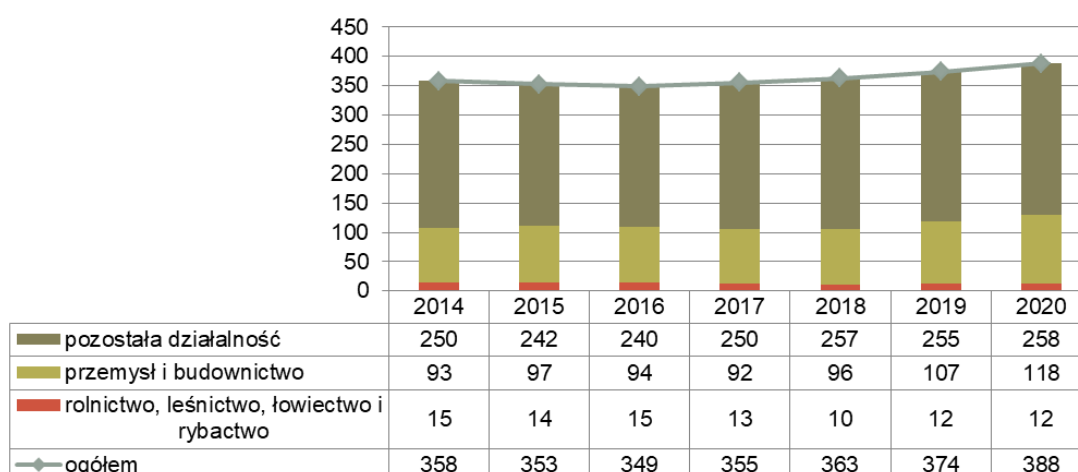
W ramach diagnozy sfery gospodarczej poddano analizie następujące zagadnienia: atrakcyjność inwestycyjna gminy, przedsiębiorczość, rynek pracy, turystyka oraz rolnictwo.

Szczegółowa diagnoza sfery gospodarczej pozwoliła na sformułowanie wniosków, że na atrakcyjność inwestycyjną Gminy Frampol negatywnie wpływa brak znaczących podmiotów gospodarczych działających w sektorze przemysłu i usług rynkowych. Gmina Frampol charakteryzuje się niskim stopniem urbanizacji jak i występowaniem niedoborów w wyposażeniu infrastruktury w sektorze turystyki. Poziom nasycenia w podmioty gospodarcze na terenie Gminy jest niski i cechuje się dużą zmiennością. Zaś czynnikami pozytywnie oddziałującymi na atrakcyjność inwestycyjną Gminy są jej zasoby przyrodnicze oraz bogate walory do rozwoju rolnictwa (dobrej jakości gleby, duże uświetnienie).

Na koniec 2020 roku w Gminie Frampol zarejestrowanych w systemie REGON było 388 podmiotów gospodarczych. Podmioty prywatne stanowiły 96,6% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej (375 podmiotów). Na przestrzeni ostatnich 10 lat wzrost liczby działających podmiotów gospodarczych jest niewielki (wzrost o 8,37%). Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Frampol stanowiły zaledwie 0,21% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie biłgorajskim i 4,84% w województwie lubelskim.

Brak wyraźnego wzrostu liczby działających przedsiębiorstw w Gminie Frampol można tłumaczyć zarówno niską aktywnością zakładania nowych podmiotów (średnio na poziomie 28,7 podmiotów rocznie), oraz dość wysoką dynamiką wyrejestrowywania podmiotów z systemu REGON (średnio 18 podmiotów rocznie).

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najliczniejszą grupą, według klasyfikacji PKD byli przedsiębiorcy z branży handlu hurtowego i detalicznego (sekcja G), budownictwa (sekcja F) oraz sekcji S i T, czyli pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa zatrudniające pracowników. Istotne znaczenie dla lokalnej gospodarki mają również podmioty z sekcji A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo i sekcji C - przetwórstwo przemysłowe oraz branży transportu i gospodarki magazynowej (sekcja H).

W strukturze wielkościowej przedsiębiorstw wyróżniamy mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa: 376 mikroprzedsiębiorstw, 10 małych przedsiębiorstw oraz 2 średnie przedsiębiorstwa.

Z przedstawionego wykazu wynika, że 96,9% spośród zarejestrowanych podmiotów stanowią mikroprzedsiębiorstwa, natomiast 2,6% to małe przedsiębiorstwa, średnie przedsiębiorstwa stanowią jedynie 0,5% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Frampol.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców można zmierzyć przy pomocy wskaźnika podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności, tzw. wskaźnik przedsiębiorczości. W 2020 roku dla Gminy Frampol wynosił 640 podmiotów i była to wartość niższa niż średnia dla powiatu biłgorajskiego (874 podmioty) i województwa lubelskiego (920 podmiotów). Taka wartość wskaźnika daje Gminie Frampol 10 miejsce w powiecie biłgorajskim (na 14 gmin w powiecie) i 101 miejsce w województwie lubelskim.

Według opinii mieszkańców najgorzej ocenianymi obszarami jakości życia jest dostęp do miejsc pracy i jakość lokalnego rynku pracy (ponad 30% odpowiedzi w kategorii „BARDZO ŹLE” oraz po 28% odpowiedzi w kategorii „ZŁY”). W zakresie jakości sfery gospodarczej mieszkańcy najgorzej ocenili obszar: możliwość uzyskania zatrudnienia i atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy oraz dostęp do usług otoczenia biznesu.

Gmina Frampol boryka się z problemami na rynku pracy związanymi z bezrobociem oraz niedostateczną liczbą miejsc pracy. W 2020 roku liczba bezrobotnych wynosiła w gminie 143 osoby. Od 2014 roku zauważalny jest stały spadek liczby osób bezrobotnych, w porównaniu do roku 2020 liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 104 osoby.

W związku z tym, że bezrobocie spowalnia wzrost gospodarczy, bardzo ważna jest walka z nim poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, stwarzanie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej np. poprzez wspieranie przedsiębiorców systemem ulg i zachęt, jak również organizowanie szkoleń i kursów dla bezrobotnych.

Gmina Frampol posiada wszelkie atrybuty decydujące o atrakcyjności turystycznej. Znajdujące się na terenie gminy elementy przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe nadają jej predyspozycje do rozwoju turystyki krajoznawczej oraz agroturystyki. Zabytki historyczne oraz walory środowiskowe i przyrodnicze sprzyjają rozwojowi czynnego wypoczynku, zwłaszcza wędrówek pieszych i wycieczek rowerowych.

Największą atrakcję turystyczną Gminy Frampol tworzy renesansowy układ przestrzenny ulic Miasta Frampol, stanowiący atrakcję niepowtarzalną i unikalną nie tylko w Polsce, ale i Europie.

Do atrakcji turystycznych należy zaliczyć również zabytki nieruchome w tym przede wszystkim neogotycki Kościół parafialny z końca XIX w., murowana dzwonnica z 1899 r., a także dawną drewnianą plebanię z tego samego okresu we Frampolu, jak również murowany, barokowy kościół parafialny pw. św. Kazimierza Królewicza z poł. XVIII w. w Radzięcinie, w którym na uwagę zasługują bogato zdobione drewniane ołtarze. W Teodorówce znajdują się trzy prawie stuletnie studnie kute w skale, których głębokość sięga od 30 m.

Gmina Frampol jest liderem w województwie lubelskim w zakresie produkcji owoców miękkich. Gmina specjalizuje się w uprawie owoców jagodowych i krzewów owocowych, które zajmują ok 750 ha. Jest to jedna czwarta upraw owoców miękkich w województwie lubelskim (ponad 3,1 tys. ha). Najczęściej uprawiana jest czarna porzeczka, malina oraz aronia.

Rolnictwo w Gminie Frampol stanowi najważniejszy dział gospodarki, wynika to z dość dobrej jakości gleb oraz braku rozwiniętej działalności przemysłowej w regionie. Rolnictwo stanowi główne źródło dochodu mieszkańców Gminy Frampol.

Gminy Frampol charakteryzuje niekorzystna struktura agrarna, średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 4,99 ha i jest to wartość dużo niższa niż dla średniej dla powiatu (6,15), województwa lubelskiego (6,41 ha) i kraju (7,93). Gospodarstwa są rozdrobnione, a działki wchodzące w ich skład są oddalone od siebie.

WYMIAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

Szczegółową diagnozę sfery przestrzenno-środowiskowej opracowano w oparciu o analizę walorów przyrodniczych i kulturowych, stan infrastruktury technicznej m.in.: transportowa, teleinformatyczna, elektroenergetyczna i gazowa, wodno-kanalizacyjna oraz polityka przestrzenna w gminie.

Pod względem fizycznogeograficznym Gmina Frampol położona jest obrębie dwóch mezoregionów: Roztocze Zachodnie i Równina Biłgorajska.

Gminę Frampol charakteryzują wyjątkowe walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe. Część jej obszaru znajduje się pod prawną ochroną (Szczepreszyński Park Krajobrazowy, obszary sieci Natura 2000: Lasy Janowskie (PLB060005); Puszcza Solśka (PLB060008); Uroczyska Lasów Janowskich (PLH060031); Uroczyska Puszczy Solśkiej (PLH060034)). Wskaźnik lesistości to 34,1%, jest on, zatem niższy niż średnia dla powiatu biłgorajskiego, która wynosi 39,1%, jednak wyższy od średniej dla województwa lubelskiego – 23,3%.

Gmina Frampol położona jest na pograniczu dwóch regionów wodnych: Górnej Wisły (RZGW Kraków) i Środkowej Wisły (RZGW Warszawa). Gmina Frampol występuje w obrębie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) o kodzie: RW2000102286159, RW2000062417499, RW200010229419 i Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 119, 190 i 90.

Założenia niniejszego dokumentu nie wpływają na zmianę stanu i zwiększenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na obszarze gminy.

Tabela 1. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych

Kategoria	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Ocena stanu			Cel środowiskowy	Przyczyna odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych
			Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny		
JCWP RW - jednolita część wód powierzchniowych rzecznych	Łada do Osy	RW2000102286159	dobry stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	Brak danych	Stan/potencjał ekologiczny : dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D. Stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)]	Potencjał sorpcyjny - wrażliwość na presję antropogeniczną wyrażona w skali od 1 do 5 (5 - najmniejsza odporność). 2 – podwyższony. Susza słabo i

						poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	umiarkowanie zagrożone suszą.
JCWP RW - jednolita część wód powierzchniowych rzecznych	Pór	RW200006 2417499	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód	dobry stan ekologiczny	Potencjał sorpcyjny - wrażliwość zlewni na presję antropogeniczną wyrażona w skali od 1 do 5 (5 - najmniejsza odporność) 2 - podwyższony. Susza: słabo i umiarkowanie zagrożone suszą
JCWP RW - jednolita część wód powierzchniowych rzecznych	Bukowa do Rakowej	RW200010 229419	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	Potencjał sorpcyjny - wrażliwość zlewni na presję antropogeniczną wyrażona w skali od 1 do 5 (5 - najmniejsza odporność) - 2 - podwyższony. Susza słabo i umiarkowanie zagrożone suszą

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Tabela 2. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych

Numer JCWPd	Kod JCWPd	Ocena stanu	Cele środowiskowe dla JCWPd	Odstępstwa osiągnięcia środowiskowych od celów
90	GW200090	Stan chemiczny - dobry. Stan ilościowy - dobry. Stan JCWPd - dobry.	Stan chemiczny - dobry. Stan ilościowy - dobry.	Stan chemiczny - nie dotyczy. Stan ilościowy - nie dotyczy.
120	GW2000120	Stan chemiczny - dobry Stan ilościowy - dobry Stan JCWPd – dobry	Stan chemiczny - dobry. Stan ilościowy – dobry.	Stan chemiczny - nie dotyczy. Stan ilościowy - nie dotyczy.
119	GW2000119	Stan chemiczny dobry. Stan ilościowy dobry. Stan JCWPd dobry.	Stan chemiczny - dobry. Stan ilościowy - dobry.	Stan chemiczny - nie dotyczy. Stan ilościowy - nie

				dotyczy.
--	--	--	--	----------

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

Gleby Gminy Frampol należą do kompleksu pszennego dobrego i klasy bonitacyjnej IVa i IVb w części centralnej i wschodniej, na zachodzie gminy pojawiają się gleby klasy IIIa i IIIb. Południowa część gminy zajęta jest przez gleby brunatne i płowe wytworzone z lessów. Południowa część gminy pokryta jest glebami wytworzonymi z piasków luźnych różnej genezy.

Na obszarze Gminy Frampol niezwykle istotna jest ochroną krajobrazu kulturowego zarówno obszaru Miasta jak i terenów wiejskich. Szczególną uwagę należy zwrócić na utrzymanie układu urbanistycznego Miasta Frampola, tj. siatki ulic, rynku, pozostałości przyrynków oraz utrzymanie podziałów własnościowych kwartałów wewnętrznej zabudowy Miasta oraz w możliwym stopniu rozłogów pól. Nową zabudowę w mieście należy realizować jako kontynuację zasadniczych cech tradycyjnych form regionalnych, zarówno w skali zabudowy, jak i detalach architektonicznych. W zakresie istniejącej zabudowy istotne jest utrzymanie w możliwie dużym stopniu historycznej zabudowy drewnianej, jako świadectwa ciągłości kulturowej.

Ryc. 1. Układ urbanistyczny Frampola

Źródło: <https://frampol.pl/?pid=1269>

Gmina Frampol charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Sieć powiązań komunikacyjnych tworzy jedna droga krajowa, jedna droga wojewódzka, 9 odcinków dróg powiatowych, które umożliwiają dojazd do największych miast w regionie oraz drogi gminne łączące poszczególne miejscowości gminy.

Stan linii energetycznej w Gminie Frampol jest zadowalający, jednak niezbędne są remonty linii niskiego napięcia oraz inwestycje związane z modernizacją energochłonnych punktów oświetlenia drogowego.

Na obszarze Gminy Frampol istnieją dogodne warunki do rozwoju energetyki słonecznej, szczególnie w jej północnej części. Według danych zawartych w dokumencie „Program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa lubelskiego” roztoczańska część Gminy Frampol znajduje się w zasięgu zasobów energetycznych słońca powyżej 950 kWh/m². Jest to obszar o potencjale w zakresie produkcji biomasy do wykorzystania na cele energetyczne. Jej potencjał w tym zakresie wynika z dysponowania znacznym arealem gruntów rolnych i użytków zielonych, które mogą być wykorzystane do produkcji biomasy, w tym głównie słomy, która może zostać użyta zarówno, jako paliwo stałe (np. do spalania w formie pelletu w lokalnych kotłowniach), jak i wsad do produkcji biogazu.

Sieć gazownicza obejmuje dwie miejscowości Gminy Frampol, tj.: Sokołówka i Miasto Frampol. W związku z brakiem rozbudowanej infrastruktury gazowej mieszkańców gminy korzystają głównie z butli gazowych.

Gmina Frampol posiada rozległą sieć wodociągową. Długość sieci wodociągowej Gminy Frampol w 2020 roku wynosiła 109 km i w analizowanym okresie (od roku 2014) uległa niewielkiemu wzrostowi. W 2019 roku w Gminie Frampol z instalacji wodociągowej korzystało 5 431 osób, co stanowi 89,1% ogółu mieszkańców. Wartość ta wzrosła w porównaniu do 2014 roku o 0,2 pkt. procentowego. Biorąc pod uwagę odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej Gmina Frampol plasuje się na

przedostatnim 13 miejscu w powiecie i 92 miejscu w województwie. Każda miejscowość w gminie posiada sieć wodociągową, pod tym względem gmina jest zwodociągowana w 100%.

Sieć kanalizacyjna Gminy Frampol w porównaniu do długości sieci wodociągowej jest słabo rozwinięta.

Długość sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2020 wzrosła o 4,3 km, od 2019 pozostaje wciąż na tym samym poziomie tj. 14,7 km. W odniesieniu do liczby przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych ich liczba podobnie jak długość sieci kanalizacyjnej wzrasta i obecnie sieć posiada 454 przyłącza prowadzące do budynków, od 2014 roku ich liczba wzrosła o 23,5%.

Ilość odprowadzanych ścieków w 2020 roku wyniosła 42,4 dam³. Z sieci kanalizacyjnej w 2019 roku korzystało 1 020 osób, co stanowi 22,6% ogółu mieszkańców gminy. Pod tym względem Gmina Frampol zajmuje 13 miejsce w powiecie i 123 w województwie.

Ścieki z gospodarstw domowych, które nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach przydomowych lub oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach. Sieć kanalizacyjna wymaga sukcesywnej rozbudowy i modernizacji. Wskazane jest także budowanie kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach uzupełnienia sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza w miejscach kolonijnej i rozproszonej zabudowy, gdzie nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjno-sanitarnej lub w przypadkach, gdy budowa sieci jest nieuzasadniona ekonomicznie.

Wzrost ilości odpadów komunalnych związany jest niewątpliwie ze wzrostem zamożności mieszkańców Gminy i zwiększonej dzięki temu konsumpcji. Duży wpływ może mieć również wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców, co przełożyło się na ograniczenie spalania odpadów w domowych piecach, czy wywożenia ich do lasów. System gospodarki odpadami w Gminie Frampol jest prowadzony zgodnie z obowiązującym prawem oraz przyjętymi dobrymi praktykami w tym zakresie. Istotnym problemem dotyczącym całego kraju jest brak zdecydowanych działań na rzecz poprawy recyklingu zbieranych odpadów. Jest to związane z brakiem rynku surowców wtórnych. Na zebrane selektywnie przez mieszkańców i gminę odpady nie ma zapotrzebowania.

Prawo miejscowe w zakresie zagospodarowania przestrzeni stanowią 3 Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego wraz ze zmianami. Obowiązują one na ok. 48,7% całkowitej powierzchni gminy. Dokumentem obejmującym całą gminę jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dokumenty planistyczne są sporządzane lub zmieniane w miarę potrzeb inwestycyjnych wnioskodawców. Uwzględnienie wniosków uzależnione jest od predyspozycji terenów ujętych we wnioskach do pełnienia funkcji w świetle oddziaływania na środowisko oraz uwarunkowań i kierunków zagospodarowania terenów sąsiednich.

W ramach diagnozy sfery instytucjonalnej poddano analizie zdolność inwestycyjną gminy, aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz zdolność nawiązywania współpracy z innymi podmiotami.

Budżet Gminy jest najważniejszym elementem w procesie zarządzania finansami i pozwala na skuteczne zaplanowanie podziału dostępnych środków finansowych. W 2020 roku wydatki z budżetu były niższe niż dochody, zatem deficyt budżetowy nie wystąpił. Wydatki majątkowe inwestycyjne w 2020 roku stanowiły 7,5% wydatków ogółem.

Średni dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze Gminy Frampol w 2020 roku wyniósł 4989,13 zł i był niższy od dochodu na 1 mieszkańca powiatu biłgorajskiego o 536,24 zł oraz niższy o 1004,81 zł od średniej dla regionu. Największa dysproporcja w wysokości dochodu JST na 1 mieszkańca widoczna jest w porównaniu do średniej dla kraj - 1513,55 zł.

Zgodnie z danymi z Głównego Urzędu Statystycznego od 2016 roku w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na obszarze Gminy Frampol zawarto 50 umów o dofinansowanie. Najwięcej (43 umowy) umów zawarto w ramach programu Regionalnego tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, 4 umowy obejmowały realizację projektów w ramach programu ogólnopolskiego tj. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020. Ponadto od 2016 roku Gmina Frampol podpisała 3 umowy na realizację inwestycji z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

Wartość kosztów kwalifikowalnych podpisanych umów o dofinansowanie w lata 2016-2020 w Gminie Frampol wynosiła 83,47 mln zł. Przyjmując do analizy uśredniony procent dofinansowania w wysokości 80% należy uznać, że na obszar gminy trafiło 66,77 mln zł dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, w tym 54,94 mln zł dofinansowania ze środków unijnych.

Gmina Frampol prowadzi szeroką współpracę samorządową i pozasamorządową. Współpraca ta opiera się na wzajemnym zaufaniu partnerów oraz świadomości, że problemy przekraczające granice pojedynczych gmin trzeba rozwiązywać wspólnie. Przykład może stanowić współpraca Gminy Frampol z powiatem biłgorajskim w kwestii poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Na podstawie powyższych wniosków została sporządzona Analiza SWOT, która ma na celu identyfikację wewnętrznych barier i potencjałów rozwojowych Gminy Frampol oraz czynników zewnętrznych mogących oddziaływać na przekształcenia w regionie.

Analiza została przedstawiona w formie macierzy opisującej: atuty i cechy mogące decydować o przewadze gminy (możliwe strony); negatywne aspekty występujące w gminie, które stanowią jednocześnie wskazanie obszarów wymagających naprawy (słabe strony); czynniki zewnętrzne wywierające pozytywny wpływ na rozwój gminy (szanse); czynniki zewnętrzne mogące wywoływać niekorzystne zmiany w gminie (zagrożenia).

	Mocne strony	Słabe strony
Czynniki wewnętrzne	PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	
	– Atrakcyjne walory przyrodniczo-kulturowe stwarzające możliwość rozwoju turystyki, duża powierzchnia lasów, obszary prawnie chronione; – Dobre gleby będące podstawą do rozwoju rolnictwa i lokalnej bazy surowcowej; – Zabytkowy układ urbanistyczny Miasta Frampola będący wizytówką gminy i atrakcją turystyczną; – Położenie wzdłuż szlaków komunikacyjnych łączących stolice województwa z miastem Biłgoraj; – Funkcjonująca na dobrym poziomie infrastruktura-sportowo-rekreacyjna mająca wpływ na potencjał turystyczny gminy; – Stosunkowo uporządkowany system planowania przestrzennego w Gminie Frampol – posiadanie aktualnych dokumentów planistycznych jednak brak pełnego pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; – Dobre warunki nasłonecznienia (obszar o potencjale energii użytecznej dla energetyki solarnej powyżej 950 kWh/m²) sprzyjające podejmowaniu inicjatyw w zakresie instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych; – Duży potencjał Gminy Frampol do wytwarzania biomasy na cele energetyczne; – Brak zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia.	– Niewystarczające wykorzystanie magistrali gazowej – niewielki wzrost liczby przyłączy; – Niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej w stosunku do sieci wodociągowej; – Niski stopień bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów, związany z brakiem dostosowania infrastruktury do potrzeb użytkowników; – Dotychczas niewykorzystany potencjał związany z odnawialnymi źródłami energii; – System grzewczy indywidualny oparty głównie na paliwach stałych; – Brak dostosowanej infrastruktury i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością; – Niska gęstość zaludnienia i rozproszona zabudowa mieszkaniowa na obszarze wiejskim mająca wpływ na rozwój infrastruktury sieciowej w gminie.
	SPOŁECZEŃSTWO	
	– Dość wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców gminy, przejawiającej się w liczbie funkcjonujących organizacji pozarządowych – Zadawalający poziom bezpieczeństwa publicznego;	– Negatywne trendy demograficzne: spadek liczby ludności, w tym ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą; – Ujemne wartości przyrostu naturalnego, w tym

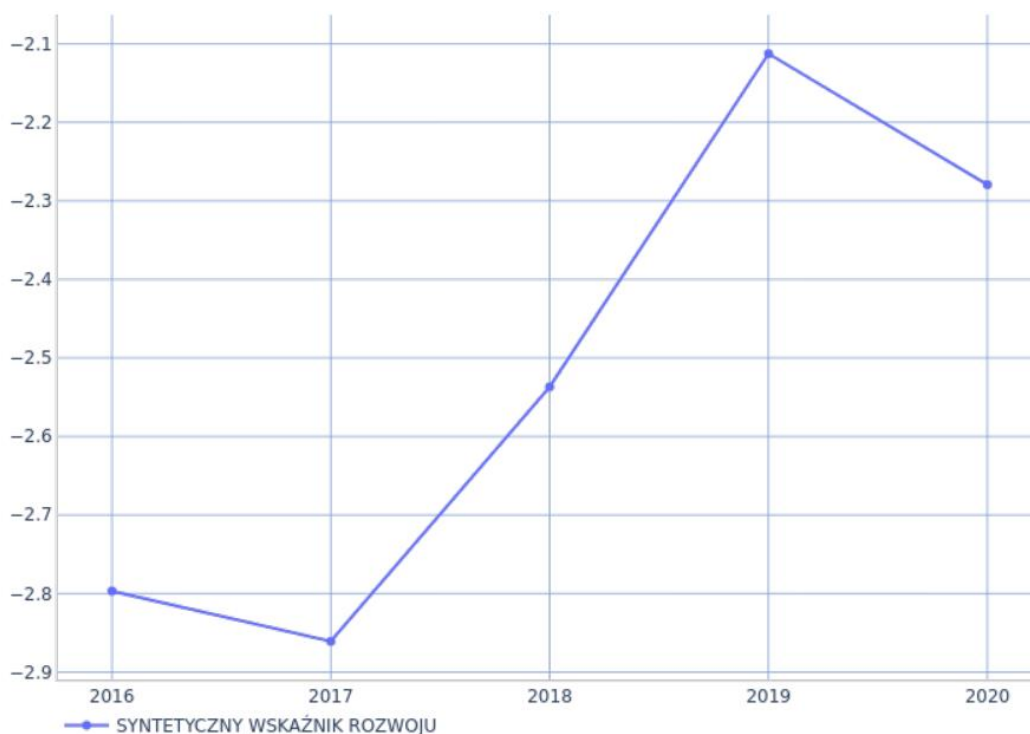
	- Dobrze funkcjonująca sieć szkół podstawowych i oddziału przedszkolnego;	- utrzymujący się niski poziom dzietności spowodowany zmniejszającą się liczbą kobiet w wieku rozrodczym i zmianą modelu rodziny; - Ujemne wartości salda migracji; - Utrzymujące się na wysokim poziomie długotrwale bezrobocie wśród osób bez doświadczenia zawodowego i o niskim wykształceniu. Występowanie bezrobocia ukrytego; - Niski poziom zaangażowania mieszkańców gminy w życie gminy; - Postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz brak infrastruktury opieki senioralnej, a także niewystarczająca liczba form integracji i aktywizacji osób starszych; - Brak kompleksowej oferty kulturalnej oraz innych sposobów i form spożytkowania czasu wolnego dzieci i dorosłych, niewystarczające wykorzystanie infrastruktury świetlic wiejskich; - Brak zadawalającej opieki medycznej i ograniczona dostępność do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej; - Brak na terenie gminy placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do 3 roku życia (żłobków), jako bariera powrotu rodzica/opiekuna na rynek pracy; - Niewystarczający zasób mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego, przeznaczonego dla osób w trudnej sytuacji życiowej i z niskimi dochodami; - Brak wykwalifikowanych pracowników wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy; - Pogłębiający się problem picia i nadużycia alkoholu wśród mieszkańców gminy; - Niewystarczające działania w zakresie przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób starszych i samotnych oraz rodzin o niskim statusie materialnym; - Brak sprawnie funkcjonującego systemu komunikacji publicznej umożliwiającego dojazd do wszystkich miejscowości w gminie.
GOSPODARKA		
	- Rozwijająca się specjalizacja produkcji rolniczej w Gminie Frampol (uwarunkowana uprawami owoców miękkich) w stopniu umożliwiającym konkurencyjności produktów na rynku regionalnym i krajowym; - Dość wysoka skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, przejawiająca się w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów w systemie REGON; - Dostępność terenów inwestycyjnych przeznaczonych w miejscowym planie do prowadzenia i rozwoju działalności; - Dość wysoka skuteczność gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej w	- Brak atrakcyjnych ofert pracy, niedostateczna liczba małych i średnich podmiotów gospodarki narodowej oferujących miejsca pracy; - Niska atrakcyjność inwestycyjna gminy, na którą wpływa między innymi niewystarczająca zewnętrzna dostępność komunikacyjna. - W opinii mieszkańców na terenie gminy występują trudne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej; - Bariery w rozwoju rolnictwa i budowania bazy surowcowej spowodowane brakiem podmiotów otoczenia rolnictwa i przetwórstwa; - Niska wartość dodana w gospodarce lokalnej, czego przejawem jest niska rentowność i dochodowość z działalności prowadzonej przez

Czynniki zewnętrzne	gminie, co może stanowić dobrą przesłankę do podnoszenia jej atrakcyjności inwestycyjnej; – Bogate dziedzictwo kulturowe i wysokie walory krajobrazowe gminy dają możliwość rozwoju usług turystycznych oraz są szansą na wykreowanie produktu turystycznego Roztocza; – Dobre warunki do rozwoju działalności gospodarczej opartej na energetyce odnawialnej, szczególnie solarnej w związku z doskonałym nasłonecznieniem obszaru;	przedsiębiorców; – Słabo rozwinięty lokalny rynek pracy, zbyt duża liczba pracujących w sektorze usług nierynkowych; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura noclegowa i gastronomiczna mająca wpływ na ograniczenie rozwoju produktu turystycznego; – Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, oceniany głównie przez pryzmat wielkości zatrudnienia i formy prawnej działających firm lokalnych, skali ich działania na rynkach oraz zdolności inwestycyjnej;
	Szanse – Możliwości wsparcia przez państwo i UE inwestycji przyjaznych środowisku w tym: OZE, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, gospodarka o obiegu zamkniętym, zgodnie z założeniami planu działania Europejski Zielony Ład; – Wzrost opłacalności działań z zakresu odnawialnych źródeł energii ze względu na rosnące koszty energii elektrycznej; – Ograniczenie skutków zmian klimatycznych na rozwój społeczno-gospodarczy gminy poprzez wdrożenie planów adaptacyjnych oraz niebieskiej i zielonej infrastruktury; – Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych dzięki interwencjom w kierunku wprowadzenia technologii niskoemisyjnych oraz przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu; – Przyciągnięcie do Gminy Frampol inwestycji z zewnątrz w tym firm zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym m.in. poprzez dobrojenie dostępnych terenów inwestycyjnych oraz realizację polityki promocji gospodarczej gminy, prowadzonej w bliskiej współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego oraz agendami rządowymi, w tym PAIH, ARP, PFR itp.); – Wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy nowych koncepcji, trendów i praktyk rozwoju gospodarki lokalnej w tym z wykorzystaniem ekonomii społecznej, srebrnej ekonomii i energetyki odnawialnej, itp.); – Rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na istniejących zasobach naturalnych; – Rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw z wykorzystaniem najlepszych praktyk i nowych modeli biznesowych, w tym klastra energetycznego i rolno-spożywczego, partnerstw publiczno-prywatnych itp.	Zagrożenia – Niepewność w zakresie prowadzenia polityki fiskalnej samorządów, wynikająca ze zmieniających się regulacji prawnych (m.in. wzrastające wydatki na oświatę oraz administrację publiczną); – Postępujące zmiany klimatyczne mające wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczna; – Brak możliwości finansowania działań zaradczych związanych ze zjawiskiem suszy w tym w zakresie retencji wodnej; – Ryzyko wystąpienia klęsk żywiołowych i związane ze zmianą przepisów prawa mających wpływ na środowisko naturalne i realizację inwestycji proekologicznych; – Zmniejszenie popytu na technologie niskoemisyjne i styl życia zgodny z ideą zrównoważonego rozwoju; – Kurczące się zasoby pracy związane z odchodzeniem wielu doświadczonych pracowników na emeryturę, bez możliwości zastąpienia ich nowymi pracownikami (na skutek utrzymującej się migracji młodych ludzi, zmniejszonego napływu obywateli z Ukrainy, niedostosowanego do potrzeb przedsiębiorców systemu kształcenia zawodowego itp.); – Utrzymujące się niekorzystne uwarunkowania globalne związane z pogłębiającą się recesją na świecie i długotrwałym kryzysem gospodarczym wywołanym pandemią koronawirusa, które w odniesieniu do rozwoju gminy mogą prowadzić do zmniejszenia się liczby działających przedsiębiorstw oraz większej presji na system pomocy społecznej.

Najlepszym podsumowaniem części diagnostycznej w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym jest syntetyczny wskaźnik rozwoju (SWR) Gminy Frampol. Wskaźnik ten został wykorzystany na potrzeby stworzenia Raportu sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy Frampol

przygotowanego przez Związek Miast Polski przy wykorzystaniu narzędzia Monitor Rozwoju Lokalnego.

Wykres 6. Syntetyczny wskaźnik rozwoju dla Gminy Frampol

Źródło: <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Syntetyczny wskaźnik rozwoju (SWR) wyliczony jest dla każdej gminy w relacji do wszystkich gmin w kraju. Wskaźnik służy odzwierciedleniu głównych czynników rozwoju lokalnego i dlatego może być uznany za syntetyczny. Jak należy zauważyć wartość tego wskaźnika dla Gminy Frampol ulega wahaniom, jednak cały czas przyjmuje wartości ujemne. Oznacza to, że wartość wskaźnika syntetycznego dla Gminy Frampol kształtuje się poniżej średniej dla innych gmin w kraju.

Najniższą wartość osiągnął w 2017 roku -2,86, natomiast najwyższą w 2019 roku -2,11. Czynnikiem determinującym ujemne wartości wskaźnika jest głównie pogarszająca się sytuacja demograficzna Gminy i Miasta Frampol oraz pogarszający się potencjał gospodarczy tego obszaru.

2. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU

2.1. Wizja i misja

Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 roku jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne i słabe strony, jak również na potencjały i bariery tego obszaru. Określona w dokumencie misja i wizja to elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju gminy.

Wizja rozwoju gminy stanowi obraz pożądanego stanu docelowego, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć na koniec wdrażania zaktualizowanej strategii. Odpowiada na pytania: Co chcemy osiągnąć? Jaką sytuację chcemy mieć? Wizja wskazuje zasadniczy kierunek działania, pozwala również wyklarować jasność celów, stojących przed gminą. Wizja jest wizualizacją przyszłości, która z założenia motywuje jej twórców i adresatów do działań na rzecz jej realizacji. Wizja Gminy Frampol w perspektywie do 2030 roku powstała przy udziale społeczności lokalnej podczas procesu konsultacji społecznych. Treść wizji ma charakter opisowy i przedstawia oczekiwany obraz przyszłości.

Wizja Gminy Frampol:

Gmina Frampol, tworząc z Miastem Frampol harmonijną wspólnotę, rozwija się dynamicznie i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy Gminy mają dobry dostęp do miejsc pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku oraz zapewnione czyste środowisko i poczucie bezpieczeństwa publicznego. Nowoczesne rolnictwo i przedsiębiorczość, lokalny kapitał społeczny i wysoki poziom usług publicznych, gwarantują stały rozwój demograficzny i gospodarczy Gminy oraz wysoki poziom życia jego mieszkańców.

Z kolei misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają Władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Misja stanowi odpowiedź na pytania jakie stawiamy sobie w przyjętej w dokumencie perspektywie czasowej: Co jest naszym priorytetem i kim jesteśmy?

Misja określa wartości, jakimi będzie kierowała się społeczność lokalna w celu zrealizowania zaprojektowanej wizji rozwoju. Ukierunkowuje również na działania, które trzeba podjąć aby się powiodła, a wizja stała się rzeczywistością. Realizatorem misji jest cała społeczność lokalna, w tym przedstawiciele władz gminy i urzędnicy, pracownicy placówek i instytucji gminnych, członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, inwestorzy i mieszkańcy gminy. Misja Gminy Frampol została sformułowana w następujący sposób:

Misja Gminy Frampol:

Rozwijamy potencjał społeczny i gospodarczy naszej Gminy dla dobra jej mieszkańców, dbając o środowisko przyrodnicze w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.

Sformułowana w ten sposób misja zwraca uwagę na wartości, jakimi powinni kierować się mieszkańcy gminy oraz władze samorządowe. Kluczowymi wartościami, obok przedsiębiorczości i aktywności obywatelskiej, jest nastawienie na współpracę i zaufanie społeczne. Potrzeba współdziałania i podejścia partnerskiego w rozwoju gminy i wspieraniu inicjatyw społeczności lokalnej wynika nie tylko z konieczności sprostania wyzwaniom, przed którymi stoi obecnie Gmina Frampol, ale jest również nieodłącznym elementem budowy zaufania i kapitału społecznego w gminie.

2.2. Cele strategiczne i operacyjne

Wizja rozwoju gminy wskazana powyżej będzie możliwa do osiągnięcia dzięki realizacji celów strategicznych i operacyjnych poprzez podjęcie szeregu działań i przedsięwzięć na wielu płaszczyznach. Cele te wynikają z jednej strony ze zidentyfikowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju gminy, zaś z drugiej strony są odpowiedzią na główne wyzwania, przed którymi stoi gmina i jej społeczność do 2030 roku. Przyjęte cele rozwoju wpisują się również w cele tematyczne polityki spójności Unii Europejskiej oraz priorytety polityki rozwoju regionalnego realizowane na poziomie krajowym i wojewódzkim.

Rozwój lokalny Gminy Frampol oparto na potrzebie zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz potrzebie rozwoju potencjału instytucjonalnego gminy. Przy opracowaniu planu interwencji pod uwagę wzięto wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Odpowiedzią na zachodzące zmiany są 4 cele strategiczne, w ramach których dokonano koncentracji celów operacyjnych i kierunków interwencji (działań). Poniżej przedstawiono matrycę zidentyfikowanych celów strategicznych i operacyjnych. Przedstawione cele są równoważne i uzupełniają się, ponieważ nie jest możliwa sprawna i efektywna realizacja zapisów strategii przy braku integracji poszczególnych działań. Elementem przewodnim każdego z przedstawionych obszarów priorytetowych jest poprawa jakości życia mieszkańców.

Zaprezentowane w Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 cele strategiczne mają charakter długofalowy i wskazują kierunek postępowania w realizacji założonej w dokumencie wizji rozwoju.

Cele strategiczne			
I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej	II. Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol	III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	IV. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol
Cele operacyjne			
1.1 Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych, społecznych i mieszkaniowych	2.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej w gminie	3.1. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych	4.1 Poprawa jakości i sprawności administracji publicznej oraz zapewnienie jej otwartości dla mieszkańców
1.2 Zapewnienie równego dostępu i wysokiej jakości usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem	2.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa i branż powiązanych	3.2 Rozwój infrastruktury kultury oraz zrównoważonej turystyki	4.2 Rozwój cyfryzacji usług i zasobów administracji samorządowej
1.3 Integracja społeczna i aktywna polityka senioralna	2.3 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej	3.3 Poprawa atrakcyjności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej	4.3 Promocja gminy oraz rozwój współpracy ponadlokalnej
1.4 Aktywizacja mieszkańców gminy w tym realizacja koncepcji Smart Villages	2.4 Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm	3.4 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców	4.4 Poprawa skuteczności planowania strategicznego w gminie (w tym przestrzennego)
1.5 Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie		3.5 Adaptacja do zmian klimatu oraz rozwój infrastruktury komunalnej związanej z energetyką, odpadami i gospodarką wodno-ściekową	

Natomiast cele operacyjne określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych, dotyczą one średniego horyzontu czasowego. Zidentyfikowane kierunki interwencji (działań) służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. Kierunki interwencji (działań) to zestaw działań podejmowanych przez Gminę Frampol oraz jej partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Większość z nich stanowi konkretne przedsięwzięcia, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla prowadzonej realizacji polityki lokalnej w perspektywie do 2030 roku. Kierunki interwencji odpowiadają na potrzeby rozwojowe gminy i wskazują sposób rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszania barier rozwojowych, wzmacniania potencjałów lokalnych, wykorzystywania zasobów własnych oraz szans pojawiających się w otoczeniu. Zaprezentowane cele strategiczne i operacyjne Gminy Frampol oparte są na wnioskach z diagnozy i doświadczeniach z realizacji poprzednich dokumentów strategicznych. Cele zostały określone zgodnie z metodą

SMART, są spójne wewnętrznie i skorelowane z celami strategii innych jednostek, z którymi Gmina Frampol pozostaje w relacjach sąsiedzkich i które pełnią władzę zwierzchnią.

2.3. Kierunki interwencji (działań) Gminy Frampol wraz z harmonogramem planowanych przedsięwzięć

Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej

Bardzo ważnymi czynnikami, które decydują o poziomie rozwoju lokalnego i jakości życia mieszkańców jest m.in. stan infrastruktury społecznej oraz dostęp i jakość usług społecznych (edukacji, zdrowia, opieki społecznej) oraz dostęp do mieszkaniowego zasobu komunalnego i socjalnego gminy. Prawidłowe funkcjonowanie społeczności lokalnej wymaga zapewnienia odpowiednich warunków, które pozwolą z jednej strony na zaspokojenie podstawowych potrzeb (takich jak zdrowie czy edukacja), a także potrzeb związanych ze spędzaniem czasu wolnego i budowaniem relacji społecznych (integracja społeczna). Niezależnie od aktualnej oferty usług społecznych na terenie gminy, należy dążyć do podnoszenia ich jakości i dostępności. Dotyczy to zarówno usług edukacyjnych, gdzie istotne jest stworzenie warunków dla nieograniczonego rozwoju dzieci i młodzieży, poszerzania oferty zajęć pozalekcyjnych, jak i rozwoju różnych form pomocy i integracji społecznej, w szczególności skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych.

Bardzo ważne dla podniesienia jakości życia mieszkańców i innych osób odwiedzających gminę, jest zapewnienie bezpieczeństwa w przestrzeni. W tym zakresie niezbędne są m.in. działania zmierzające do zwiększenia widoczności pieszych i rowerzystów na drogach. Należy również prowadzić akcje prewencyjne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa.

Potrzeby społeczeństwa w zakresie mieszkalnictwa komunalnego powinny być zaspakajane poprzez budowę lub przebudowę i dostosowanie istniejących budynków i stworzenie w nich mieszkań komunalnych.

Planując działania na najbliższe lata Gmina Frampol powinna wziąć pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa i zmieniające się potrzeby osób w najstarszej grupie wiekowej. W tym zakresie istotne znaczenie ma zapewnienie najstarszym mieszkańcom gminy dostępu do badań profilaktycznych i do odpowiedniej opieki zdrowotnej (poprzez bliską współpracę z publicznymi i niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej). Niezwykle istotne jest zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług (m.in. poprawa bazy infrastrukturalnej i specjalistycznego wyposażenia), zwiększenie dostępności do profilaktyki, wczesnej diagnostyki, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców, a także wsparcie i promowanie różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych i aktywizujących. Oferta ta powinna uwzględniać także zestaw specjalistycznych usług adresowanych do seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Kryzys spowodowany przez COVID-19, skutkujący izolacją i utrudnionymi kontaktami międzyludzkimi oraz wzrostem poziomu bezrobocia, spowodował konieczność podjęcia działań integracyjnych i aktywizacyjnych społeczność lokalną. Działania aktywizacyjne szczególnie ważne są dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Rozwiązaniem są tu podmioty ekonomii społecznej takie jak przedsiębiorstwa społeczne (np. spółdzielnie socjalne), które oferują miejsca pracy dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym czy podmioty działające w sferze pożytku publicznego takie jak stowarzyszenia i fundacje, których celem jest reintegracja i zatrudnienie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Gmina Frampol idąc na przeciw rosnącemu poziomowi aktywności społecznej, zakłada dalszy rozwój działań aktywizacyjnych i integracyjnych skierowanych do mieszkańców tworząc przestrzeń dla partycypacji społecznej i samorealizacji lokalnych wspólnot. Niezwykle istotny jest wpływ działalności organizacji pozarządowych na rozwój lokalny gminy. Lokalne organizacje społeczne mogą być ważnym partnerem w realizacji szeregu działań, w szczególności polityki kulturalnej, sportowej, pomocy społecznej, edukacji, działań na rzecz wybranych grup społecznych, w tym na rzecz środowisk seniorskich.

Duży wpływ na rozwój kapitału społecznego i współpracy międzysektorowej w Gminie Frampol będzie miała koncepcja Smart Village (czyli inteligentna wieś). Mieszkańcy Gminy Frampol mają szansę dzięki wykorzystaniu m.in. nowych technologii wpłynąć na poprawę jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Smart Village pozwoli na zbudowanie społeczności lokalnej, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju.

Wśród działań wdrażających koncepcja Smart Village należy wymienić przede wszystkim te realizujące inteligentne rozwiązania, należą do nich m.in.:

- Usługi publiczne tj.: e-zdrowie, e-opieka, edukacja zdalna, transport (np. telebusy), energetyka (np. OZE), a także bezpieczeństwo (np. monitoring wizyjny).
- Zarządzanie publiczne tj.: e-administracja, gospodarka odpadami (np. czujniki napełnienia kontenerów), planowanie przestrzenne (np. digitalizacja), a także monitoring środowiska (np. czujniki jakości powietrza).
- Przedsiębiorczość tj.: rolnictwo precyzyjne, handel online (np. wyrobami lokalnymi), turystyka wiejska (oparta na inteligentnych rozwiązaniach), a także współdzielenie (np. specjalistycznych sprzętów).

Realizacja inwestycji opartych na potrzebach i potencjale obszaru Gminy Frampol w ramach koncepcji Smart Villages będzie miała przełożenie na polepszenie jakości życia oraz podniesienia standardu usług publicznych przy jednoczesnym lepszym wykorzystaniu zasobów oraz mniejszym wpływie na środowisko.

W nawiązaniu do sformułowanych powyżej założeń Celu Strategicznego I. Przewiduje się realizację pięciu celów operacyjnych:

I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej

1.1 Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych, społecznych i mieszkaniowych

1.2 Zapewnienie równego dostępu i wysokiej jakości usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem

1.3 Integracja społeczna i aktywna polityka senioralna

1.4 Aktywizacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców gminy w tym realizacja koncepcji Smart Villages

1.5 Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie

Realizacja działań ujętych w celu strategicznym I charakteryzuje się dużą szansą powodzenia. Obejmuje m.in. działania inwestycyjne, które realizowane będą sukcesywnie. Szybkość realizacji tych działań zależy od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków unijnych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Poniżej zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego 1. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.

1.1 Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych, społecznych i mieszkaniowych

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie modernizacji oraz wyposażenia zakładów podstawowej/ambulatoryjnej opieki lekarskiej w niezbędny sprzęt i urządzenia	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty z zakresu remontów i modernizacji gminnych obiektów Podstawowej Opieki Zdrowotnej	Gmina Frampol	Placówki ochrony zdrowia	2022 – 2030
Realizacja gminnych programów szczepień i akcji poboru krwi	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Frampol	MOPS, inne JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030

Współpraca z podmiotami leczniczymi w powiecie i województwie w zakresie poprawy dostępności mieszkańców do lekarzy specjalistów oraz usług diagnostyki specjalistycznej	Gmina Frampol, placówki ochrony zdrowia podmioty lecznicze w powiecie i województwie,	Inne JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Uczestnictwo w regionalnych i krajowych programach profilaktyki, badań i leczenia wybranych chorób cywilizacyjnych	Gmina Frampol, placówki ochrony zdrowia,	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozwój różnych form opieki i wsparcia dla osób potrzebujących w ramach istniejących i nowych instytucji pomocy społecznej (np.: w ramach idei Centrum Usług Społecznych - CUS)	Gmina Frampol, MGOPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie pomocy żywieniowej dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem dochodowym	Gmina Frampol, MGOPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie wsparcia osób zagrożonych ubóstwem energetycznym	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS,	2022 – 2030
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	Gmina Frampol, MGOPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia dodatkowych usług na rzecz osób objętych pomocą społeczną	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	MOPS, inne JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy/przebudowy/rozbudowy budynków na mieszkania wspomagane, chronione, komunalne i socjalne	Gmina Frampol, MGOPS	Spółdzielnie, deweloperzy, TBS-y, biura nieruchomości, inne JST	2022 – 2030
Współpraca z partnerami komercyjnymi (spółdzielnie, deweloperzy,	Gmina Frampol	Spółdzielnie, deweloperzy, TBS-y, biura nieruchomości, inne JST	2022 – 2030
Rozbudowa niezbędnej infrastruktury technicznej zapewniającej lepszy standard i wyposażenie mieszkań na terenie gminy	Gmina Frampol, ZGK, Polska Spółka Gazownictwa, przedsiębiorcy	Właściciele nieruchomości, mieszkańcy	2022 – 2030
Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej, w tym opracowanie i wdrożenie programu ulg i ułatwień dla młodych ludzi w zakresie budowy/kupna/wynajmu własnego mieszkania	Gmina Frampol	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba mieszkań z zasobu gminnego (mieszkania/rok); - Liczba udzielonych świadczeń z zakresu pomocy społecznej (osoby/rok);		

1.2 Zapewnienie równego dostępu i wysokiej jakości usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
--	---	--	------------------

Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury żłobków oraz innych form opieki nad dziećmi do lat 3	Gmina Frampol , przedsiębiorcy	Organizacje pozarządowe,	2022 – 2030
Projekty w zakresie tworzenia oraz rozwoju infrastruktury i usług wychowania przedszkolnego	Gmina Frampol, przedsiębiorcy	Organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Projekty w zakresie racjonalizacji i modernizacji kształcenia na poziomie podstawowym	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Kuratorium oświaty	2022 – 2030
Wsparcie uczniów w ramach programów stypendialnych (np.: stypendia naukowe i sportowe)	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Projekty w zakresie wyposażenia szkół w niezbędny sprzęt i rozwój pracowni przedmiotowych	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Projekty w zakresie poszerzania oferty kształcenia (np. zajęcia dodatkowe) oraz wprowadzania innowacji	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Współpraca z powiatem w zakresie wprowadzania nowych form narzędzi i edukacji oraz poprawy kształcenia młodzieży na poziomie średnim (ogólnym i zawodowym), m.in. projekty w zakresie oceny efektywności kształcenia i dostosowywania jego form i zakresu wymogów współczesnego świata czy dostosowania do potrzeb lokalnego rynku pracy.	Powiat biłgorajski,	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, Gmina Frampol	2022 – 2030
Rozwój systemu doradztwa na poziomie szkoły podstawowej oraz ponadpodstawowej w zakresie dalszego kształcenia oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej	Powiat biłgorajski,	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, Gmina Frampol	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba wspartych żłobków/klubów dziecięcych/przedszkoli/oddziałów przedszkolnych (placówka/rok); - Liczba udzielonych stypendiów naukowych i sportowych (szt./rok);		

1.3 Integracja społeczna i aktywna polityka senioralna

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Likwidacja barier architektonicznych oraz poprawa dostępności dla osób z niepełnosprawnościami do obiektów użyteczności publicznej	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, PFRON	2022 – 2030
Rozwój i doskonalenie różnych form i narzędzi integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, w bliskiej współpracy z działającymi ośrodkami wsparcia (np. środowiskowe domy samopomocy, zakłady opiekuńczo-lecznicze, domy pomocy społecznej itp).	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, PFRON, MGOPS	2022 – 2030

Projekty w zakresie zapewnienia transportu publicznego (zbiorowego) dla osób starszych wykluczonych komunikacyjnie	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie utworzenia / rozwoju domów seniora (dziennych domów pobytu) wraz z pakietami działań aktywizujących	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, instytucje kultury	2022 – 2030
Wdrażanie najlepszych praktyk w zakresie wykorzystania potencjału seniorów w opiece i edukacji dzieci i młodzieży, pomocy добросąsiedzkiej, kształceniu zawodowym, itp.	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, instytucje kultury	2022 – 2030
Projekty dla seniorów z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, instytucje kultury	2022 – 2030
Wspieranie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, w tym wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, instytucje kultury	2022 – 2030
Rozwój inicjatyw (zajęć, warsztatów, spotkań) łączących i integrujących lokalną społeczność	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, MGOPS, instytucje kultury	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt./rok); - Liczba uczestników biorących udział w przedsięwzięciach aktywizacji społecznej, kulturalnej i edukacyjnej (os.);		

1.4 Aktywizacja mieszkańców gminy w tym realizacja koncepcji Smart Villages

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług kultury	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy/modernizacji/ urządzenia obiektów związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy	2022 - 2030
Doposażenie kół gospodyń wiejskich	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy	2022 - 2030
Projekty aktywizujące społeczność lokalną do współuczestnictwa w propagowaniu lokalnej kultury i tradycji obszaru	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej jako szczególnej formy aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób wykluczonych	Gmina Frampol	Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Partycypacja w procesie planowania strategicznego (aktywny udział mieszkańców w opracowywaniu dokumentów strategicznych miasta i gminy)	Gmina Frampol organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030

Partycypacja i współuczestnictwo w planowaniu budżetu gminy i jego wykorzystywaniu (budżet obywatelski, Fundusz Sołecki);	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozwój różnych technik i narzędzi partycypacyjnych w kluczowych obszarach współpracy władz samorządowych z mieszkańcami (np. rewitalizacja przestrzeni publicznych, wspólna organizacja wydarzeń kulturalnych);	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Realizacja programów współpracy z organizacjami pozarządowymi bardziej ukierunkowanych na nowe inicjatywy i angażujących nowe podmioty i społeczności	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty aktywizacji i integracji społeczności lokalnej z wykorzystaniem lokalnych organizacji pozarządowych oraz rozwijające oddolne inicjatywy realizowane przez NGO	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty aktywizacji mieszkańców miasta w ramach procesu budowania inteligentnego miasta wykorzystującego potencjał ludzki i technologiczny do swojego zrównoważonego rozwoju (smart city 3.0)	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty aktywizacji mieszkańców wsi w ramach procesu rozwoju inteligentnych wsi (smart village)	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych wśród społeczności lokalnej oraz informowania w zakresie dobrych praktyk w zakresie inteligentnego rozwoju (smart city , smart village)	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne (podmioty/rok); - Liczba wspartych organizacji pozarządowych (podmioty/rok);		

1.5 Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Przedsięwzięcia inwestycyjne poprawiające bezpieczeństwo: oświetlenie uliczne, monitoring itp. oraz projekty zwiększające świadomość mieszkańców w zakresie zasad bezpieczeństwa	Gmina Frampol,	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, służby mundurowe odpowiadające za bezpieczeństwo, stowarzyszenia, szkoły, przedszkola	2022 – 2030
Bliska współpraca służb mundurowych z władzami lokalnymi w zakresie monitorowania poziomu bezpieczeństwa i przeciwdziałania jego zagrożeniom	Gmina Frampol,	Powiatowa Komenda Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, OSP, Lasy Państwowe	2022 – 2030
Doposażenie jednostek straży pożarnej	OSP, Gmina	Komenda Powiatowa	2022 – 2030

	Frampol,	Państwowej Straży Pożarnej	
Stworzenie sprawnego systemu alarmowania mieszkańców przed zagrożeniami związanymi z niekorzystnymi warunkami pogodnymi, jak również działaniami zbrojnymi	OSP, Gmina Frampol,	Służby mundurowe odpowiadające za bezpieczeństwo,	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba projektów związanych z modernizacją budynków/doposażeniem w sprzęt Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy (szł./rok);		

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego II:

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Modernizacja instalacji c.o. w budynku SP w Radzięcinie	Modernizacja instalacji c.o. w budynku SP w Radzięcinie	Gmina Frampol	500 000	2022-2030
Modernizacja instalacji elektrycznej oraz kanalizacji w budynku SP w Radzięcinie	Modernizacja instalacji elektrycznej oraz kanalizacji w budynku SP w Radzięcinie	Gmina Frampol	500 000	2022-2030
Budowa hali sportowej – Sali gimnastycznej z boiskami do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej w miejscowości Wola Radziecka	Budowa hali sportowej w miejscowości Wola Radziecka – Sali gimnastycznej z boiskami do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej	Gmina Frampol	12 000 000	2023-2030
Budowa sali gimnastycznej i stołówki przy szkole podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce	Budowa Sali gimnastycznej o wymiarach 18x30 m wraz z zapleczem i stołówką szkolną.	Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce	4 000 000,00	2022-2030
Budowa boiska wielofunkcyjnego przy SP im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce	Przedsięwzięcie obejmuje budowę wielofunkcyjnego boiska przyszkolnego wraz z oświetleniem oraz bieżnią prostą na terenie istniejącego boiska o nawierzchni trawiastej przy Szkole Podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce. Boisko wielofunkcyjne przeznaczone do gry w piłkę ręczną, koszykówkę, siatkówkę	Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce / Gmina Frampol	800 000,00	2022-2030
Budowa garażu dla pojazdów OSP Teodorówka	Budowa garażu dla pojazdów OSP Teodorówka	Gmina Frampol	250 000,00	2022-2025
Całodobowy dom seniora	Przebudowa byłej szkoły podstawowej na DPS	Podmiot prywatny /Gmina Frampol	10 000 000,00	2023-2030
Zakup samochodu	Zakup samochodu bojowego dla	Gmina	100 000,00	2023-

bojowego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Teodorówce	Ochotniczej Straży Pożarnej w Teodorówce	Frampol		2030
Kompleksowa modernizacja Samorządowego Zespołu Szkół we Frampolu	Przedsięwzięcie obejmuje: 1. Poprawę bezpieczeństwa uczniów, rodziców i pracowników szkoły we Frampolu poprzez poprawę wjazdu do szkoły oraz zwiększenie miejsc parkingowych poprzez zakup działki sąsiadującej z terenem szkoły 2. Budowa bieżni lekkoatletycznej - 4 torów lekkoatletycznych w miejscu modernizowanej stacji trafo. 3. Termomodernizacja budynków Samorządowego Zespołu Szkolnego we Frampolu (docieplenie, wymiana stolarki okiennej i wymian instalacji CO) 4. Modernizacja placu zabaw wraz z budową ogrodzenia	Gmina Frampol	10 000 000,00	2022-2024
Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Radzięcina, Starej Wsi i Kąty	Dokończenie drogi Radzięcin – Kąty na odcinku Stara Wieś – Kąty. Budowa oświetlenia ulicznego w obrębie zabudowy miejscowości Radzięcin, Stara Wieś i Kąty.	Gmina Frampol	1 500 000,00	2022-2023
Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej im. Św. Stanisława Kostki w Teodorówce	Przedsięwzięcie obejmuje budowę wielofunkcyjnego boiska przyszkolnego wraz z oświetleniem oraz bieżni prostej na terenie istniejącego boiska o nawierzchni trawiastej przy szkole. Boisko przeznaczone do gry w piłkę nożną, koszykówkę (dwa biska) i siatkówkę. Lokalizacja: Teodorówka	Gmina Frampol/ Szkola Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Teodorówce	800 000,00	2022-2030
Razem			40 450 000,00	

Cel strategiczny II: Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol

Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości może skutkować zwiększeniem zamożności gminy i umocnieniem jej pozycji i znaczenia w regionie, a co za tym idzie poprawą życia mieszkańców. Istotne jest wspieranie nowych podmiotów gospodarczych, ale także tych już istniejących. Wsparcie to powinno dotyczyć kwestii organizacyjnych (sprawy urzędowe, pomoc w sytuacjach kryzysowych, doradztwo). Ma to skutkować zachęcaniem młodych mieszkańców do zakładania własnej działalności gospodarczej i pozostania w gminie.

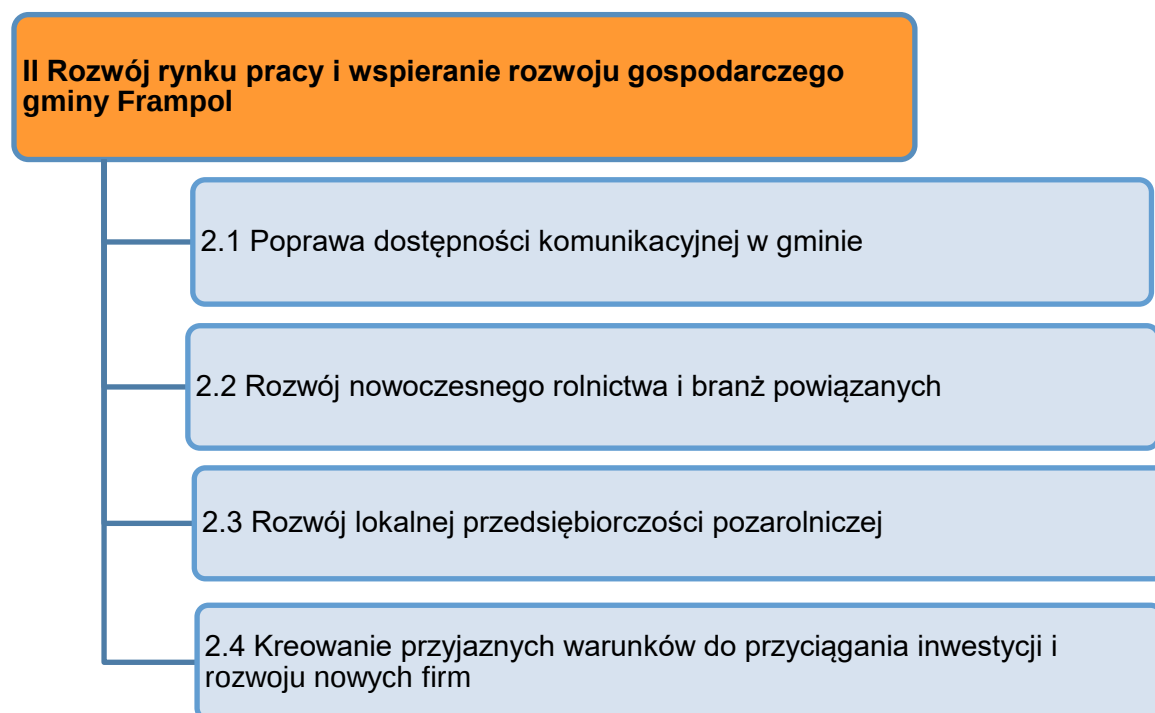
Biorąc pod uwagę lokalną gospodarkę Gmina Frampol może wpływać na zmniejszenie barier i uwarunkowań wewnętrznych ograniczających atrakcyjność inwestycyjną na swoim terenie. Istnieją tutaj głównie takie możliwości, jak: poprawa dostępności komunikacyjnej, wyznaczanie i kompleksowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych, prowadzenie właściwej polityki w zakresie planowania przestrzennego i zagospodarowywania terenów i obiektów zdegradowanych oraz poprzemysłowych, czy też kreowanie wobec lokalnych przedsiębiorców i zewnętrznych inwestorów przyjaznej polityki podatkowej.

Ważne jest także aktywne wsparcie przedsiębiorców w procesie inwestowania i uruchamiania działalności gospodarczej. Działania zaproponowane poniżej mają służyć stworzeniu lepszych warunków infrastrukturalnych i instytucjonalnych do obsługi potrzeb inwestorów. Jeżeli chodzi o przyciąganie inwestorów zewnętrznych, to wydaje się, że kluczem do sukcesu powinna być

wielokierunkowa promocja terenów inwestycyjnych wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną. W celu poprawy konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw władze gminy mogą podjąć działania w zakresie lepszego dostępu przedsiębiorstw do informacji i usług otoczenia biznesu, czy też podejmować działania prowadzące do większej integracji lokalnego biznesu.

Gmina Frampol posiada niewątpliwie ogromny potencjał do rozwoju przetwórstwa rolno- spożywczego szczególnie w zakresie owoców miękkich. Planując zamierzenia inwestycyjne Gmina Frampol musi zwrócić szczególną uwagę na potrzeby firm przetwórczych ale również rolników.

W nawiązaniu do sformułowanych powyżej założeń Celu Strategicznego II. Przewiduje się realizację czterech celów operacyjnych:

Również dziaania ujęte w celu strategicznym II charakteryzują się dużą szansą powodzenia. Niewątpliwie lata realizacji tych działań zależą od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków unijnych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Poniżej zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego II. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego:

2.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej w gminie

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji

Współpraca i lobbing władz lokalnych w zakresie modernizacji/rozbudowy infrastruktury dróg wojewódzkich, w tym również ścieżek rowerowych	Zarząd Dróg Wojewódzkich podlegający Samorządowi Województwa Lubelskiego	Gmina Frampol oraz sąsiednie JST	2022 - 2030
Współpraca i wsparcie finansowe w zakresie modernizacji /rozbudowy infrastruktury dróg powiatowych, w tym również ścieżek rowerowych	Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod powiat biłgorajski	Gmina Frampol oraz sąsiednie JST	2022 – 2030
Projekty w zakresie realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych (budowy/rozbudowy/ modernizacji/ remontów) w zakresie rozbudowy infrastruktury dróg gminnych i wewnętrznych oraz ścieżek rowerowych	Gmina Frampol	Sąsiednie JST, Powiatowy Zarząd Dróg, Zarząd Dróg Wojewódzkich, organizacje pozarządowe,	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy parkingów i miejsc przesiadkowych, w szczególności przy budynkach użyteczności publicznej oraz atrakcjach turystycznych jak również budowa m.in. dworca komunikacji publicznej	Gmina Frampol	Powiatowy Zarząd Dróg, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Sąsiednie JST, zarządcy nieruchomości, Konserwator Zabytków	2022 – 2030
Rozbudowa i remonty drogowej infrastruktury towarzyszącej, m.in. chodniki, pełne oznakowanie pionowe, wiaty przystankowe, parkingi	Gmina Frampol, Zarząd Dróg Wojewódzkich podlegający Samorządowi Województwa Lubelskiego Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod powiat biłgorajski	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, zarządcy dróg	2022 - 2030
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury szybkiego internetu (infrastruktury szkieletowej i węzłowej)	Przedsiębiorcy	Gmina Frampol, Centrum Projektów Polska Cyfrowa (CPPC)	2022 - 2030
Budowa miasteczek drogowych/rowerowych dla dzieci i młodzieży	Gmina Frampol	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, zarządcy dróg	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Długość wyremontowanych/wybudowanych dróg gminnych w ciągu roku –(km/rok);		

2.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa i branż powiązanych

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Wspieranie powstawania ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 - 2030
Wsparcie dla organizacji szkoleń i kursów z zakresu tematyki rolnictwa i prowadzenie produkcji rolnej na obszarach ochrony przyrody	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030

Wspieranie modernizacji gospodarstw rolnych z przeznaczeniem na gospodarstwa agroturystyczne produkujące ekologiczną żywność dla turystów	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz pozyskiwania funduszy unijnych	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Efektywne wykorzystanie systemu płatności bezpośrednich oraz dopłat (do produkcji roślinnej oraz zwierzęcej jak również z racji uczestnictwa w ekoschematach)	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Efektywne wykorzystanie systemu wsparcia na restrukturyzację i modernizację gospodarstw rolnych, w tym projekty w zakresie energooszczędności i OZE w gospodarstwach rolnych	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Projekty w zakresie: scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	Powiat biłgorajski	Rolnicy, Gmina Frampol	2022 – 2030
Działania informacyjno-promocyjne w zakresie tworzenia grup producenckich na terenie gminy	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowania wiedzy i świadomości producentów rolnych w zakresie możliwości zwiększania wartości swoich produktów (np. poprzez przetworzenie, sprzedaż bezpośrednią, lepsze wykorzystanie produktów ubocznych i odpadów, produkcję ekologiczną i zrównoważoną itp.)	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Projekty w zakresie marketingu i sprzedaży produktów lokalnych (tradycyjna sprzedaż na targowiskach lokalnych, sprzedaż za pomocą internetu, itp.)	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Wspieranie dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej gospodarstw	Gmina Frampol	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba szkoleń skierowanych do rolników (szt./rok);		

2.3 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Organizacja kursów i szkoleń służących zdobywaniu przez mieszkańców gminy nowych kwalifikacji nierolniczych	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 - 2030
Wspieranie organizacji szkoleń oraz doradztwa dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, instytucje finansowe	2022 – 2030
Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków bezzwrotnych na projekty w zakresie poprawy efektywności energetycznej, wprowadzania na rynek	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030

nowych produktów i usług, zdobywania nowych rynków itp.			
Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków zwrotnych na swój rozwój (w tym pożyczki i kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, fundusze inwestycyjne itp.)	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, instytucje finansowe	2022 - 2030
Wspieranie organizacji szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 - 2030
Pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje poprzez wykup, scalanie lub zamianę gruntów	Gmina Frampol	-	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (podmiot/rok);		

2.4 Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Doradztwo w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	Gmina Frampol	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Rozwijanie systemu zachęt dla inwestorów zewnętrznych	Gmina Frampol	Instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Wprowadzenie ułatwień organizacyjno-administracyjnych dla przedsiębiorców	Gmina Frampol	Instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Przygotowanie terenów pod inwestycje, promocja oferty gospodarczej gminy i przyciąganie inwestycji z zewnątrz	Gmina Frampol	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Promocja edukacji zawodowej i dostosowywanie jej do potrzeb przedsiębiorców	Zarząd powiatu	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Optymalne wykorzystanie dostępnych programów i instrumentów w zakresie doskonalenia zawodowego i uczenia się przez całe życie	Zarząd powiatu, Gmina Frampol	Szkoły, organizacje pozarządowe, powiatowy urząd pracy	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba szkoleń /kursów skierowanych do przedsiębiorców (szt./rok);		

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego II:

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Budowa chodnika wzdłuż drogi	Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej w miejscowości Wola Kątecka	Powiatowy Zarząd Dróg	400 000,00	2023-2030

powiatowej w miejscowości Wola Kątecka		/Gmina Frampol		
Budowa opaski - chodnika w miejscowości Teodorówka	Budowa opaski – chodnika dla pieszych wzdłuż drogi powiatowej	Zarząd Dróg Powiatowych w Biłgoraju /Gmina Frampol	100 000,00	2023-2030
Budowa chodnika w Pulczynowie	Budowa chodnika w Pulczynowie o dł. ok 1 400 m przy drodze powiatowej 2915L Wola Kątecka – Czarnystok	Gmina Frampol	400 000	2022-2030
Połączenie dróg serwisowych wzdłuż drogi wojewódzkiej 835	Budowa brakujących odcinków dróg serwisowych na odcinku Goraj-Frampol-Biłgoraj w celu poprawy bezpieczeństwa pieszych i rolników.	Gmina Frampol	1 000 000,00	2023-2030
Budowa drogi powiatowej nr 2911L Stefin – Katy – Korytków na odcinku Stara Wieś – Katy w gminie Frampol	Budowa drogi powiatowej nr 2911L Stefin – Katy – Korytków na odcinku Stara Wieś – Katy w gminie Frampol. Projekt dotyczy drogi powiatowej na odcinku Stara Wieś (droga krajowa 74) – Kąty (droga powiatowa nr 2914L), jezdni o przekroju 1x2 wraz z odwodnieniem do rowu, wykonanie zjazdów na pola. Planowana budowa dotyczy odcinka o długości 2150 m.	Zarząd Dróg Powiatowych w Biłgoraju	7 000 000,00	2025
Wykonanie chodnika przy drogach w miejscowości Wola Radziecka	Przedsięwzięcie obejmuje wykonanie chodnika dla pieszych od miejscowości Wola Kątecka do drogi krajowej nr 74	Gmina Frampol	600 000,00	2023-2030
Budowa chodników przy drogach powiatowych w Radzięcinie	Budowa chodników przy drogach powiatowych w Radzięcinie	Zarząd Dróg Powiatowych w Biłgoraju/Gmina Frampol	600 000,00	2022-2030
Budowa drogi gminnej w m. Radzięcin – Zakościele	Budowa drogi gminnej w m. Radzięcin – Zakościele	Gmina Frampol	3 000 000,00	2022-2030
Modernizacja dróg dojazdowych do pól w m. Radzięcin	Modernizacja dróg dojazdowych do pól w m. Radzięcin	Gmina Frampol	2 000 000,00	2022-2030
Budowa/remont dróg gminnych w m. Frampol, Radzięcin, Kolonia Teodorówka, Teodorówka, Komodzianka, Chłopkowie	Budowa/remont dróg gminnych w m. Frampol, Radzięcin, Kolonia Teodorówka, Teodorówka, Komodzianka, Chłopkowie	Gmina Frampol	7 000 000	2022-2030

Remont/przebudowa/budowa dróg gminnych	Remont/przebudowa/budowa dróg gminnych	Gmina Frampol	2 000 000	2022-2030
Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych	Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych	Gmina Frampol	3 000 000	2022-2030
Budowa/przebudowa targowiska	Budowa/ przebudowa targowiska	Gmina Frampol	4 000 000	2022-2030
Trwałe utwardzenie dróg dojazdowych do pól w miejscowości Wola Radzińska	Trwałe utwardzenie 3 głównych dróg dojazdowych do pól w miejscowości Wola Radzińska	Gmina Frampol	1 200 000,00	2023-2030
Razem			43 100 000,00	

Cel strategiczny III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego

Stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku stanowi podstawę do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców. Ład przestrzenny uwzględnia bowiem w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Dlatego też, stanowi on niezbędny element zrównoważonego rozwoju Gminy Frampol. Na atrakcyjność miejsca zamieszkania mają wpływ m.in. walory przyrodnicze i krajobrazowe, architektura, układ urbanistyczny oraz poziom bezpieczeństwa.

Gmina Frampol posiada niewątpliwie ogromny potencjał do rozwoju turystyki, który należy oprzeć na wykorzystaniu licznych walorów przyrodniczych (obszary cenne przyrodniczo, malownicze krajobrazy) i kulturowych (zabytki, tradycje i obrzędy). Potencjał turystyczny gminy należy wzmacniać poprzez ochronę istniejącego zasobu kulturowego oraz rozbudowę infrastruktury turystycznej, rozwój zaplecza gastronomiczno-noclegowego, budowanie partnerstw międzysamorządowych, jak również publiczno-prywatnych.

Mając na uwadze poprawę jakości życia mieszkańców należy również podejmować kroki w celu poprawy jakości środowiska naturalnego i realizować działania adaptacyjne do zmian klimatu, w tym: rozwój sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, rozwój infrastruktury selektywnego zbierania odpadów i ich zagospodarowania, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody. Należy kontynuować działania związane z oczyszczeniem terenu gminy z wyrobów zawierających azbest. Zmiany klimatu mają zarówno bezpośredni jak i pośredni wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo. Coraz częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych wpływa na zmiany w rolnictwie (ryzyko nieudanych zbiorów, niekorzystny wpływ na glebę, burze i ulewne deszcze, susze, pożary). Zmiany klimatu odbijają się również na sektorze energetycznym, gdyż zjawiska ekstremalne skutkują problemami w dystrybucji energii elektrycznej. Aby ograniczyć te zmiany warto prowadzić wszelkie działania związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Sformułowane powyżej założenia Celu Strategicznego III doprecyzowano pięcioma celami operacyjnymi:

III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego

3.1. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych

3.2 Rozwój infrastruktury kultury oraz zrównoważonej turystyki

3.3 Poprawa atrakcyjności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej

3.4 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców

3.5 Adaptacja do zmian klimatu oraz rozwój infrastruktury komunalnej związanej z energetyką, odpadami i gospodarką wodno-ściekową

Również dziania ujęte w celu strategicznym III charakteryzują się dużą szansą powodzenia. Niewątpliwie lata realizacji tych działań zależą od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków unijnych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Poniżej zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego II. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego:

3.1 Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Zachowanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych poprzez ochronę lasów i ekosystemów rzecznych i łąkowych (projekty inwestycyjne i naukowo-badawcze)	Gmina Frampol	Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Wody Polskie	2022 - 2030

Właściwa ochrona i zachowanie krajobrazu i bioróżnorodności przyrodniczej (projekty inwestycyjne i naukowo-badawcze)	Gmina Frampol	Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Zachowanie bogactwa i walorów dziedzictwa kulturowego	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, instytucje kultury	2022 – 2030
Wykonanie tablic informujących o walorach przyrodniczych i kulturowych	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje kultury	2022 – 2030
Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony przyrody i środowiska	Gmina Frampol	Sąsiednie JST	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba działań zabezpieczających zasób przyrodniczy i kulturowy przed wpływem negatywnych czynników zewnętrznych (szt./rok);		

3.2 Rozwój infrastruktury kultury oraz zrównoważonej turystyki

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie organizowania i promowania imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne, Gmina Frampol	Instytucje kultury	2022 - 2030
Współpraca z sektorem komercyjnym w zakresie budowy/rozbudowy obiektów noclegowych i gastronomicznych na potrzeby turystów	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Inwestycje w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym (m.in. poprawa stanu, nowe inwestycje)	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozbudowa ścieżek i szlaków rowerowych	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie udostępniania na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (prace remontowe, lepsza informacja o obiektach, włączenie ich do wspólnego systemu promowania i zarządzania itp.)	Gmina Frampol	Instytucje kultury, organizacje pozarządowe, Przedsiębiorcy	2022 – 2030
Dostosowanie turystycznego zaplecza do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Zagospodarowanie zbiorników wodnych i cieków wodnych na organizację rekreacji wodnej	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Wody Polskie	2022 – 2030
Współpraca w zakresie realizacji inwestycji turystyczno-rekreacyjnych z	Gmina Frampol	Instytucje kultury, organizacje	2022 - 2030

sąsiadującymi samorządami i samorządami wyższego szczebla		pozarządowe, przedsiębiorcy, inne samorządy	
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba zrealizowanych projektów związanych z zagospodarowaniem terenu i wyposażeniem w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (szt./rok); - Długość wybudowanych/wytyczonych ścieżek/szlaków rowerowych (km/rok);		

3.3 Poprawa atrakcyjności, estetyki i dostępności przestrzeni publicznej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie odnowy/rewitalizacji/ modernizacji/ uporządkowania przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, konserwator zabytków, kościoły i związki wyznaniowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie odbudowy/remontów/ modernizacji zasobu zabytków i obiektów o znaczeniu kulturowym	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, konserwator zabytków, kościoły i związki wyznaniowe	2022 - 2030
Projekty w zakresie rewitalizacji przestrzeni i obiektów należących do osób prywatnych	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe	Gmina Frampol, organizacje pozarządowe, konserwator zabytków	2022 – 2030
Aktualizacja i opracowanie zmian dokumentów planistycznych i rewitalizacyjnych Gminy	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, konserwator zabytków, kościoły i związki wyznaniowe, Wody Polskie oraz sąsiednie JST	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych, sakralnych i obiektów przyrodniczych (szt./rok);		

3.4 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Tworzenie programów edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży (edukacja mieszkańców) edukacja	Gmina Frampol	Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,	2022 - 2030

społeczności lokalnej w zakresie nowych technologii ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.		Zarząd Parków Krajobrazowych, przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	
Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej o tematyce ekologicznej – ochrony środowiska naturalnego, promowanie ekologicznych rozwiązań inwestycyjnych oraz komunikacyjnych	Gmina Frampol	Szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe, instytucje kultury	2022 - 2030
Wsparcie dla organizacji szkoleń dla rolników w zakresie wdrażania ekologicznych metod produkcji rolnej	Gmina Frampol	Organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Propagowanie ekologicznego stylu życia	Gmina Frampol	Szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Projekty informacyjne i edukacyjne nt. ograniczania ilości produkowanych odpadów u źródła	Gmina Frampol	szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe, ZGK	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	- Liczba zrealizowanych kampanii, projektów informacyjno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej (szt./rok); - Liczba uczestników kampanii ekologicznych (os./rok);		

3.5 Adaptacja do zmian klimatu oraz rozwój infrastruktury komunalnej związanej z energetyką, odpadami i gospodarką wodno-ściekową

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych oraz promocja odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, ZGK	2022 – 2030
Wsparcie działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, ZGK	2022 – 2030
Projekty związane z termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła oraz minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji)	Gmina Frampol, mieszkańcy, przedsiębiorcy	Podmioty publiczne, mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie inteligentnego oświetlenia ulicznego, w tym oświetlenia LED	Gmina Frampol	ZGK, zarządcy dróg	2022 - 2030
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury PSZOK	Gmina Frampol	ZGK, przedsiębiorcy	2022 - 2030
Usuwanie dzikich wysypisk śmieci oraz odpadów z folii rolniczej, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag	Gmina Frampol	ZGK, przedsiębiorcy, mieszkańcy	2022 - 2030
Projekty w zakresie lepszej organizacji selekcji i zbierania odpadów powstających u źródła (np. dzień zbiórki określonego	Gmina Frampol	ZGK, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030

odpadu, pojemniki na tekstylia i ich przerób, system od drzwi do drzwi, mobilne punkty odbioru odpadów)			
Inicjatywy obywatelskie w zakresie gospodarki w obiegu zamkniętym (ośrodki ponownego użytku, jadalnie, banki żywności, kawiarenki naprawcze, sklepy bezopakowaniowe, sklepy z przedmiotami używanymi, puszkomaty, współdzielnie)	Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy	Gmina Frampol	2022 – 2030
Udział w projektach regionalnych i krajowych w zakresie usuwania pokryć z azbestu	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 - 2030
Realizacja działań służących poprawie stanu wód powierzchniowych oraz ochronie zasobów i dobrej jakości wód podziemnych	Gmina Frampol	mieszkańcy, spółki wodne	2022 - 2030
Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej (infrastruktura sieciowa, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody itp.)	Gmina Frampol	ZGK, mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie kanalizacja sieciowa nie jest uzasadniona ekonomicznie	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorstwo zajmujące się zagospodarowaniem odpadów w gminach, zarządcy budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2022 – 2030
Kompleksowe retencjonowanie wody w celu przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu: Projekty i przedsięwzięcia w zakresie retencjonowania wody „u źródła”, „na ścieżce”, „w odborniku”, rozwoju tzw. infrastruktury niebiesko-zielonej	Gmina Frampol	ZGK, mieszkańcy, zarządcy dróg, spółki wodne	2022 – 2030
Projekty i przedsięwzięcia w zakresie ochrony źródeł i ich bezpośredniego otoczenia.	Gmina Frampol	Mieszkańcy, spółki wodne	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	• Długość wybudowanej sieci wodociągowej (km/rok); • Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km/rok); • Liczba wymienionych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej (szt./rok); • Liczba zamontowanych instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej (szt./rok);		

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w zakres celu strategicznego III:

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Modernizacja Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury	Przedsięwzięcie obejmuje modernizację obiektu oraz doszkolenie pracowników: - wymiana parkietu na sali widowiskowej, - wymiana instalacji elektrycznej, - wymiana oświetlenia scenicznego na oświetlenie LED, - doposażenie sprzętu nagłośniającego, - wymiana mechanizmu kurtyn, - zakup sceny mobilnej, - przystosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych – winda zewnętrzna,	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Frampolu	300 000,00	2022-2023

	- szkolenie indywidualne pracowników w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych.			
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Teodorówce	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej św. Stanisława Kostki w Teodorówce obejmuje: ocieplenie stropów, ścian, poddasza i piwnic, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację systemu oświetlenia, montaż nowego źródła ciepła i wymian instalacji c.o.	Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce / Gmina Frampol	1 000 000,00	2023-2030
Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Woli Radzieckiej	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Woli Radzieckiej wraz z nową elewacją	Gmina Frampol	2 000 000,00	2023-2030
Budowa punktu widokowego w Pulczynowie	Utworzenie punktu widokowego w Pulczynowie	Gmina Frampol	500 000,00	2022-2030
Budowa zbiornika wodnego o funkcji retencyjnej w miejscowości Stara Wieś - Rzeczyce	Budowa zbiornika wodnego o funkcji retencyjnej z możliwością zagospodarowania na cele rekreacyjne w miejscowości Stara Wieś -Rzeczyce	Gmina Frampol	1 000 000,00	2023-2030
Rewitalizacja zabytkowej plebani	Renowacja zabytkowej plebani we Frampolu oraz uporządkowanie terenu wokół budynku. Nadanie obiektowi nowych funkcji społecznych.	Parafia pw. Świętego Jana Nepomucena i Matki Bożej Szkaplerznej we Frampolu / Gmina Frampol	7 000 000,00	2023-2030
Modernizacja wieży kościelnej we Frampolu	Modernizacja wieży kościelnej we Frampolu i dostosowanie jej do funkcji punktu widokowego na zabudowę miasta.	Parafia pw. Świętego Jana Nepomucena i Matki Bożej Szkaplerznej we Frampolu / Gmina Frampol	1 000 000,00	2023-2030
Odwodnienie i nowa elewacja Kościoła w Radziecinie	Odwodnienie i odnowienie elewacji w Kościele parafialnym pod wezwaniem Św. Kazimierza Królewicza w Radziecinie	Parafia Rzymsko-Katolicka Św. Kazimierza Królewicza w Radziecinie	1 000 000,000	2023-2026
Modernizacja wodociągu w miejscowości Teodorówka	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej oraz rozbudowa jej do nowych zabudowań	Gmina Frampol	3 000 000,00	2022-2025
Nasza mała ojczyzna - wykonanie oznakowania szlaków	Wykonanie oznakowania szlaków pieszych i rowerowych oraz wykonanie mapy szlaków. Dodatkowo wykonanie aplikacji umożliwiającej zaznaczenie szlaków turystycznych oraz atrakcji turystycznych na terenie Gminy	Gmina Frampol	400 000,00	2022-2025

pieszych i rowerowych oraz wykonanie mapy turystycznej	Frampol.			
Utworzenie punktu widokowego w Teodorówce	Utworzenie punktu widokowego na wieży w budynku OSP w Teodorówce.	Gmina Frampol	500 000,00	2022-2025
Wykonanie placu zabaw dla dzieci oraz siłowni zewnętrznej wraz z ogrodzeniem w miejscowości Smoryń	Wykonanie placu zabaw dla dzieci oraz siłowni zewnętrznej w miejscowości Smoryń. Elementem przedsięwzięcia jest również wykonanie ogrodzenia wzdłuż zabudowy starej szkoły.	Gmina Frampol	150 000,00	2023-2030
Wykonanie placu zabaw dla dzieci oraz siłowni zewnętrznej wraz z ogrodzeniem w miejscowości Pulczynów	Wykonanie placu zabaw dla dzieci oraz siłowni zewnętrznej.	Gmina Frampol	150 000,00	2023-2030
Poprawa życia mieszkańców – zagospodarowanie czasu wolnego	Przedsięwzięcie obejmuje w swoim zakresie: - Zmianę przeznaczenia działek rolnych pod zabudowę jednorodzinną wzdłuż drogi powiatowej Rzeczycy – Kąty 2914L - budowa drogi gminnej - Jednostronna przedłużenie budowy chodnika od tzw. Warszawy do Kątów wraz z budową oświetlenia. - Stworzenie zbiornika wodnego (mała retencja) przy rzece Biała Łada. - Budowa placu zabaw przy boisku w miejscowości Rzeczycach	Gmina Frampol	3 000 000,00	2022-2030
Rewitalizacja Rynku wraz z przebudową ulicy 3 Maja	Wyprowadzenie ruchu kołowego z Rynku stworzenie „deptaka” z ul. 3 maja,	Gmina Frampol	15 000 000,00	2022-2030
Przebudowa zalewu we Frampolu wraz z terenem przyległym	Przebudowa zalewu jak i budowa małej infrastruktury nad zalewem, wraz z wymiana molo, budowa parku linowego, placu zabaw, zjeżdżalni wodnej, wymiana sprzętu, utwardzenie grobli umożliwiającej przejazd, budowa skateparku	Gmina Frampol	20 000 000,00	2022-2030
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Frampol	1 000 000,00	2022-2030
Modernizacja/budowa ujęć wody wraz z modernizacją/budową wodociągu	Modernizacja/budowa ujęć wody wraz z modernizacją/ budową wodociągu	Gmina Frampol	2 000 000,00	2022-2030
Budowa kanalizacji wraz z budową oczyszczalni	Budowa kanalizacji wraz z budową oczyszczalni ścieków w m. Radzięcin	Gmina Frampol	12 000 000,00	2022-2030

ścieków w m. Radzięcín				
Budowa chodnika doprowadzającego do zalewu wraz z budową ścieżek rowerowych na terenie Gminy	Budowa chodnika doprowadzającego do zalewu wraz z budową ścieżek rowerowych na terenie Gminy	Gmina Frampol	20 000 000,00	2022-2030
Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	Gmina Frampol	5 000 000,00	2022-2030
Budowa ujęcia wody wraz z modernizacją wodociągu w m. Chłopków	Budowa ujęcia wody wraz z modernizacją wodociągu w m. Chłopków	Gmina Frampol	5 000 000,00	2022-2030
Razem			103 800 000,00	

Cel strategiczny IV: Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol

Sprawna, efektywna i nowoczesnie działająca administracja samorządowa, która inicjuje i wspiera działania na różnych płaszczyznach na rzecz rozwoju gminy jest kluczowym czynnikiem służącym rozwojowi jednostek samorządu terytorialnego. Istotna jest dbałość o potencjał instytucjonalny danej jednostki samorządowej, rozumiany m.in. jako odpowiednie struktury organizacyjne, właściwe procedury działania, mechanizmy zapewniające udział społeczności lokalnej w zarządzaniu sprawami publicznymi oraz kompetentnych i sprawnych pracowników administracji.

Istniejącym problemem organów administracji na wszystkich poziomach funkcjonowania, a szczególnie na szczeblu lokalnym jest dość niska jakość usług publicznych. Jest to spowodowane przede wszystkim brakiem dostosowania procedur świadczenia usług do zmieniających się czynników egzo- i endogennych, jak również brakiem prawidłowej ścieżki doskonalenia zawodowego pracowników. Wzrost jakości świadczonych usług przez administrację publiczną wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców. Na postrzeganie dobrego rządzenia ma wpływ jakość stanowionego prawa oraz sprawność administracji w realizacji zadań statutowych i rozwiązywaniu codziennych problemów mieszkańców.

Pandemia Covid-19 potwierdziła konieczność rozwoju cyfryzacji usług, wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w obsłudze mieszkańców oraz wzrost znaczenia cyberbezpieczeństwa i ochrony danych wrażliwych. Na lepszą ochronę informacji poza zastosowaniem nowoczesnych technologii wpływa również promowanie wiedzy i dobrych praktyk wśród pracowników administracji i mieszkańców (np. poprzez dedykowane programy edukacyjne oraz kampanie informacyjne). Niezbędnym działaniem w tym zakresie jest podniesienie kompetencji pracowników administracji i jednostek samorządu terytorialnego.

Ważnym kierunkiem rozwoju winny być działania marketingowe ukierunkowane na wypromowanie Gminy Frampol jako atrakcyjnego miejsca do życia i pracy. W tym celu należy opracować plan działań przyciągania na teren gminy nowych mieszkańców, wypracować system zachęt i ulg dla osób zainteresowanych osiedlaniem się na terenie gminy (np. lepszy dostęp do mieszkań i działek budowlanych, ulgi podatkowe, karta nowego mieszkańca itp.) oraz organizować cykliczne akcje promocyjne skierowane do określonych grup odbiorców (z wykorzystaniem nowoczesnych technik i narzędzi marketingowych).

Przedstawione poniżej cztery cele operacyjne to uszczegółowienie założeń celu strategicznego IV:

IV. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku gminy Frampol

4.1 Poprawa jakości i sprawności administracji publicznej oraz zapewnienie jej otwartości dla mieszkańców

4.2 Rozwój cyfryzacji usług i zasobów administracji samorządowej

4.3 Promocja gminy oraz rozwój współpracy ponadlokalnej

4.4 Poprawa skuteczności planowania strategicznego w gminie (w tym przestrzennego)

Dziania ujęte w celu strategicznym IIV charakteryzują się dużą szansą powodzenia, jednak ich realizacja w dużym zakresie uzależniona jest od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków unijnych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Poniżej zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego IV. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego:

4.1 Poprawa jakości i sprawności administracji publicznej oraz zapewnienie jej otwartości dla mieszkańców

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Dostosowanie przestrzeni oraz obiektów użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami (w zakresie m.in. likwidacji barier architektonicznych)	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, PFRON	2022 - 2030
Upowszechnianie zasad otwartego rządzenia (współrządzenia) na obszarze gminy	Gmina Frampol	Mieszkańcy, Przedsiębiorcy	2022 – 2030
Wdrożenie systemu oceny jakości świadczonych usług przez mieszkańców w postaci corocznego badania ankietowego	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy, mieszkańcy, przedsiębiorcy	2022 – 2030

Zwiększenie zdolności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój Gminy, w tym środków z innowacyjnych mechanizmów finansowania (instrumenty zwrotne, instrumenty dłużne, PPP)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy, instytucje otoczenia biznesu i rolnictwa, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Upowszechnienie zasad stałego monitorowania i ocena efektów wdrażanych dokumentów strategicznych i polityk	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Zarządzanie kadrami oraz rozwój ich wiedzy i kompetencji (m.in. poprzez właściwe planowanie zatrudnienia i system rekrutacji, szkolenia i doskazywanie się, zarządzanie karierą oraz indywidualne ścieżki rozwoju, polityka wynagradzania i motywowania do pracy itp.)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Wzmocnienie zdolności analitycznych jednostek planowania przestrzennego poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania i prezentacji danych przestrzennych	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Usprawnienie procesów koordynacji wewnętrznej w ramach administracji gminy (m.in. poprzez poprawę przejrzystości i dostępności obowiązujących schematów organizacyjnych, procedur, system odpowiedzialności i koordynacji poszczególnych zadań itp.)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Współpraca partnerska, sieciowanie i wymiana praktyk w zakresie „dobrego rządzenia”	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne innych krajów, samorządy zagraniczne, jednostki naukowe, przedsiębiorcy	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	– Liczba pracowników przeszkolonych w zakresie poprawy jakości usług publicznych (os./rok);		

4.2 Rozwój cyfryzacji usług i zasobów administracji samorządowej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Przyspieszenie procesu cyfryzacji usług publicznych na terenie Gminy Frampol oraz podniesienie ich na wyższy poziom dojrzałości	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 - 2030
Rozwój systemu wsparcia dodatkowego dla świadczenia usług elektronicznych, w tym: • cykliczne szkolenia na temat e-usług dla urzędników publicznych i mieszkańców; • dodatkowe usługi w postaci np. elektronicznych faktur, zdalnej pomocy, aplikacje mobilne, czaty, webinaria, bezpieczne przesyłanie informacji; • wsparcie dla osób o różnym	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030

- stopniu niepełnosprawności; - opracowane procedury dotyczące oprogramowania, sprzętu i kwalifikacji personelu, aby prowadzić pracę zdalną i wykorzystywać udostępniane dokumenty, kalendarze elektroniczne itd.			
Rozbudowa efektywnego systemu elektronicznego obiegu dokumentów umożliwiającego dzielenie się informacjami oraz komunikację między różnymi komórkami organizacyjnymi urzędu i jednostkami organizacyjnymi JST	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Przeprowadzenie inwentaryzacji dostępnych danych publicznych gromadzonych w zasobach Miasta i Gminy pod kątem ich udostępnienia, jako dane otwarte	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Opracowane strategii zarządzania własnymi danymi i udostępniania ich na zewnątrz (m.in. określenie metod, za pomocą których administracja zarządza własnymi zasobami danych poprzez ustalone reguły, polityki, procedury, role oraz zasady odpowiedzialności)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Współpraca z instytucjami krajowymi i podmiotami prywatnymi w zakresie właściwego zarządzania danymi (w tym big data) w samorządach oraz ich udostępniania (architektura i standaryzacja danych, zapewnienie ich jakości i interoperacyjności)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy, przedsiębiorcy, instytucje krajowe	2022 – 2030
Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Regularne monitorowanie dotychczasowych praktyk i procedur zapewnienia cyberbezpieczeństwa w Urzędzie Miejskim i jednostek mu podległych (w tym coroczne wykonywanie audytów bezpieczeństwa typu KRI, KSC, DSS05)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Upowszechnianie wiedzy i dobrych praktyk w zakresie cyberbezpieczeństwa w administracji samorządowej (szkolenia, poradniki, dobre praktyki itp.)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Projekty inwestycyjne w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa (zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami w zakresie zapewnienia odpowiedniego sprzętu i oprogramowania, korzystania z usług chmurowych)	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba wdrożonych e-usług w administracji publicznej (szt./rok);		

4.3 Promocja gminy oraz rozwój współpracy ponadlokalnej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Promocja gminy w lokalnych i ponadlokalnych mediach ukierunkowana na stałą promocję potencjałów i atrakcji turystycznych gminy	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje kultury, organizacje turystyczne	2022 - 2030
Współpraca z sąsiednimi gminami w celu wspólnej promocji inwestycyjnej i turystycznej regionu	Gmina Frampol	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Rozwijanie współpracy międzynarodowej, w szczególności z miastami partnerskimi	Gmina Frampol	Miasta Partnerskie, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Uczestnictwo w różnego rodzaju targach, konferencjach w celu zaprezentowania oferty inwestycyjnej i turystycznej gminy	Gmina Frampol	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje kultury	2022 - 2030
Wypracowanie systemu zachęt i ulg dla osób zainteresowanych osiedlaniem się na terenie gminy	Gmina Frampol	Jednostki organizacyjne gminy	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba podmiotów z którymi nawiązano współpracę (szt./rok);		

4.4 Poprawa skuteczności planowania strategicznego w gminie (w tym przestrzennego)

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Zwiększenie zdolności instytucjonalnych gminy do częstszej aktualizacji dokumentów planistycznych i strategicznych	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Likwidacja konfliktów przestrzennych, w tym tych powstałych na granicy jednostek pomocniczych i samorządu terytorialnego	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, inne JST	2022 - 2030
Opracowanie dokumentów planistycznych związanych z rewitalizacją gminy	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Wdrożenie reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego	Gmina Frampol	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Wskaźniki monitorujące cel operacyjny:	Liczba zaktualizowanych i opracowanych zmian dokumentów planistycznych (szt./rok);		

Główna lista wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego IV:

Projekty / przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)	Lata realizacji
Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników instytucji publicznych.	Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników instytucji publicznych	Gmina Frampol	30 000,00	2022-2030
Cyfryzacja usług publicznych	W ramach zadania planowany jest zakup sprzętu komputerowego, oprogramowania, systemów dziedzinowych dla urzędu i jednostek organizacyjnych. Efektem projektu będzie poprawa funkcjonowania urzędu i jednostek organizacyjnych, udoskonalanie e-usług publicznych takich jak m.in. wypisy i wyrisy z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, deklaracja na podatek leśny, deklaracja na podatek od nieruchomości, deklaracja na podatek od środków transportowych, deklaracja na podatek rolny itp. oraz zrównoważony rozwój społeczeństwa informacyjnego	Gmina Frampol	1 500 000,00	2022 - 2027
Razem			1 530 000,00	

3. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY FRAMPOL

Zaproponowany w niniejszym dokumencie model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol oparty jest przede wszystkim o uwarunkowania przestrzenne ośrodka, a także ustalenia i wnioski, wyciągnięte z diagnozy jego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Model uwzględnia ponadto aktualne potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej oraz wpisuje się w politykę przestrzenną Gminy. Propozycje w nim zawarte stanowią bazę do przyszłych prac nad aktualizacją obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i opracowania Planu Ogólnego (zgodnie z zapowiedzianą reformą zagospodarowania przestrzennego).

Przystępując do opracowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol wzięto pod uwagę następujące uwarunkowania (czynniki) rozwoju:

- 1) Rola i znaczenie Gminy w aktualnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, w tym przynależność do Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI Roztocze);
- 2) Kierunki zagospodarowania przestrzennego, wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych, w szczególności aktualnie obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego;
- 3) Środowisko przyrodnicze i kulturowe Gminy oraz formy jego ochrony;
- 4) Istniejący układ osadniczy;
- 5) Stan wyposażenia Gminy w podstawową infrastrukturę (komunikacja, gospodarka wodno-ściekowa itp.);
- 6) Potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie realizowanej polityki przestrzennego zagospodarowania Gminy.

Przedmiotowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej zakłada dalszy, zrównoważony rozwój Gminy Frampol jako:

- gminy miejsko-wiejskiej,
- Miasto Frampol jako podstawowy element sieci osadniczej o koncentracji funkcji podstawowych i rozwoju ponadlokalnych funkcji specjalistycznych;
- gminy rozwijającej funkcje turystyczne w oparciu o liczne walory przyrodnicze i kulturowe,
- gminy wykorzystującej swoje położenie do rozwoju funkcji rolniczych, specjalizującej się w produkcji wysokiej jakości żywności.

Gmina Frampol położona jest w wiejskim obszarze funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym wymagającym wsparcia procesów rozwojowych. W związku z tym Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wskazuje dla tego obszaru następujące cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

1. wzmocnienie powiązań funkcjonalnych (transportowych, teleinformatycznych, społeczno-gospodarczych) z lokalnymi ośrodkami rozwoju;
2. stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości związanej z produkcją rolną i wykorzystaniem walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego w turystyce.

Rolę modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol można potraktować jako projekcję oczekiwanych i zaplanowanych procesów rozwojowych oraz ich wpływu na kształtowanie struktur przestrzennych. Struktury te z jednej strony wynikają z istniejących uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego, z drugiej zaś są rezultatem prowadzonej przez Gminę polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie osadnictwa, rolnictwa, wyznaczania terenów

pod działalność gospodarczą, powiązań komunikacyjnych czy też lokalizacji i budowy głównych elementów infrastruktury technicznej. Poniżej dokonano krótkiej charakterystyki kluczowych struktur przestrzennych, do jakich należy dążyć realizując cele i działania przedmiotowej Strategii.

3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym

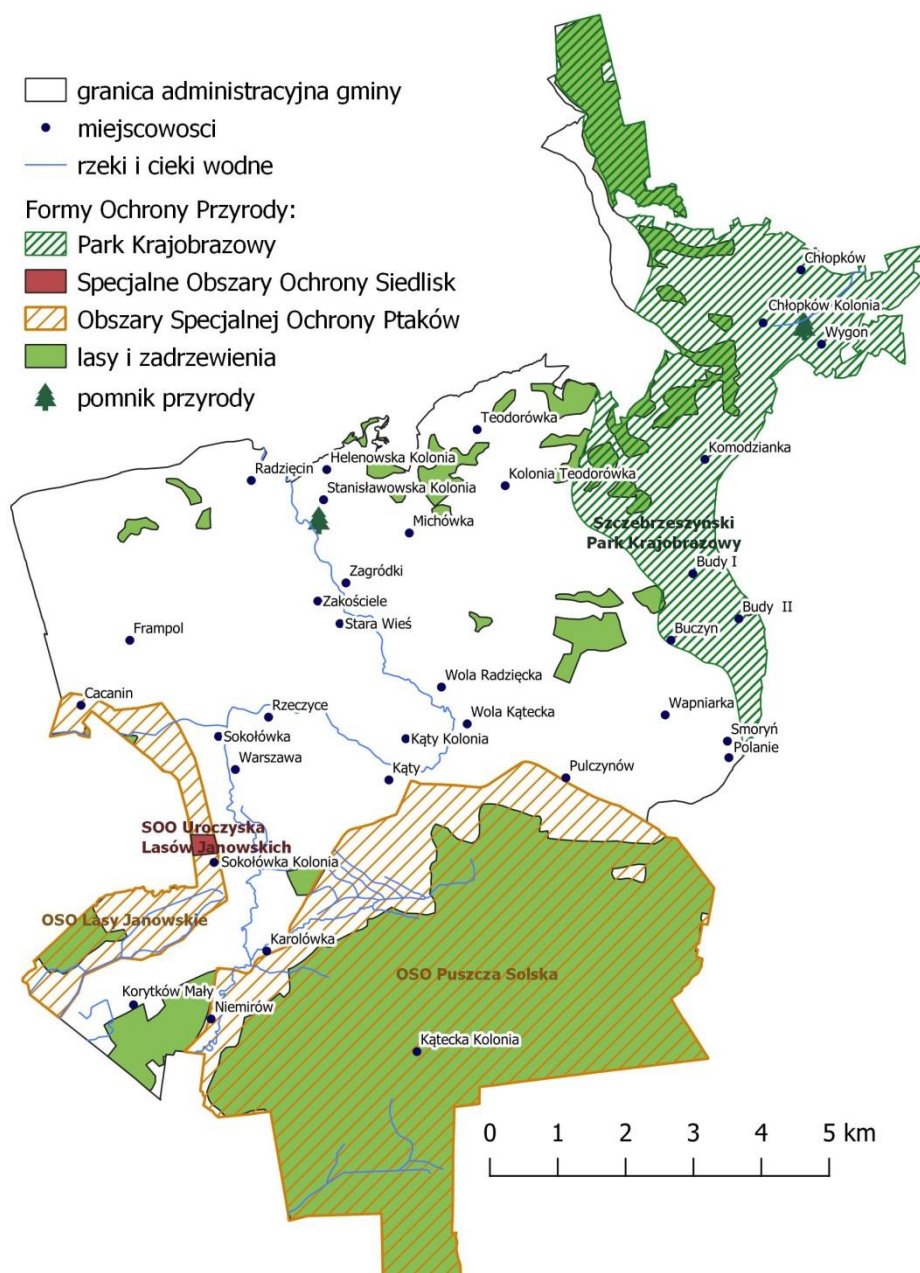
W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol istotną rolę odgrywają aspekty środowiskowe. Gmina Frampol charakteryzuje się niezwykle bogactwem przyrodniczym i krajobrazowym. Część terenów gminy została objęta ochroną zgodnie z wymogami ustawy o ochronie przyrody. Ma to głównie przyczynić się do zachowania wartości przyrodniczych i krajobrazowych. W jej granicach znajdują się:

- w północnej części fragment Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego, który obejmuje 26% powierzchni Gminy Frampol;
- w południowej i zachodniej części gminy Obszar Natura 2000 Specjalnej Ochrony Ptaków „Lasy Janowskie” i „Puszcza Solska” oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk „Uroczyska Lasów Janowskich” i „Uroczyska Puszczy Solskiej”;
- 4 pomniki przyrody: grusza polna, 2 lipy szerokolistne i 2 dęby szypułkowe i 1 inne skupisko.

W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego bardzo ważna jest szczególna dbałość o estetykę krajobrazu Gminy Frampol i harmonię użytkowania gospodarczego oraz zakaz lokalizowania inwestycji, mogących w znaczący sposób wpłynąć na środowisko.

Tak duża różnorodność środowiskowa, w tym w szczególności bogactwo obszarów chronionych, wymuszają na Gminie konieczność ich poszanowania i uwzględnienia w procesie planowania przyszłego rozwoju jednostki. Niezbędne jest na przykład zachowanie obowiązujących zasad ochrony terenów cennych pod względem przyrodniczym oraz wprowadzenie stosownych ograniczeń użytkowania gruntów w ich najbliższym sąsiedztwie. Potrzebna może okazać się także edukacja ekologiczna lokalnej społeczności czy realizacja projektów prośrodowiskowych, sprzyjających poprawie jakości otoczenia. Przedmiotowa Strategia (w tym model struktury funkcjonalno-przestrzennej) jako jeden z celów strategicznych stawia ochronę i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego. W ramach tego założenia realizowane będą działania ukierunkowane m.in. na poprawę stanu ochrony środowiska, kształtowanie postaw ekologicznych czy podnoszenie świadomości mieszkańców. W rejonie objętym ochroną prawną dopuszczona zostanie wyłącznie taka działalność, która nie będzie uciążliwa i nie przyczyni się do degradacji środowiska, np. turystyka (w tym agroturystyka), funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe czy zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności - głównie letniskowa.

Ryc. 2. Uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

Obszar Miasta i Gminy Frampol obejmuje rozległy i zwarty kompleks leśny, stanowiący północno-zachodnią część Puszczy Solskiej oraz enklawę leśną "Rozwadów" dla ochrony głuszcza (położoną na południe od głównego kompleksu). W strukturze użytkowania lasy zajmują ok.33% powierzchni. Szata roślinna gminy zdominowana jest przez zbiorowiska roślinności synantropijnej – upraw polowych. Rozwija się ona spontanicznie na wszelkiego rodzaju terenach przekształconych przez człowieka,

gdzie zniszczono roślinności naturalną, a nie wprowadzono sztucznie ukształtowanej. Jest to flora azotolubna i wapiennolubna.

Rolnictwo w Gminie Frampol stanowi jeden z głównych sektorów gospodarki. Zaspokaja ono potrzeby ludności w zakresie wytwarzania m.in. żywności. Na rozwój rolnictwa wpływa wiele czynników m.in. takich jak: żyzność gleb, warunki klimatyczne, stosunki wodne, ukształtowanie powierzchni oraz sposób gospodarowania (nawożenie mineralne, mechanizacja rolnictwa) czy stosunki własnościowe. Na terenie gminy dominują gleby należące do III i IV klasy bonitacyjnej, co świadczy o ich dość dobrej przydatności rolniczej. Pod względem powierzchni w gminie Frampol dominują użytkowania grunty orne, stanowiące w strukturze użytkowania ponad 50%. W strukturze upraw dominują zboża. Gmina charakteryzuje się niekorzystną strukturą agrarną pod względem wielkości gospodarstw rolnych. Przeważają gospodarstwa małopowierzchniowe (od 1 do 5 ha).

Rolnictwo w mieście Frampol ma znaczenie marginalne. Ze względu na rozwój Miasta w kierunku usług i produkcji, lokowaniu zabudowy mieszkaniowej, inwestycji związanych z infrastrukturą techniczną i komunikacyjną oraz w związku z ukształtowaniem terenu, należy przyjąć, że stopień produkcji rolniczej na terenie miasta będzie miał tendencję spadkową.

Gmina Frampol położona jest w rejonie wodnym Środkowej Wisły, na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi – raz na 10 lat). Obszarami zagrożonymi powodzią są miejscowości i zabudowa znajdująca się wzdłuż doliny rzeki Biała Łada i Bukowa.

W regionie wodnym Środkowej Wisły dominują powodzie rzeczne związane z topnieniem śniegu (wezbrania roztopowe, często podpiętrzane zatorami lodowymi). Topnieniu pokrywy śnieżnej często towarzyszą opady deszczu, co powoduje zwiększenie wysokości wezbrania. Wielkość i przebieg tego typu powodzi zależy od ilości wody zgromadzonej w pokrywie śnieżnej, intensywności procesu topnienia (temperatura powietrza) i stopnia przemarznięcia gruntu¹.

Powiązania komunikacyjne i struktura osadnicza w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Układ komunikacyjny Gminy Frampol opiera się o dwie drogi: drogę krajową nr 74 i drogę wojewódzką nr 835. Droga krajowa łączy zachód ze wschodem kraju, zaczyna się na węźle „Wieluń” na drodze S8, a kończy na przejściu granicznym z Ukrainą w Zosinie (Zosin-Uściług). Natomiast droga wojewódzka przebiega we wschodniej części gminy południkowo i stanowi bardzo istotny element systemu komunikacyjnego. Jest jednym z głównych szlaków drogowych województwa lubelskiego i podkarpackiego. Układ komunikacyjny Gminy Frampol uzupełniają drogi powiatowe i gminne.

Tak ukształtowana sieć powiązań powinna skutkować bardzo dobrym skomunikowaniem w zasadzie całego obszaru Gminy. Jednak na obszarze Gminy są miejsca gdzie występują problemy komunikacyjne i jest to związane z brakiem ciągłości dróg serwisowych wzdłuż drogi krajowej i wojewódzkiej. Dodatkowo miejscowości Stara Wieś i Kąty oraz Smoryń i Wola Radziecka nie posiadają bezpośredniego połączenia drogowego pomimo niewielkich odległości ich dzielących.

Z układem komunikacyjnym nieodzownie związana jest struktura osadnicza. Nie od dziś wiadomo bowiem, że miejscowości zlokalizowane na głównych szlakach wiele zyskują na swoim położeniu. Tezę tą potwierdza również układ miejscowości w Gminie Frampol, gdzie zdecydowanie najprężniej rozwijają się ośrodki, przez które przebiegają droga wojewódzka i krajowa np. Frampol, Sokołówka, Korytków Mały, Niemirów.

¹ Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Szczególną rolę odgrywają miejscowości o charakterze węzłowym – położone na skrzyżowaniach szlaków komunikacyjnych. Podobnie jak powyżej, ich ranga i predyspozycje rozwojowe zależne są od kategorii krzyżujących się dróg.

W Gminie Frampol zastosować można trójstopniową hierarchizację miejscowości o położeniu węzłowym, dzieląc je na:

- punkty węzłowe wysokiego rzędu – najprężniej rozwijające się, gdzie krzyżują się drogi krajowe i wojewódzkie (Frampol),
- punkty węzłowe średniego rzędu – o wysokich predyspozycjach rozwojowych, stanowiące skrzyżowania dróg wojewódzkich z drogami powiatowymi (Sokołówka) lub drogi krajowej z drogami powiatowymi (Wola Radziecka),
- punkty węzłowe niskiego rzędu – stanowiące ośrodki o znaczeniu lokalnym, uzupełniające względem powyższych, leżące u zbiegu dróg powiatowych (Teodorówka).

Jak wspomniano już wcześniej, zdecydowana większość miejscowości w Gminie jest dobrze skomunikowana. Prawie 80% wsi leży w ciągach dróg powiatowych, wojewódzkich bądź krajowych. Dojazd do pozostałych możliwy jest natomiast wyłącznie za pośrednictwem połączeń gminnych, co wiąże się z koniecznością inwestowania w utrzymanie dobrego stanu infrastruktury drogowej.

Za wyjątkiem centrum Miasta Frampol, gdzie występuje duże nasycenie zabudową mieszkaniową jednorodzinną, na terenie gminy przeważa zabudowa zagrodowa. Siedliska w zabudowie zagrodowej tworzą przeważnie ciągi zwartej zabudowy, jednak w niektórych przypadkach są one rozmieszczone w znacznej odległości od siebie, co jest związane z wykorzystywaniem działek w zabudowie zagrodowej nie tylko na cele budowlane, lecz także pod uprawy. Powoduje to, że w poszczególnych jednostkach osadniczych zabudowa zagrodowa nie tworzy ciągłej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Źródło: opracowanie własne

Uwarunkowania infrastruktury technicznej w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Poziom zagospodarowania infrastrukturalnego na obszarach miejskich i wiejskich jest jednym z podstawowych aspektów, mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy. Rozbudowa infrastruktury technicznej, w tym przede wszystkim wodno-kanalizacyjnej, zapewnia odpowiednie warunki bytowe dla społeczności lokalnej. Dodatkowo dostęp do kanalizacji i zaopatrzenie w wodę terenów inwestycyjnych ma ogromne znaczenie dla wzrostu aktywności gospodarczej.

Gospodarkę wodno-ściekową na terenie gminy reguluje Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Stan zwodociągowania i skanalizowania obszaru Gminy Frampol jest na średnim poziomie.

Długość sieci wodociągowej w 2020 roku wynosiła 109 km i od roku 2014 uległa niewielkiemu wzrostowi. W 2019 roku w Gminie Frampol z instalacji wodociągowej korzystało 5 431 osób, co stanowi 89,1% ogółu mieszkańców. Sieć kanalizacyjna Gminy Frampol w porównaniu do długości sieci wodociągowej jest słabo rozwinięta. Długość sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2020 wzrosła o 4,3 km, od 2019 pozostaje wciąż na tym samym poziomie tj. 14,7 km. W odniesieniu do liczby przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych ich liczba podobnie jak długość sieci kanalizacyjnej wzrasta i obecnie sieć posiada 454 przyłącza prowadzące do budynków, od 2014 roku ich liczba wzrosła o 23,5%. Ścieki komunalne z terenu Gminy utylizowane są w oczyszczalni ścieków w Mieście Frampol. Odbiór ścieków systemem kanalizacyjnym następuje z miejscowości: Miasto Frampol, Sokołówka, Rzeczyce. Ścieki z gospodarstw domowych, które nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach przydomowych i sukcesywnie wywożone wozami asenizacyjnymi do punktów zlewnych i oczyszczalni ścieków.

Gmina Frampol dysponuje dużym potencjałem do wytwarzania energii w oparciu o odnawialne źródła energii. Potencjał związany z odnawialnymi źródłami energii powinien być wykorzystany w procesie budowania samowystarczalności energetycznej gminy. Chodzi tu głównie o szersze wykorzystanie energetyki solarnej i wiatrowej, a także produkcję energii w oparciu o biogaz (np. z oczyszczalni ścieków) lub biomasę z sektora rolnego i leśnego (wykorzystywaną do produkcji biogazu lub do spalania w elektrociepłowni).

Gmina Frampol położona jest w obszarze wysokiego usłonecznienia w Polsce. Ilość rocznej energii słonecznej przypadającej na 1 m² kształtuje się na poziomie 950 kWh i należy do jednych z najwyższych wartości w Polsce.

Gmina Frampol jest również kluczowym obszarem w zakresie produkcji biomasy do wykorzystania na cele energetyczne. Jej potencjał w tym zakresie wynika z dysponowania znacznym arealem gruntów rolnych i użytków zielonych, które mogą być wykorzystane do produkcji biomasy, w tym głównie słomy, która może zostać użyta zarówno, jako paliwo stałe (np. do spalania w formie pelletu w lokalnych kotłowniach), jak i wsad do produkcji biogazu.

Gmina Frampol nie posiada własnego składowiska odpadów. Gmina posiada zorganizowany system zbiórki odpadów zmieszanych oraz zbieranych selektywnie. Na terenie gminy działa również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. W 2020 roku na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami było objętych 4 857 osób (dane z Raportu o stanie Gminy w 2020 roku). W ciągu tego roku zebrano łącznie 992,28 ton odpadów i była to wartość najwyższa od 2017 roku. Wzrost ilości zebranych odpadów w porównaniu do roku 2019 dotyczy odpadów z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji), których wartość zwiększyła się aż o 64%. Ilość zebranych odpadów z gospodarstw domowych w 2020 roku zmniejszyła się o 46,4 ton w porównaniu do roku 2019.

W Gminie Frampol ogrzewanie budynków realizowane jest w większości indywidualnie z własnych kotłowni na paliwo stałe (głównie drewno). Zasilanie ciepłem z indywidualnych instalacji powodujących rozproszoną emisję zanieczyszczeń. Obiekty użyteczności publicznej opalane są paliwem gazowym i ciekłym (gaz, olej).

Gmina Frampol jest zelektryfikowana w 100%. Przez teren Miasta Frampol przebiega linia elektroenergetyczna o niskim napięciu 110 kV. Sieć jest prowadzona w większości liniami napowietrznymi. Na terenie Gminy Frampol nie funkcjonują główne punkty zasilające (GPZ). Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców następującymi magistralnymi liniami SN-15 kV i SN 30KV.

Wszystkie działania w zakresie zasilania energetycznego ukierunkowane będą na modernizację, rozbudowę układu zaopatrzenia ze stacji średnich napięć. Wzrost zapotrzebowania zostanie pokryty z istniejących stacji lub w przyszłości z nowo wybudowanych stacji trafo.

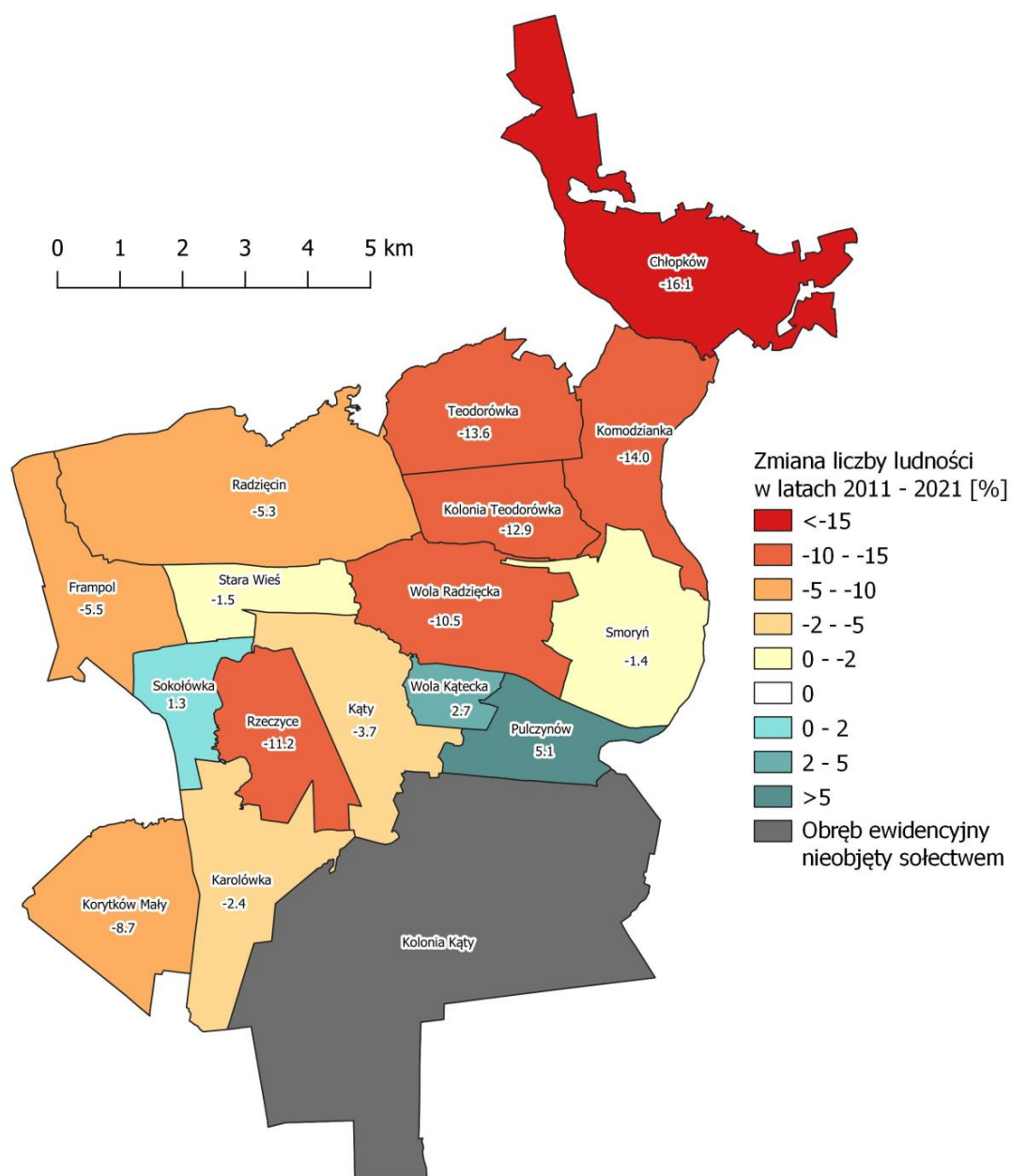
Gmina Frampol nie posiadała rozwiniętej sieci gazowej. We wschodniej części Gminy Frampol przebiega gazociąg średniego ciśnienia, w mieście Frampol istnieje stacja redukcyjna gazu I stopnia. Siecią gazową zarządza Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Tarnowie, Zakład w Sandomierzu. Sieć gazowa na terenie Gminy ma długość 26 103 m i posiada 342 przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych.

Sieć gazownicza obejmuje dwie miejscowości Gminy Frampol, tj.: Sokołówka i Miasto Frampol. W związku z brakiem rozbudowanej infrastruktury gazowej mieszkańców gminy korzystają głównie z butli gazowych.

Rozwój infrastruktury sieciowej uzależniony jest od potencjału osadniczego danego obszaru. Analizując zmianę liczby ludności w Gminie Frampol w okresie od 2011 do 2021 roku, należy zauważyć spadek o 6,8% (433 osób).

Odnosząc się do każdego z sołectw osobno, jedynie sołectwa Pulczynów, Sokołówka oraz Wola Kątecka charakteryzują się pozytywnym trendem demograficznym. Ruch osadniczy pozostałych sołectw charakteryzuje się spadkiem populacji a największymi ujemnymi wartościami charakteryzują się sołectwa Chłopków (-16,8%), Komodziańska (-14,0%), Teodorówka (-13,6%). Zważywszy na powyższe dane zasadnym staje się rozwój infrastruktury sieciowej w południowej części gminy, gdyż dysponuje ono największym potencjałem ekspansji terenów osadniczych. Są to ośrodki o rozwiniętych funkcjach mieszkaniowych, w kierunku mieszkalnictwa jednorodzinnego.

Ryc. 4. Zmiany demograficzne w latach 2011-2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Sytuacja przestrzenno-kulturowa w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Gmina Frampol to gmina miejsko-wiejska, położona w północnej części powiatu biłgorajskiego, na południu województwa lubelskiego. Powierzchnia Gminy Frampol wynosi 108 km² (10 760 ha), co stanowi 6,4% powierzchni powiatu biłgorajskiego.

Siedziba gminy zlokalizowana jest w Mieście Frampol. Poza miastem w skład gminy wchodzi 15 sołectw (z tym, że sołectwo Karolówka tworzą trzy miejscowości: Karolówka, Niemirów, Sokołówka-Kolonia): Chłopków, Karolówka, Kąty, Komodziańska, Korytków Mały, Pulczynów, Radzięcin, Rzeczyce, Smoryń, Sokołówka, Stara Wieś, Teodorówka, Teodorówka Kolonia, Wola Kątecka i Wola Radziecka. Jednostki te znacząco ułatwiają prowadzenie analiz wewnątrzgminnych, m.in. w zakresie sytuacji przestrzennej. Przykładowo, dla każdej z nich można bowiem wskazać dominującą funkcję zagospodarowania terenu, co przedstawia się następująco:

- Sfera „miejska”, obejmująca tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w obrębie Miasta Frampola, dotyczy obszaru w granicach administracyjnych Miasta Frampola, osady Cacanin oraz części sołectwa Sokołówka. Funkcje tego obszaru to teren zabudowy mieszkalnej, usługowej, przemysłowej oraz upraw rolnych znajdujących się w granicach administracyjnych Miasta, położony w i poza strefą zabytkową. Dodatkowo część obszaru obejmuje funkcje usług turystycznych oraz innych, związanych ze zbiornikiem wodnym.
- Strefa osadniczo – rolnicza Roztocza Zachodniego”, obejmująca tereny północno-wschodniej części gminy, wyznaczone formami tektonicznymi krawędzi Roztocza. Strefa ta obejmuje sołectwa: Chłopków, Komodziańska, Teodorówka, Kol. Teodorówka, Smoryń, Pulczynów, Wola Kątecka, Wola Radziecka, Stara Wieś, Radzięcin. W strefie tej występują funkcje obszaru: rolnictwo i jego obsługa, mieszkalnictwo, obsługa ludności – usługi publiczne i komercyjne, turystyka i wypoczynek oraz jego obsługa, przemysł przetwórczy rolno–spożywczy o czystych technologiach oraz lokalizacja alternatywnych źródeł energii w tym elektrowni wiatrowych.
- Strefa osadnicza Równiny Biłgorajskiej, obejmująca południową i zachodnią część gminy oraz lasy Puszczy Solskiej. W strefie tej występują następujące funkcje obszaru: rolnictwo i jego obsługa, mieszkalnictwo, obsługa ludności – usługi publiczne i komercyjne, gospodarka leśna, przemysł przetwórczy rolno–spożywczy o czystych technologiach, obsługa ruchu drogowego o znaczeniu regionalnym.

Podział na sołectwa pomocny jest także przy analizie sytuacji kulturowej. Gmina Frampol stanowi obszar, na którym spotkać można liczne ślady, świadczące o jej bogatej historii. Obecnie, znajduje się tu 8 obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz kilkadziesiąt z listy Gminnej Ewidencji Zabytków.

Tabela 3. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego

Miejscowość	Opis w rejestrze	Nr rejestru
Frampol	Układ urbanistyczny osady Frampol wraz z zabudową mieszkalną i gospodarczą, ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy ulic „stodolnych” (Polna, Orzechowa, Kościelna, Ogrodowa).	A/75
Frampol	Kościół paraf. rzymskokat. pw. Matki Boskiej Szkaplerznej i św. Jana Nepomucena, wraz z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, cmentarz kościelny z drzewostanem.	A/1444
Frampol	Budynek dawnej plebanii.	A/1351
Frampol	Cmentarz grzebalny (żydowski), zamknięty, wraz z nagrobkami i drzewostanem.	A/1592
Radzięcín	Kościół paraf. rzymskokat. pw. św. Kazimierza Królewicza, wraz z wyposażeniem w zabytki ruchome, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego.	A/170
Radzięcín	Dzwonnica przy kościele paraf. pw. św. Kazimierza Królewicza.	A/170
Radzięcín	Cmentarz grzebalny wraz z drzewostanem i nagrobkami.	A/1436
Smoryń	Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej.	A/1531

Źródło: Obwieszczenie nr 1/2021 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 12 stycznia 2021 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego

Jedną z form organizacyjnych działalności kulturalnej w Gminie Frampol jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Frampolu (MGOK). Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury swym działaniem obejmuje także Bibliotekę Publiczną we Frampolu oraz jej Filie dla Dzieci i Młodzieży we Frampolu.

W Gminie Frampol funkcjonuje 16 świetlic wiejskich, zaspokajających szeroko rozumiane potrzeby kulturalne, rozrywkowe, rekreacyjne mieszkańców, jak również odnoszących się do sfery aktywności fizycznej. Świetlice mieszczą się w miejscowościach: Chłopków, Karolówka, Kąty, Komodziańska, Korytków Mały, Pulczynów, Radzięcín, Rzeczyce, Smoryń, Sokołówka, Stara Wieś, Teodorówka, Teodorówka Kolonia, Wola Kątecka, Wola Radziecka, Frampol. Świetlic brakuje jedynie w miejscowościach: Sokołówka Kolonia i Niemirów.

Ryc. 5. Sytuacja przestrzenno-kulturowa w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Źródło: opracowanie własne

Obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Dokument Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frampol dzieli przestrzeń Gminy na strefy funkcjonalne, z których każda cechuje się nieco inną strukturą funkcjonalno-przestrzenną i sposobem zagospodarowania terenu. W oparciu o ten podział opracowane zostały obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym, które przedstawiają się następująco:

- **Sfera „miejska”** obejmująca Miasto Frampol, osadę Cacanin oraz części sołectwa Sokołówka. Obszary te predysponowane są do kształtowania zabudowy o strukturze i standardach miejskich; zagospodarowanie tych terenów odbywać się będzie w oparciu o funkcje mieszkaniowe (w tym także wielorodzinne) wraz z towarzyszącymi im nieuciąźliwymi usługami publicznymi i komercyjnymi. Teren położony przy zalewie wodnym oraz osada Cacanin wyznaczono obszar zabudowy letniskowej, rekreacji i wypoczynku. Obszar oddalony od centrum Miasta Frampol należy określić jako tereny rolno-osiedleńcze.
- **Strefa osadniczo – rolnicza Rostocza Zachodniego**, obejmująca sołectwa: Chłopków, Komodzianka, Teodorówka, Kol. Teodorówka, Smoryń, Pulczynów, Wola Kątecka, Wola Radziecka, Stara Wieś, Radzięcin. Obszar ten określa się jako tereny osadnictwa rolniczego, zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, będącej bazą obsługi produkcji rolnej wsi z podstawowymi usługami bytowymi i komercyjnymi, rzemiosłem nieuciąźliwym i produkcyjnym o technologiach przyjaznych środowisku, obsługę wypoczynku i turystyki w formach: agroturystyka, domy letniskowe, schroniska dla obsługi turystów, hipoterapia, turystyka narciarska zimowa. Rejon ten posiada ponadto wysokie predyspozycje do lokalizowania tu odnawialnych źródeł energii (lokalizacja alternatywnych źródeł energii w tym elektrowni wiatrowych).
- **Strefa osadnicza Równiny Biłgorajskiej** - obejmuje sołectwa Karolówka, Korytków Mały, Rzeczyce, Kąty, Sokołówka, Kąty. Określa się jako tereny rolno-osiedleńcze; ich cechą charakterystyczną będzie zapewnienie przestrzeni produkcji rolnej (gospodarstwa specjalistyczne lub wielkoobszarowe), której towarzyszyć może zabudowa o niskiej intensywności, rozproszona, o strukturze i standardach wiejskich. Obszar częściowo przeznaczony do gospodarki leśnej oraz wydobywania piasku na skalę przemysłową jak również przemysł przetwórczy rolno-spożywczy o czystych technologiach. Rejon ten posiada ponadto wysokie predyspozycje do lokalizowania tu odnawialnych źródeł energii.

Zaprezentowane powyżej obszarowe kierunki rozwoju doprecyzowano w formie graficznej, zwracając uwagę na najważniejsze z nich jak również prezentując występujące w Gminie Frampol bariery rozwojowe.

Projektowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol pod rozwój osadnictwa (zabudowy jednorodzinnej) zakłada północno-zachodnią część gminy. W szczególności jest to obszar sołectwa Radzięcin oraz Karolówka oraz obszary wzdłuż pasa drogowego drogi wojewódzkiej 835.

Miejscowościami mającymi największy potencjał do rozwoju przemysłu i usług nieuciąźliwych stanowi Frampol oraz miejscowości leżące na trasie drogi krajowej 74 oraz drogi wojewódzkiej 835, obszary oddalone od przyrodniczych obszarów chronionych (brak konfliktu środowiskowego).

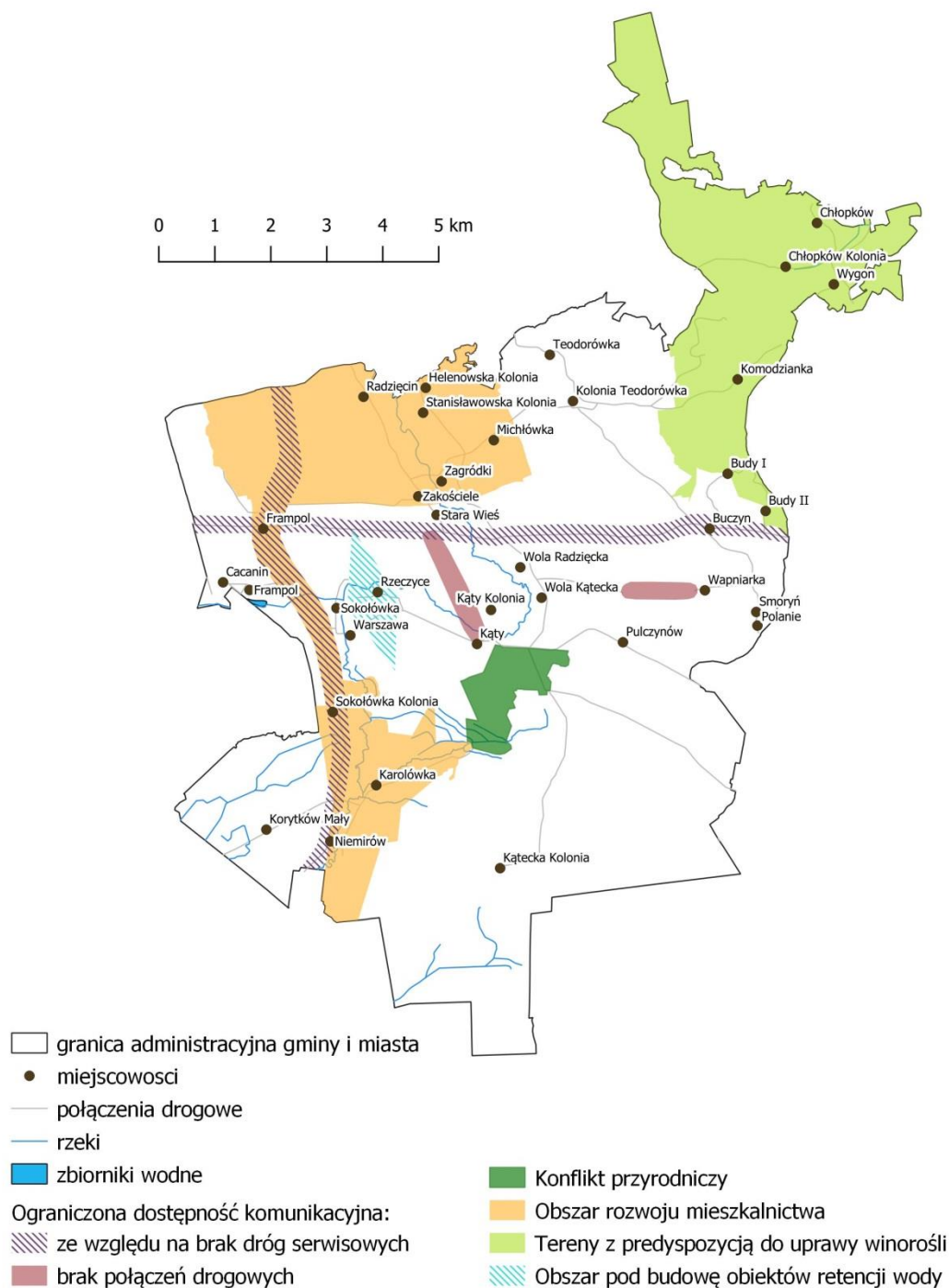
Wśród ograniczeń, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy Frampol należy wymienić ograniczoną dostępność komunikacyjną w sołectwach, przez które przebiega droga Krajowa 74 i droga wojewódzka 835. Ograniczenia te wynikają z braku ciągłości dróg serwisowych, co sprawia że mieszkańcy próbując przemieszczać się między miejscowościami do pól uprawnych zmuszeni są wjeżdżać na drogę krajową lub wojewódzką.

Miejscowościami, które charakteryzuje ograniczona dostępność komunikacyjna są Stara Wieś oraz Kąty jak również Wola Radziecka – Smoryń.

Dużym utrudnieniem w rozwoju usług mieszkaniowych i gospodarczych stanowi konflikt przyrodniczy w miejscowościach Kąty wynikający z bliskości obszarów Natura 2000.

Przebiegająca przez obszar Gminy dolina Białej Łady stwarza możliwość budowy zbiornika retencyjnego między miejscowościami Stara Wieś i Rzeczyce.

Ryc. 6. Najważniejsze obszarowe kierunki rozwoju w modelu funkcjonalno-przestrzennym oraz bariery i konflikty przestrzenne

Źródło: Opracowanie własne

Od 2017 roku w Gminie Frampol obowiązuje Gminny Program Rewitalizacji Gminy Frampol na lata 2016-2022. W oparciu o przyjętą uchwałę o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miejscami charakteryzującymi się koncentracją negatywnych zjawisk są miejscowości Korytków Mały, Teodorówka oraz część Miasta Frampol.

Wyznaczony obszar rewitalizacji w 2015 roku zamieszkiwało 1415 osób, co daje mniej niż 30% mieszkańców gminy, a powierzchnia całego obszaru wynosi 2169 ha, co stanowi 20% powierzchni Gminy.

Zgodnie z analizą wielokryterialną przeprowadzona w 2016 roku w sołectwie Korytków Mały największe nagromadzenie zjawisk kryzysowych występowało w obszarze bezrobocia i ubóstwa. Zauważono problem patologii oraz nierównych szans w przestrzeni edukacji dla dzieci i młodzieży oraz narastające wyizolowanie osób starszych i niepełnosprawnych.

W miejscowości Teodorówka zjawiska kryzysowe dotyczyły kapitału społecznego oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dodatkowo zdiagnozowano problemy ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru).

Miasto Frampol podczas opracowywania GPR zmagало się z niewystarczającym poziomem uczestnictwa w życiu publicznym oraz wysokimi wskaźnikami przestępczości i ubóstwa.

Dotychczas Gmina Frampol nie przeprowadziła oceny aktualności wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Zważywszy na fakt zrealizowania licznych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz dobiegający końca okres realizacji celów dokumentu należy przypuszczać, że jednostki objęte programem zostały wyprowadzone ze stanu kryzysowego. Jednocześnie bez dogłębnej analizy wskaźnikowej oraz jakościowej nie ma możliwości wskazać nowych obszarów predysponowanych do rewitalizacji. Wskazane powyżej przesłanki uniemożliwiły wyznaczenie obszarów interwencji w Gminie Frampol w oparciu o zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji.

Obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol

Dokument Strategii wymaga zintegrowanego podejścia do planowania przyszłego rozwoju jednostki, łączącego wymiar społeczno-gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny. Dzięki temu możliwe jest uzyskanie większej przejrzystości procesów decyzyjnych, zaś analiza w wymiarze przestrzennym pozwala uwzględnić wszelkie uwarunkowania. Na podstawie przedstawionej powyżej charakterystyki kluczowych aspektów przestrzennych, do jakich należy dążyć realizując cele i działania przedmiotowej Strategii, opracowany został ogólny obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol.

Co do zasady, model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma za zadanie zilustrować rozwój Gminy w perspektywie realizacji celów zapisanych w Strategii oraz w kontekście potencjalnych przeobrażeń przestrzeni. W związku z tym, do finalnej wizualizacji zaczerpnięte zostały wyłącznie najważniejsze elementy spośród omówionych powyżej, odpowiadające wizji i misji jednostki, a zatem kluczowe dla jej przyszłego rozwoju.

W rezultacie powstał obraz prezentujący strategiczne kierunki rozwoju Gminy Frampol, jej powiązania i uwarunkowania endo- i egzogenne, potrzeby rozwojowe oraz posiadane potencjały. Na uwagę należy mieć jednak, że model stanowi wyłącznie uproszczoną wizję rozwoju. Podstawą podejmowanych działań w dalszym ciągu jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frampol.

Gmina Frampola w szczególności Miasto Frampol stanowi koncentrację funkcji podstawowych i obszar rozwoju ponadlokalnych funkcji specjalistycznych. Wyznaczone funkcje gminy, determinują konieczność dążenia do bycia atrakcyjnym miejscem zamieszkiwania i pracy. Priorytetem dla rozwoju przestrzennego jednostki jest więc uzyskanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta dostępne walory przyrodnicze i kulturowe oraz predyspozycje terenowe dla poprawy życia mieszkańców. Priorytet ten realizowany będzie poprzez wdrażanie przedsięwzięć inwestycyjnych, dzięki którym:

- uzyskane zostaną wysokie standardy i ład w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizacja całego układu przestrzennego Gminy,
- zapewniona będzie kompleksowa ochrona przyrody i krajobrazu, a stan środowiska naturalnego ulegnie znacznej poprawie,
- utrwalona zostanie tożsamość lokalna poszczególnych jednostek osadniczych wraz z ochroną ich dziedzictwa kulturowego,
- rozwiną się alternatywne metody wytwarzania i pozyskiwania energii,
- nastąpi rozwój głównych gałęzi gospodarki, która w maksymalnym stopniu wykorzystywać będzie potencjał lokalny i swoje naturalne predyspozycje dla rozwoju rolnictwa, turystyki i rekreacji.

Główne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Frampol budują:

- sieć osadnicza - tereny zabudowane (zagospodarowane),
- kompleksy leśne,
- tereny łąki i pastwisk stałych,
- pola uprawne, stanowiące rolniczą przestrzeń produkcyjną,
- zasoby wód powierzchniowych, w tym rzeki i stałe zbiorniki wodne,
- sieć dróg publicznych: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- system obszarów objętych prawną ochroną środowiska,
- system ochrony wartościowych elementów środowiska kulturowego,
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej,
- obiekty i tereny przemysłowe, produkcyjno-usługowe oraz usługowe,
- nowe tereny usług, w tym turystyki, wypoczynku i rekreacji,
- nowe tereny inwestycyjne (produkcyjne, przemysłowe).

Zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Frampol

Modelowy rozwój przestrzenny Gminy Frampol odbywać się będzie przy bezwzględnym przestrzeganiu zasad ochrony środowiska naturalnego oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych. Jego bazą będzie utrzymanie istniejącej tkanki przestrzennej oraz wyznaczenie nowych stref inwestycyjnych (produkcyjnych, usługowych, kulturowych i turystycznych).

Na terenie Gminy Frampol osadnictwo powinno być lokowane w pierwszej kolejności w oparciu o zasadę dopełniania i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a dopiero później poprzez wyznaczanie nowych terenów, w bezpośrednim sąsiedztwie granic istniejących układów osadniczych. Zakłada się kontynuację rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, przede wszystkim w Mieście Frampol, sołectwie Radzięcin, Karolówka oraz tereny wzdłuż drogi wojewódzkiej 835. Dodatkowo rozwój zabudowy mieszkaniowej przewidziano w miejscowościach Chłopków, Smoryń i Sokółka.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu powinno być zgodne z miejscowymi predyspozycjami przyrodniczymi terenu oraz zasadą zachowania ciągłości przestrzennej i powiązań przyrodniczych. Ma to istotne znaczenie przy wykorzystaniu potencjału Gminy do stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego. Funkcja turystyczna ulegnie wzmocnieniu poprzez realizację projektów o charakterze rekreacyjnowypoczynkowym i kulturotwórczym, przy jednoczesnej dbałości o ochronę środowiska, w tym przeciwdziałaniu antropopresji.

Szczególny nacisk położony będzie na zachowanie historycznej tkanki osadniczej oraz elementów charakterystycznych (kulturowych i przyrodniczych), zakorzenionych w świadomości społeczności

lokalnej. Obszary o największym potencjale w tym zakresie wyznacza się Miasto Frampol oraz w okolicach miejscowości Radzięcín, Teodorówka, Smoryń i Kąty.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które stanowią obecnie znaczną część gminy i zapewniają bazę pod funkcjonowanie rolnictwa, leśnictwa i produkcji żywności, pełniąc jednocześnie zadania ekologiczne i krajobrazowe, powinny zostać zachowane w aktualnych formach ich użytkowania. Z uwagi na występowanie w obrębie gminy dużych powierzchni obszarów chronionych, wskazane jest również rozwijanie rolnictwa ekstensywnego.

Rozwój gospodarczy dotyczyć będzie z kolei przede wszystkim terenów położonych w północnej i zachodniej części Gminy, wzdłuż drogi krajowej nr 74 i drogi wojewódzkiej nr 835. W celu zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb na tereny inwestycyjne (w tym składowo-handlowe i zorientowane na działalność wytwórczą) przyjęto założenie, że będą one wydzielone z obszarów otwartych. Wyznaczone zostaną także nowe tereny przeznaczone pod budowę instalacji odnawialnych źródeł energii w części miejscowości Radzięcín, Stara Wieś, Kąty, Kolonia Teodorówka, Wola Radzięcka i Smoryń. Rozbudowie i modernizacji podlegać będzie też sieć infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, towarzyszącej istniejącej zabudowie oraz sieć dróg gminnych

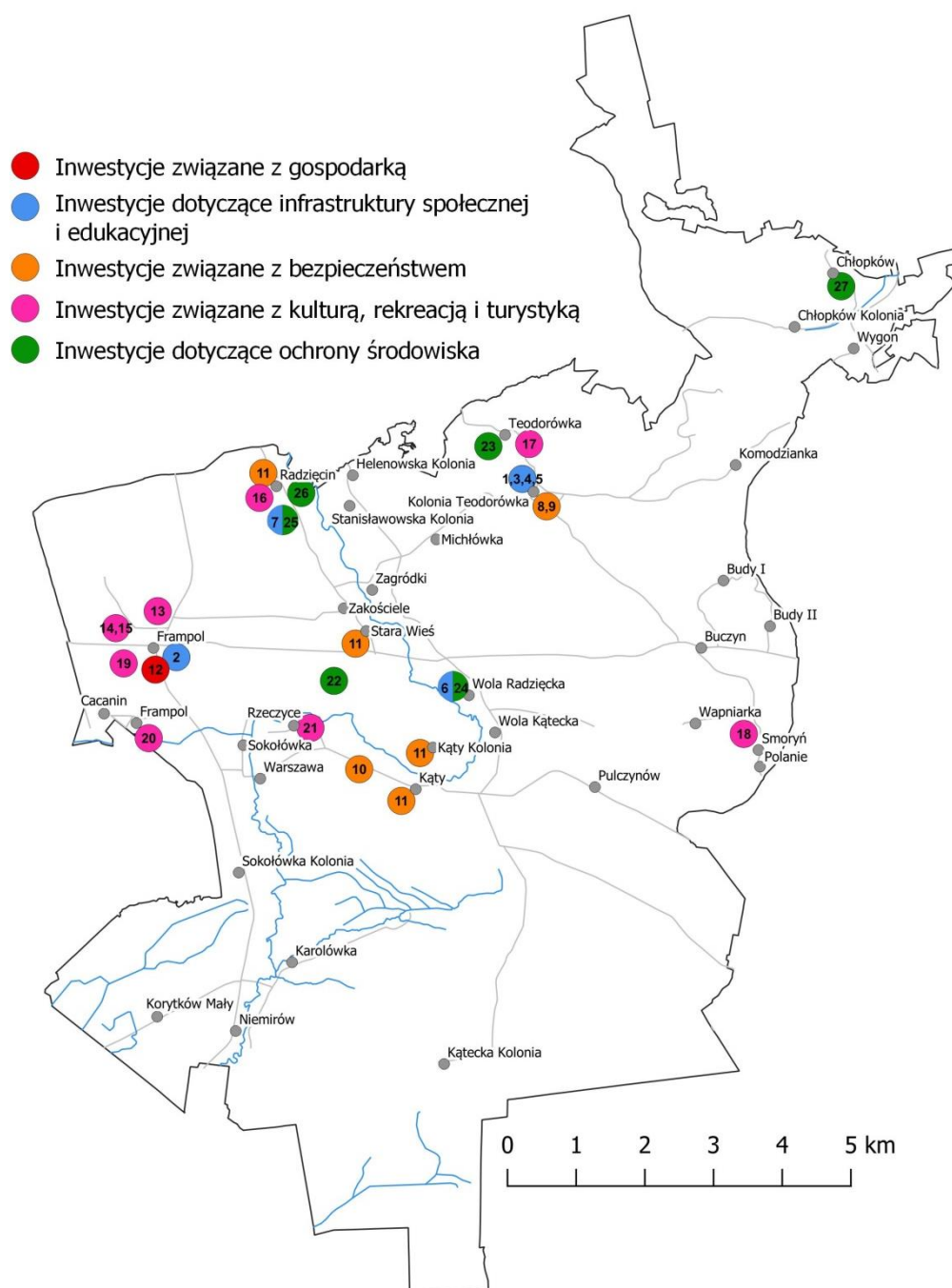
Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Kształtowanie i wdrażanie w życie przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Frampol odbywać się będzie przede wszystkim poprzez realizację szeregu działań i przedsięwzięć, zaplanowanych w ramach skutecznego przedmiotowej Strategii rozwoju. Poniżej wskazano główne obszary interwencji, czyli typy podejmowanych projektów:

- poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy, poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę i remonty infrastruktury drogowej (zwłaszcza połączeń gminnych) oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu ulicznego;
- ochronę środowiska przyrodniczego, rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz racjonalne gospodarowanie wodami na terenie Gminy, poprzez:
 - budowę, rozbudowę oraz modernizację sieci wodociągowej,
 - budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej,
 - budowę/modernizację stacji uzdatniania wody,
 - budowę zbiorników wody,
 - działania w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej
- rozwój infrastruktury społecznej, poprzez:
 - rozbudowę lub przebudowę placówek szkół podstawowych i przedszkoli oraz infrastruktury sportowej,
 - budowę przyszkolnej infrastruktury sportowej (np. sale gimnastyczne, boiska itp.),
- realizację innych projektów gminnych oraz wynikających z inicjatywy mieszkańców,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez budowę infrastruktury związanej z funkcjonowaniem OSP (np. remiz strażackich, garaży itp.),
- rozwój kultury, rekreacji i turystyki w Gminie, m.in. poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej, renowacje zabytków, zagospodarowanie miejsc czasu wolnego.

Zamierzenia rozwojowe Gminy Frampol przedstawiono w formie graficznej. Na rycinie nie uwzględniano, przedsięwzięć dla których nie ustalono wariantu lokalizacyjnego oraz przedsięwzięć liniowych oraz takich, które obejmują cały obszar gminy.

Ryc. 7. Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Legenda do mapy:

- 1 Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej im. Św. Stanisława Kostki w Teodorówce
- 2 Kompleksowa modernizacja Samorządowego Zespołu Szkół we Frampolu
- 3 Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Teodorówce
- 4 Budowa boiska wielofunkcyjnego przy SP im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce
- 5 Budowa sali gimnastycznej i stołówki przy szkole podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Teodorówce
- 6 Budowa hali sportowej – Sali gimnastycznej z boiskami do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej w Woli Radzieckiej

- 7 Modernizacja instalacji elektrycznej oraz kanalizacji w budynku SP w Radzięcinie
- 8 Zakup samochodu bojowego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Teodorówce
- 9 Budowa garażu dla pojazdów OSP Teodorówka
- 10 Budowa oświetlenia ulicznego Warszawa- Kąty
- 11 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Radzięcina, Starej Wsi i Kąty – budowa oświetlenia ulicznego
- 12 Budowa/przebudowa targowiska we Frampolu
- 13 Modernizacja Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury we Frampolu
- 14 Rewitalizacja zabytkowej plebani we Frampolu
- 15 Modernizacja wieży kościelnej we Frampolu
- 16 Odwodnienie i nowa elewacja Kościoła w Radzięcinie
- 17 Utworzenie punktu widokowego w Teodorówce
- 18 Wykonanie placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej dla dzieci wraz z ogrodzeniem w miejscowości Smoryń
- 19 Rewitalizacja Rynku wraz z przebudową ulicy 3 Maja we Frampolu
- 20 Przebudowa zalewu we Frampolu wraz z terenem przyległym
- 21 Budowa placu zabaw przy boisku w miejscowości Rzeczyce
- 22 Budowa zbiornika wodnego o funkcji retencyjnej w miejscowości Stara Wieś–Rzeczyce
- 23 Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Teodorówce
- 24 Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Woli Radzieckiej
- 25 Modernizacja instalacji c.o. w budynku SP w Radzięcinie
- 26 Budowa kanalizacji wraz z budową oczyszczalni ścieków w m. Radzięcin
- 27 Budowa ujęcia wody wraz z modernizacją wodociągu w m. Chłopków

Źródło: Opracowanie własne

Rekomendacje dla Gminy, wynikające z modelu funkcjonalno-przestrzennego

Rozwój Miasta i Gminy Frampol, przez wzgląd na jej położenie w rejonie obfitującym w różnego rodzaju formy ochrony przyrodniczej, stanowi wyzwanie i może rodzić pewne problemy przestrzenne. Warunkiem koniecznym przy podejmowaniu jakichkolwiek interwencji jest bezwzględne przestrzeganie zasad ochrony środowiska naturalnego. Obszary chronione to zarówno duży potencjał w zakresie rozwoju turystyki oraz miejsc rekreacji i wypoczynku, jak również bariera formalno-prawna, znacząco ograniczająca możliwości inwestycyjne. W związku z powyższym, rekomenduje się ukierunkowanie gminnej gospodarki przede wszystkim na rozwój turystyki, rekreacji oraz innych nieuciążliwych branż (np. agroturystyka, rolnictwo ekstensywne/ekologiczne).

Strefę stricte gospodarczą wyznacza się w północnej i zachodniej części Gminy, z dala od obszarów objętych ochroną prawną z zaznaczeniem, iż powinna być to działalność ekologiczna lub przynajmniej nieuciążliwa (alternatywne źródła energii, działalność produkcyjna, magazynowa itp.). Jak wspomniano już wcześniej, przy okazji określania zasad kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Frampol, nowe tereny zabudowy powinny być wyznaczane w pierwszej kolejności jako dopełnienie istniejących układów osadniczych. Rekomenduje się kontynuację rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej przede wszystkim w miejscowościach położonych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 835 oraz w Mieście Frampol oraz jego najbliższej okolicy, sołectwie Radzięcin i Karolówka. Dodatkowo do rozwoju funkcji mieszkaniowych rekomenduje się miejscowości: Chłopków, Smoryń i Sokołówka. Takie rozwiązanie sprzyja zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych, jak również stanowi bazę dla utrzymania ładu przestrzennego oraz istniejących form krajobrazowych.

Wykazany w modelu konflikt przyrodniczy w środkowej części Gminy Frampol nasuwa obowiązek wskazania działań minimalizujących. Na obszarach cennych przyrodniczo należy przyjąć priorytet ochrony zasobów środowiska przyrodniczego nad innymi kierunkami rozwoju. Działaniem zapobiegającym konfliktom przestrzennym jest opracowanie poprawnych dokumentów planistycznych, zwłaszcza miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących obszary „presji” inwestycyjnej. Zważywszy na fakt, że układ przestrzenny walorów przyrodniczych i krajobrazowych na obszarze Gminy Frampol nie jest równomierny, należy kumulować inwestycje infrastrukturalne: mieszkaniowe, techniczne i turystyczne na obszarach mniej cennych pod względem walorów, co umożliwi ograniczenie konfliktów na styku wymienionych działalności i środowiska przyrodniczego.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na których dopuszcza się prowadzenie gospodarstw wielkoobszarowych powinny być przeanalizowane pod kątem konieczności (bądź nie) scalania gruntów. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby uprawniony organ może przeprowadzić postępowanie scaleniowe (np. ze wsparciem finansowym w ramach PROW). Niniejsza Strategia sięga swoim horyzontem czasowym roku 2030, w związku z czym obowiązywać będzie najprawdopodobniej również po wprowadzeniu reformy planowania przestrzennego, datowanej na koniec 2022 lub początek 2023 roku. W związku z powyższym część zamierzeń rozwojowych, opisanych w modelu funkcjonalno-przestrzennym, ma szansę zostać zrealizowana w oparciu o nowy instrument gospodarowania przestrzenią - Zintegrowany Plan Inwestycyjny (ZPI). Gmina już dziś może wskazać wstępne obszary, predysponowane do objęcia ZPI, redukując tym samym koszty inwestycji planowanych w obrębie tych obszarów. Koszty te, zgodnie z zasadą działania Planu, ulegną bowiem częściowemu rozłożeniu na prywatnych inwestorów, którzy zobowiążą się w umowie do wykonania konkretnych przedsięwzięć celu publicznego.

Innym, nowym dokumentem, jaki do prawa miejscowego wprowadza reforma planowania przestrzennego jest tzw. Plan Ogólny Gminy. Zgodnie z zapowiedziami Ministerstwa Rozwoju

i Technologii do roku 2026 każda Gmina powinna uchwalić ów akt, który zastąpi dotychczasowe Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

W celu przygotowania fundamentalnej bazy pod nadchodzące zmiany zaleca się przystąpienie Gminy do stopniowego wypracowania gminnych standardów zagospodarowania przestrzennego, które stanowić będą uniwersalną ramę dla przyszłego rozwoju jednostki. Dobrym oparciem dla prac w tym kierunku jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej.

3.2. Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego

W dniu 29 marca 2021 r. Uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Jest to dokument stanowiący odpowiedź na problemy i wezwania stawiane przed województwem lubelskim. Strategia rozwoju wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym do 2030r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest podstawą do konstruowania programu rozdysponowania funduszy europejskich w województwie w latach 2021-2027, a także przygotowywania dokumentów niezbędnych dla wykorzystania różnych mechanizmów wsparcia rozwoju regionalnego, m.in. planowanych do wprowadzenia: kontraktów programowych, kontraktów sektorowych, porozumień terytorialnych. Dokument ten stanowił również podstawę do konstruowania kierunków rozwoju w Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2021-2027.

Zidentyfikowaną wizją rozwoju województwa lubelskiego jest „racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich rozwija się w sposób zrównoważony. Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu. Wzrasta jego znaczenie jako strategicznego producenta finalnych wyrobów bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług prozdrowotnych i czasu wolnego. W efekcie region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu.”

Osiągnięciu zakładanej wizji regionu służyć mają cztery cele strategiczne tj.:

1. **Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych,**
2. **Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych,**
3. **Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu,**
4. **Wzmacnianie kapitału społecznego.**

Rozwinięciem celów strategicznych jest 18 celów operacyjnych oraz pakiety kierunków działań, które stanowią punkt odniesienia dla wszystkich działań rozwojowych na terenie Lubelszczyzny, w tym także dla kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz dla opracowania dokumentów o charakterze sektorowym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) wskazuje że istotą polityki regionalnej jest zapewnienie bardziej zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju (regionów, obszarów miejskich i wiejskich) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Odnosząc się do wyznaczonych w KSRR 2030 obszarów strategicznej interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 zidentyfikowano OSI o znaczeniu regionalnym.

Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji odzwierciedlają potrzeby szczególnego wsparcia realizacji wybranych kierunków działań Strategii na określonych obszarach województwa.

OSI to obszary dla których zdefiniowano indywidualny priorytet rozwojowy, który determinuje zakres planowanego wsparcia w ramach instrumentów terytorialnych. Każdy z OSI ma wyznaczone kierunki

działań i typy przedsięwzięć, których realizacja ma szczególne znaczenie dla priorytetów rozwojowych poszczególnych subregionów funkcjonalnych.

W oparciu o zapisy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. na terenie Lubelszczyzny wyróżniamy:

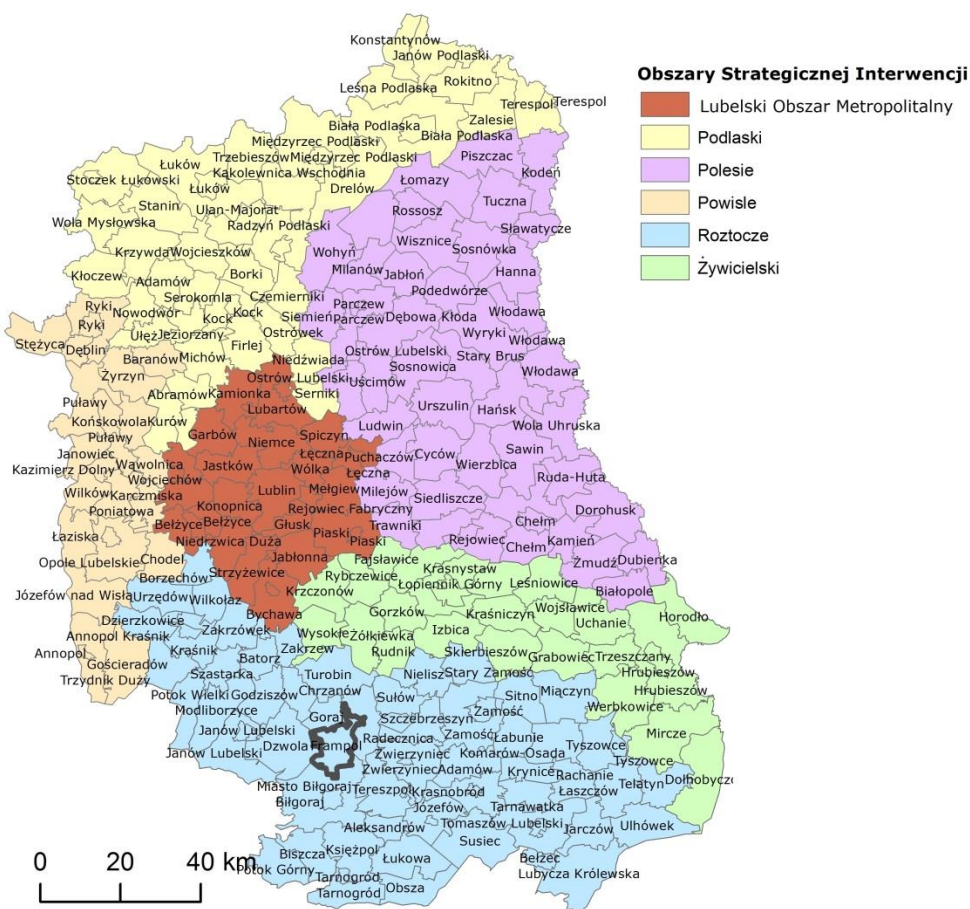
1. **OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne** - właściwych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym (w miastach i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie), są to:
 - a) **MOF ośrodka wojewódzkiego (LOM)** - 22 gmin, w tym: miasta: Lublin i Świdnik (tworzące rdzeń LOM) będące terenem koncentracji funkcji metropolitalnych, miasta satelitarne: Lubartów, Łęczna, Piaski, Bychawa, Bełżyce, Nałęczów – będące ośrodkami rozwijającymi wyspecjalizowane funkcje społeczno-gospodarcze wspomagające ośrodek centralny LOM, gminy położone w obszarze aglomeracji: gm. Konopnica, Jastków, gm. Głusk i Wólka - jako tereny koncentracji przedsiębiorczości pozarolniczej oraz gminy położone poza aglomeracją: Niemce, Niedrzwica Duża, Garbów, Mełgiew, Wojciechów, Strzyżewice, Jabłonna, Lubartów, Spiczyn i Kamionka.
 - b) **MOF ośrodków subregionalnych**, tj.:
 - Białej Podlaskiej, w tym: miasto Biała Podlaska – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Biała Podlaska – jako strefa zewnętrzna MOF,
 - Chełma, w tym: miasto Chełm – jako ośrodek rdzeniowy, gminy wiejskie: Chełm oraz Kamień – jako strefa zewnętrzna MOF,
 - Puław, w tym: miasto Puławy – jako ośrodek rdzeniowy, gmina miejsko-wiejska Kazimierz Dolny oraz gminy wiejskie: Końskowola, Puławy, Janowiec i Żyrzyn – jako strefa zewnętrzna MOF,
 - Zamościa, w tym: miasto Zamość – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Zamość – jako strefa zewnętrzna MOF.
 - c) **MOF ośrodków lokalnych**, tj. obszary funkcjonalne wszystkich pozostałych miast powiatowych w województwie:
 - Biłgoraja, w tym: miasto Biłgoraj – jako ośrodek rdzeniowy, gminy wiejskie: Biłgoraj i Księżpol
 - Hrubieszowa, w tym: miasto Hrubieszów – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Hrubieszów,
 - Janowa Lubelskiego, w tym: gminy miejsko-wiejskiej Janów Lubelski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Modliborzycze, Dzwola i Godziszów,
 - Krasnegostawu, w tym: miasto Krasnystaw – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Krasnystaw, Siennica Różana, Łopiennik Górny i Izbica,
 - Kraśnika, w tym: miasto Kraśnik – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Kraśnik, Dzierzkowice Urzędów,
 - Łukowa, w tym: miasto Łuków – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy wiejskie: Łuków i Stanin,
 - Opola Lubelskiego, w tym: gminy Opole Lubelskie – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Poniatowa, Chodel i Karczmiska,
 - Parczewa, w tym gmina Parczew – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Siemień,
 - Radzyna Podlaskiego, w tym: miasto Radzyń Podlaski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Radzyń Podlaski oraz gmina Borki,
 - Ryk, w tym: gmina miejsko-wiejskiej Ryki oraz gmina Dęblin – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy Ryki oraz Stężyca,
 - Tomaszowa Lubelskiego, w tym: miasto Tomaszów Lubelski – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Tomaszów Lubelski,
 - Włodawy, w tym: miasto Włodawa – jako ośrodek rdzeniowy oraz gmina Włodawa.
2. **OSI subregionalnych** – rekomendowanych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym:

- **OSI ROZTOCZE** o zasięgu: 1) MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa; 2) 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełzec, Biszczka, Chrzanów, **Frampol**, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radechnica, Sitno, Sułów; 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Borzechów i Tarnogród.
- **OSI POWIŚLE** - zasięg OSI: 1) MOF: Opola Lubelskiego, Puław i Ryk; 2) 5 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Annopol, Gościeradów, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Wilków; 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Wąwolnica i Baranów.
- **OSI POLESIE** - zasięg OSI: 1) MOF: Chełma, Parczewa i Włodawy; 2) 31 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Białopole, Dębowa Kłoda, Dorohusk, Dubienka, Hanna, Hańsk, Jabłoń, Kodeń, Komarówka Podlaska, Łomazy, Milanów, Piszczac, Podedwórze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Rossosz, Ruda-Huta, Sawin, Siedliszcze, Sławatycze, Sosnowica, Sosnówka, Stary Brus, Tucznia, Uścimów, Wierzbiica, Wisznice, Wohyń, Wola Uhruska, Wiryki, Żmudź; 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Cyców, Ludwin, Milejów, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Rejowiec Fabryczny (miasto), Urszulin, Trawniki.
- **PODLASKI OSI** – o zasięgu OSI: 1) MOF: Białej Podlaskiej, Łukowa i Radzyna Podlaskiego; 2) 26 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Abramów, Adamów, Czemierniki, Drelów, Janów Podlaski, Jeziorzany, Kąkolewnica, Kłoczew, Kock, Konstantynów, Krzywda, Leśna Podlaska, Michów, Międzyrzec Podlaski, Nowodwór, Ostrówek, Rokitno, Serokomla, Stoczek Łukowski, Terespol, Trzebieszów, Ulan-Majorat, Ułęż, Wojcieszków, Wola Mysłowska, Zalesie; 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Firlej, Międzyrzec Podlaski (miasto), Niedźwiada, Serniki, Stoczek Łukowski (miasto), Terespol (miasto), Kurów i Markuszów.
- **ŻYWIČIELSKI OSI** - zasięg OSI: 1) MOF: Krasnegostawu i Hrubieszowa; 2) 16 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Dołhobyczów, Fajslawice, Gorzków, Grabowiec, Horodło, Kraśniczyn, Leśniowice, Mircze, Rudnik, Skierbieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Wojsławice, Wysokie, Żółkiewka; 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Krzczonów, Rybczewice.

Podstawą wyznaczania w Strategii Rozwoju Województwa OSI subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej województwa zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz regionalizacji fizycznogeograficznej Polski. OSI subregionalne uwzględniają krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez krajowe OSI określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Gmina Frampol zlokalizowana jest subregionalnym Obszarze Strategicznej Interwencji Roztocze. Stanowi ona jedną z 56 jednostek samorządu terytorialnego tworzących OSI. Priorytetem rozwoju tego obszaru jest: społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej.

Ryc. 8. Subregionalne Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

W Strategii przedstawiono najważniejsze kierunki interwencji OSI Roztocze, do których należą:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

- *Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych;*

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:

- *Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast;*
- *Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny;*

2.4 Ochrona walorów środowiska:

- *Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;*

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej:

- *Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych;*

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:

- *Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce;*
- *Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe);*
- *Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);*
- *Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);*
- *Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;*
- *Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych;*

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:

- *Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna);*
- *Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej;*

4. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII

4.1 Proces wdrażania Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 stanowi opracowanie będące narzędziem stymulowania i projektowania rozwoju obszaru Gminy. W dokumencie opracowane zostały cele rozwoju Gminy Frampol zgodnie z modelem zrównoważonego rozwoju Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku oraz kierunkami interwencji Obszaru Strategicznej Interwencji Roztocze.

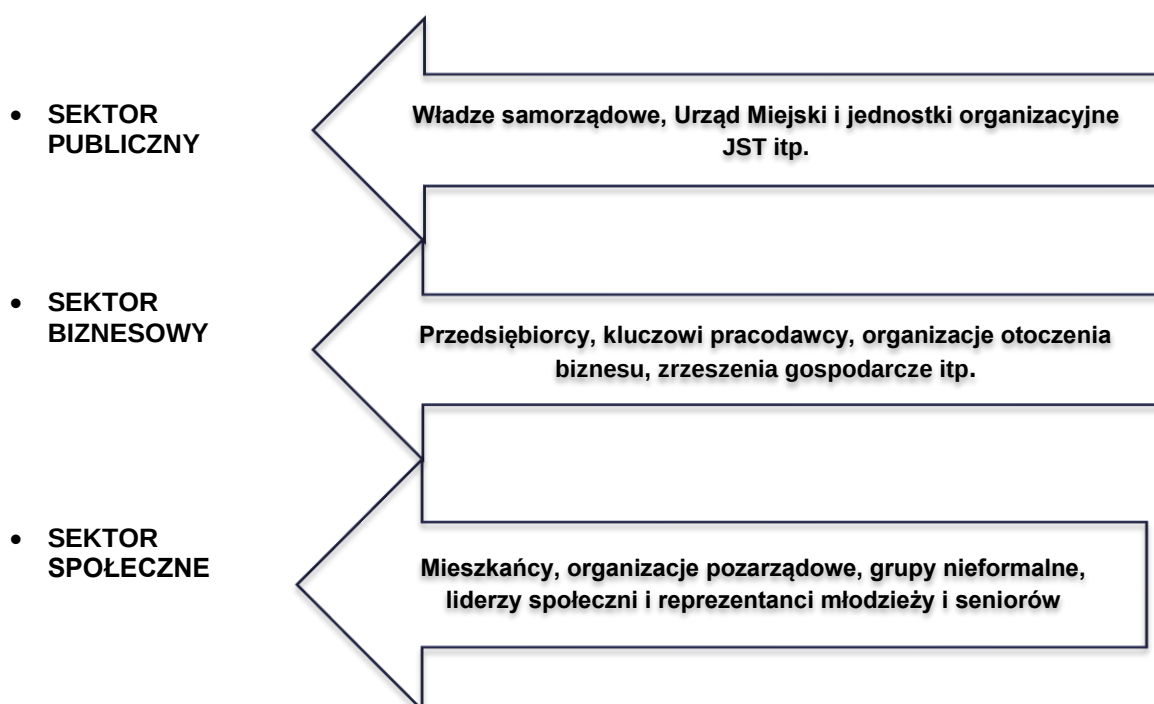
Wdrożenie Strategii będzie następowało poprzez realizację zidentyfikowanych przedsięwzięć oraz gminne programy i lokalną politykę. Warunkiem efektywnej realizacji Strategii jest sprawnie funkcjonujący system monitorowania i oceny, pozwalający na obserwację efektów realizacji dokumentu przez Władze Gminy.

Jednym z elementów systemu monitoringu Strategii będzie analiza zestawu wyselekcjonowanych w tym celu wskaźników realizacji dokumentu przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych.

Monitorowanie stanu rozwoju Gminy Frampol w oparciu o właściwy zestaw wskaźników umożliwi prowadzenie polityki prorozwojowej, poprzez dostosowanie działań do pojawiających się wyzwań, a jednocześnie zminimalizuje ryzyko wyboru działań nieefektywnych, których realizacja w dłuższej perspektywie czasu nie przyniesie zamierzonych dla rozwoju lokalnego rezultatów.

W procesie zarządzania gminą Strategia pełni kluczową rolę jako dokument prezentujący plan postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi.

Międzysektorowość uwzględniona została również w procesie wdrażania strategii, w którym biorą udział trzy główne grupy instytucji i podmiotów:

Sygnalizuje to, że prowadzona będzie w tym zakresie efektywna współpraca z wieloma podmiotami publicznymi, lokalnymi i regionalnymi, reprezentantami sektora prywatnego i społecznego.

4.2 Instytucjonalna struktura systemu realizacji Strategii

Aby realizować założenia Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 niezbędne jest stworzenie struktury zarządczej pozwalającej na efektywne zarządzanie obszarem i realizację różnego rodzaju przedsięwzięć, wśród których istotnym aspektem będzie pozyskiwanie funduszy europejskich.

Na strukturę organizacyjną składają się dwa typy podmiotów:

- Podmioty wykonawcze, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące wyznaczone kierunki działań służące urzeczywistnieniu założonych celów,
- Podmioty zarządzające, czyli koordynujące wdrożenie Strategii, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Za realizację Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 w zakresie instytucjonalnym odpowiadać będą:

- Burmistrz Frampola,
- Rada Miejska we Frampolu,
- Wydziały oraz inne stanowiska Urzędu Miejskiego we Frampolu,
- Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w Strategii.

Do kompetencji Burmistrza należą:

- Realizacja zapisów Strategii w części dotyczącej sektora publicznego,
- Zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania kierunków działań ujętych w Strategii, zgodnie z założonym udziałem Gminy Frampol,
- Podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji zapisów Strategii,
- Stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska oraz mobilizacja i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji.

Do kompetencji Rady Miejskiej należą:

- Podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii,
- Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy,
- Opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu monitorowania realizacji Strategii jest Burmistrz Frampola.

Burmistrz Frampola będzie realizował swoje zadania poprzez jednostki podległe tj.:

- Zespół do spraw wdrażania Strategii,
- Wydziały oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii,
- partnerów i liderów lokalnych zaangażowanych w realizację Strategii.

Za wdrażanie przedmiotowej Strategii jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym, odpowiada Burmistrz Frampola. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w przedmiotowym dokumencie.

Zespół do spraw wdrażania Strategii, pełniący nadzór merytoryczny, obejmujący konsultacje w szczególności metodologii działań monitoringowych i ewaluacyjnych, będzie odgrywał istotną rolę w monitorowaniu i ocenie realizowanych działań oraz zmianach (aktualizacjach) w zakresie realizacji Strategii.

Do zadań Zespołu do spraw wdrażania Strategii będzie należało:

- przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
- uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania,
- dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego dokumentu strategicznego
- koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
- monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii;
- przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
- harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.

Poszczególne wydziały, stanowiska i jednostki organizacyjne Gminy koordynują proces zarządzania strategicznego na poziomie poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii stanowiąc jednocześnie podmioty opiniotawczo-doradcze i zarazem zaplecze eksperckie dla Burmistrza Frampola.

Szczególną rolę w procesie monitoringu i ewaluacji będzie pełnić **Referat Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Inwestycji** do zadań, którego będzie należało:

- koordynacja współpracy oraz ciągle pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań Strategii,
- monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w Strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji Strategii.

Tworzony system monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Frampol, oprócz wymienionych powyżej podmiotów, będzie opierał się na współdziałaniu w ramach sieci podmiotów współpracujących, bazując na dwukierunkowych interakcjach, obejmujących współpracę merytoryczną, raportowanie i sprawozdawczość, wymianę danych i informacji, konsultacje, analizy, zalecenia i rekomendacje. Wśród tych podmiotów, obok instytucji zaangażowanych w system statystyki publicznej, będą znajdować się organizacje pozarządowe uczestniczące w realizacji Strategii. Na szczególną uwagę zasługuje idea partnerstwa, której głównym zamierzeniem jest uzyskanie efektu synergii prowadzonych działań. Dlatego też partnerstwa zawierane w celu realizacji różnego rodzaju zamierzeń będą stanowiły niezwykle istotny mechanizm włączania partnerów społeczno-gospodarczych w proces rozwoju lokalnego.

Partycypacja społeczna została wdrożona na różnych etapach procesu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy: diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Tego rodzaju podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości wyznaczonych kierunków działań oraz zwiększenie gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze Gminy. Dzięki tym działaniom społeczność miejscowa posiada realną możliwość decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces planowania rozwoju realizuje zasadę partnerstwa, polegającą na łączeniu szerokiego grona

partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i wdrażania Strategii oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty wdrożenia dokumentów mają dotyczyć.

4.3 Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii

Przedsięwzięcia i działania w ramach Strategii będą realizowane w różnych okresach czasowych jako, że są wśród nich inwestycje jednorazowe jak również inwestycje długoterminowe i cykliczne.

W ramach systemu realizacji wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii, m.in. o charakterze:

- * **prawnym** – uchwały Rady Miejskiej, zarządzenia Burmistrza, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- * **finansowym** – uchwała budżetowa Rady Miejskiej, wieloletnie prognozy finansowe oraz inne dokumenty finansowe, harmonogramy i analizy finansowo-ekonomiczne projektów realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, różne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi.
- * **planowania przestrzennego i planów/ programów wdrożeniowych** - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym, gminne strategie sektorowe/branżowe itp.
- * **organizacyjnym** – praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników referatów/wydziałów/komórek oraz jednostek gminnych, itp.,
- * **kontrolnym** - kontrola zarządcza, aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, itp.
- * **partycypacyjnym** – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe gmin i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, systemy informacji przestrzennej gmin itp.

4.4 Ramy finansowe Strategii

Chcąc zrealizować zamierzenia wynikające z niniejszej Strategii, oprócz adekwatnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. W tym celu analizie należy poddać zarówno możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, jak i finansowa zdolność Gminy do podźwignięcia realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty.

Realizacja zakrojonego na tak szeroką skalę planu rozwojowego wymaga zapewnienia jego wykonalności finansowej. Ramy finansowe wskazują wielkość środków finansowych szacowanych na realizację strategii. Jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez Gminę Frampol zaplanowanych działań. Budżet lokalny Gminy jest ograniczony biorąc pod uwagę stale rosnące liczby zadań Gminy. W związku z tym nieodzowne staje się pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Dla prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Gminy Frampol konieczne staje się dokonanie dywersyfikacji źródeł finansowania. Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 to:

- środki budżetu Gminy,
- środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Odbudowy, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze zewnętrzne – np. Fundusze Norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i tzw. „projektów miękkich” (rozwój zasobów ludzkich), są fundusze europejskie. Mając na uwadze okres obowiązywania Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 finansowanie działań w niej określonych obejmuje okres wieloletnich ram finansowych na lata 2021 – 2027 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU).

Zasady finansowania przedsięwzięć Strategii:

- Wykorzystywanie różnych form finansowania – dotacje oraz różnego rodzaju instrumenty finansowe, w tym zwrotne (pożyczki, poręczenia, gwarancje),
- Dywersyfikacja i łączenie różnych źródeł finansowania przedsięwzięć,
- Wykorzystywanie ze środków europejskich na różnych poziomach - program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej,
- Udział w międzynarodowych projektach sieciowych np. programy Interreg, Central Europe,
- Wykorzystywanie funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską np. LIFE, Horyzont, COSME, itp.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków na poziomie Gminy.

Tworząc ramy finansowe związane z realizacją przedsięwzięć uwzględnionych w Strategii należy wziąć pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wysokości finansowania projektów w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027, prognozy dotyczącej stanu finansów publicznych oraz sytuacji, w jakiej znajdować się będzie budżet Gminy Frampol. w perspektywie najbliższych lat. Założenia przyjęte w analizie dotyczą m.in.:

- Wieloletniego planu finansowego, w szczególności powiązania Strategii z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Frampol,
- Rosnącej roli środków prywatnych, za pomocą, których można realizować cele rozwojowe zapisane w Strategii (m.in. fundusze pożyczkowe, gwarancje i poręczenia kredytowe, bankowe usługi finansowe czy formy partnerstwa publiczno-prywatnego).
- Dużej wysokości środków wydatkowanych przez budżet UE, budżet państwa i inne podmioty publiczne na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny oraz kreujących konkurencyjność w wymiarze lokalnym i regionalnym.

W zakresie oceny zdolności finansowej Gminy do realizacji Strategii uwzględnić należy zarówno skalę wydatków przewidzianych w Strategii, jak i historyczne dane finansowe Gminy Frampol, obrazujące ich możliwości inwestycyjne.

Horyzont czasowy założonych działań obejmuje rok 2030. Skala wydatków związana z realizacją Strategii rozwoju Gminy Frampol to 187,68 mln zł, w podziale na lata realizacji jest to kwota 20,85 mln zł rocznie. W poszczególnych celach strategicznych ramy finansowe szacunkowo określono na kwoty równe:

Cel strategiczny I: Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej:	Cel strategiczny II: Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol:	Cel strategiczny III: Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego:	Cel strategiczny IV: Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol:
40 450 000,00 zł	43 100 000,00 zł	103 800 000,00 zł	1 530 000,00 zł

Zdolność finansową Gminy Frampol należy oszacować na podstawie dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych oraz trendu zmian dochodów własnych gminy.

Tabela 4. Dochody własne, wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie oraz wydatki na obsługę długu publicznego Gminy Frampol

	Dochody własne gminy na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego (zł)	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego (zł)	Udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie gminy (%)	Wydatki na obsługę długu publicznego (zł)
2009	385,35	-	-	-	60,36	28 746,47
2010	1 497,36	1 112,01	1 697	-	37,76	108 672,64
2011	1 213,29	-284,07	998	699	42,59	178 529,20
2012	471,67	-741,62	514	484	54,96	205 653,07
2013	519,10	47,43	774	-260	42,48	177 528,07
2014	800,12	281,02	1 294	-520	39,16	164 314,42
2015	689,34	-110,78	305	989	49,79	111 547,77
2016	716,65	27,31	199	106	42,87	85 964,46
2017	788,72	72,07	536	-337	38,28	90 372,27
2018	999,35	210,63	1 039	-503	35,20	97 606,81

2019	906,20	-93,15	552	487	39,02	108 609,25
2020	1 192,38	286,18	342	210	38,33	86 773,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W okresie poprzedzającym realizację Strategii dochody budżetu Gminy Frampol zwiększyły się z około 14,6 mln zł w 2009 roku do około 27,6 mln zł w 2020 roku. Wyraźnie wzrosły także dochody budżetu Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W analizowanym okresie czasu Gmina Frampol. osiągnęła dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości 848,29zł (średnia z 12 lat). Ich wartość ulega wahaniom, w 2020 osiągnęła wartość 1192,38 zł. Ujemną wartością trendu zmian charakteryzują się lata 2011, 2012, 2015 i 2019. Z punktu widzenia struktury budżetu gminy ważnym źródłem dochodów były subwencje przekazywane z budżetu państwa. W analizowanym okresie udział subwencji maleje, w 2009 roku udział subwencji w dochodach gminy to 60,36% natomiast w 2020 roku udział ten to 38,33% dochodów ogółem Gminy.

Wydatki budżetowe stanowią odzwierciedlenie aktywności samorządu terytorialnego w kreowaniu podstaw rozwoju lokalnego. W analizowanym okresie czasu przed realizacją Strategii nastąpił duży wzrost wartości wydatków budżetowych z około 16,86 mln zł w 2009 roku do około 27,2 mln zł w 2020 roku.

Szczególnym rodzajem wydatków gminy są wydatki majątkowe służące kreowaniu rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego. Należy zauważyć duże wahania i spadek wydatków majątkowych w ostatnich latach na 1 mieszkańca ponoszonych przez Gminę Frampol. Średnia wydatków majątkowych z 12 lat to 493,08 zł na 1 mieszkańca.

Mimo różnie kształtujących się wydatków, w tym również wydatków inwestycyjnych Gmina Frampol z powodzeniem realizowała swoje zobowiązania, również też z zakresu obsługi zadłużenia. Od 2009 roku wahaniom podlega obciążenie budżetu gminy z tytułu obsługi długu, najwyższą wartość wydatków zanotowano w 2013 roku (177 tys. zł) a najniższą w 2009 roku (28 tys. zł)

Wskaźniki do szacowania potencjału inwestycyjnego Gminy zaczerpnięto z prognozy finansowej zawartej w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Frampol. W okresie objętym Strategią z dużą ostrożnością przyjęto średnią prognozowaną wysokość wydatków ogółem rocznie: 31,7 mln zł.

Szacując potencjał inwestycyjny Gminy posłużono się następującym wzorem:

$$P_i = W_{og.} \cdot W_i$$

P_i – potencjał inwestycyjny gminy

$W_{og.}$ – prognozowane wydatki budżetowe ogółem w okresie objętym prognozą

W_i – średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gminy w okresie poprzednim do prognozowanego. Wyliczony potencjał można uznać za podstawę przyszłej aktywności inwestycyjnej gminy.

Analizując dane historyczne, ustalono, że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez Gminę Frampol w okresie 2009-2020 wynosiła 20,88%.

Dzięki tym informacjom możliwe było oszacowanie potencjału inwestycyjnego Gminy w okresie realizacji Strategii. Wykorzystując wyżej opisany wzór otrzymano szacunki około 59,57 mln zł. Z powyższych wyliczeń wynika, że średniorocznie na inwestycje Gmina może przeznaczyć 6,62 mln zł. Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 2009-2020 Gmina Frampol prowadziła zrównoważoną politykę budżetową. W sposób odpowiedzialny gospodarowano środkami budżetowymi, prowadząc skuteczną politykę zwiększania dochodów. Wykonana analiza potwierdza możliwość wykorzystania wsparcia funduszy zewnętrznych w realizacji projektów zapisanych

w Strategii. Pozyskanie środków zewnętrznych na współfinansowanie przedsięwzięć i działań szacuje się na poziomie ok. 60-70%.

W związku z powyższym kwota wydatków na wdrażanie Strategii tj. 188,88 mln zł zostanie w kwocie 132,21 mln zł pokryta z innych źródeł niż ze środków własnych Gminy. Zgodnie z przeprowadzoną analizą realne jest wykonanie przedsięwzięć i działań zaplanowanych w ramach realizowanych celów Strategii.

4.5 Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Zapewnienie właściwego poziomu monitorowania procesu wdrażania Strategia Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 wymaga określenia założeń, zasad i uruchomienia systemu monitoringu. Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie – ich produktów i rezultatów. Monitoring stanowi narzędzie zarządzania umożliwiające efektywne planowanie i wydatkowanie środków finansowych, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

Zgodnie z przyjętą definicją: monitoring to stała obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu pozyskanie informacji na temat stopnia realizacji zamierzonych zadań i celów oraz ich ewentualną modyfikację. Służy on badaniu i ocenie sposobu dochodzenia do wyznaczonych celów, a także poziomu ich osiągnięcia. Dlatego też monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań. Niniejsze wskaźniki zaprezentowano w tabeli zamieszczonej w dalszej części rozdziału. Uzupełnieniem oceny opartej na wskaźnikach może być badanie opinii mieszkańców. Badania mogą być uzupełnione konsultacjami społecznymi.

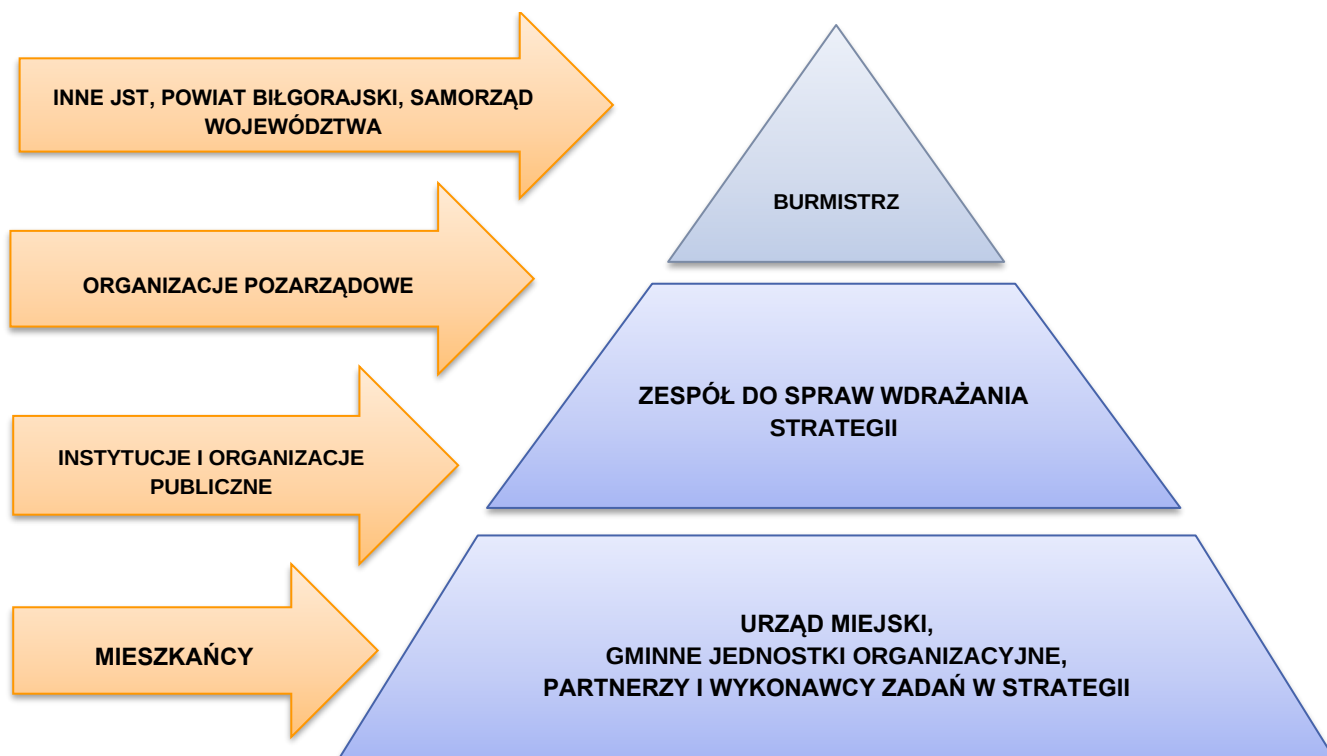
Proces monitorowania opierać się będzie na systematycznym gromadzeniu i analizie informacji dotyczących właściwego przebiegu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Frampol w sposób ciągły, zarówno w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym. Jest to istotne narzędzie w procesie realizowania polityki rozwoju Gminy, umożliwia stałe obserwowanie zmian i szybkie reagowanie na zjawiska niezgodne z założonymi celami. Ponadto, pozwala na ocenę realizacji postępów w stosunku do pierwotnych planów. Sprawnie funkcjonujący system monitoringu będzie podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny Strategii, w której cele strategiczne będą osiąganе poprzez cele operacyjne z przypisanymi do nich zadaniami realizacyjnymi.

Gromadzenie danych dla potrzeb monitoringu będzie dokonywane przez Zespół do spraw wdrażania Strategii odpowiedzialny m.in. za prowadzenie monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych. Odpowiedzialność tych jednostek organizacyjnych będzie obejmowała: gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników. W przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie dysponował danymi, jednostka odpowiedzialna pozyska te informacje ze źródeł zewnętrznych. Badania opinii będą wymagane w przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie posiadał własnych oraz zewnętrznych źródeł informacji dla ich wyliczenia.

Do głównych obszarów objętych monitoringiem i ewaluacją należą:

- analiza zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych zachodzących w granicach Gminy Frampol;
- obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych obszarów strategicznych i przypisanych im celów operacyjnych, które zostały wyznaczone w Strategii;
- identyfikacja nowych uwarunkowań związanych z wyznaczonymi celami i formułowanie rekomendacji dotyczących zamierzeń w nich określonych;
- formułowanie nowych prognoz i scenariuszy rozwoju Gminy Frampol.

Ryc. 9. Podmioty biorące udział w procesie monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii

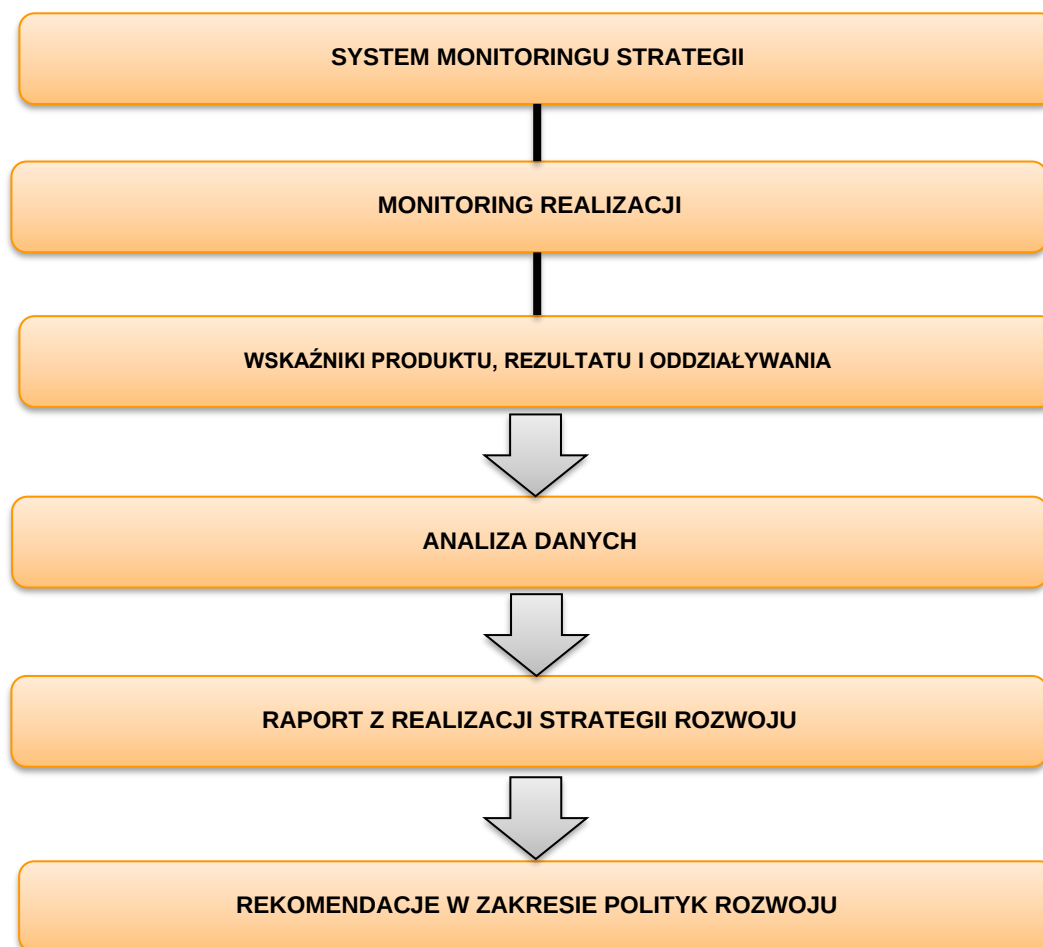

Źródło: Opracowanie własne

Podstawowe narzędzie procesu monitoringu stanowi **Raport z realizacji Strategii rozwoju Gminy Frampol**, który będzie przygotowywany w cyklu corocznym. Jednostką odpowiedzialną za przygotowanie raportu będzie Zespół do spraw wdrażania Strategii. Zakres raportów rocznych będzie obejmował wszystkie cele operacyjne oraz wskaźniki monitorowania. Raporty roczne wykorzystywane będą do bieżącego zarządzania Strategią przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za realizację przypisanych im zadań. Raport będzie zawierać pełne sprawozdanie z realizacji Strategii w oparciu o wskaźniki monitoringowe, których wartość będzie wskazywać na stan realizacji dokumentu i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport stanowić będzie również podstawę do wszelkich prac związanych z aktualizacją Strategii, w tym także przedłużających okres jej obowiązywania na kolejne lata.

W sytuacji wystąpienia ważnych, niedających się przewidzieć okoliczności zewnętrznych o charakterze społeczno-gospodarczym lub okoliczności wewnętrznych, może być opracowany raport doraźny na podstawie decyzji Burmistrza. Przeglądy doraźne swoim zakresem mogą objąć wszystkie obszary ujęte w Strategii (przegląd pełny) albo mogą mieć charakter przeglądu selektywnego, który będzie obejmował wybrany jeden lub kilka obszarów realizowanej Strategii. Rezultatem przeglądu doraźnego będzie raport zawierający oprócz części analitycznej wnioski i rekomendacje dotyczące potrzeby i zakresu ewentualnej aktualizacji Strategii.

Ryc. 10. Schemat systemu monitoringu strategii rozwoju

Źródło: opracowanie własne

Efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii zapewni właściwy dobór wskaźników, mierzalnych i dostępnych w statystyce publicznej i wewnętrznych źródłach danych gminy.

Wskaźniki definiowane są, jako mierzalne mierniki osiągniętego efektu w realizacji wyznaczonego celu. Wskaźnik powinien składać się z nazwy identyfikującej jego zakres, wartości oraz jednostki miary. Wyróżniamy:

- **wskaźniki oddziaływania** - oceniają efekty w dłuższej perspektywie, czyli nie bezpośrednio po zakończeniu przedsięwzięcia, ich celem jest pokazanie trwałych zmian jakie spowodowały w otoczeniu społeczno-ekonomicznym.
- **wskaźniki produktu** – bezpośrednie wytwory materialne i usługi, które są otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji przedsięwzięcia/działania przy wykorzystaniu zaangażowanych zasobów (głównie finansowych) mierzonych wskaźnikami wkładu.
- **wskaźniki rezultatu** – bezpośrednie i natychmiastowe efekty przedsięwzięć/działań, zmiany, jakie nastąpiły w wyniku ich wdrożenia.

Tabela 5. Wskaźniki monitoringowe Strategii Rozwoju Gminy Frampol do roku 2030

Nazwa wskaźnika oddziaływania	Wartość bazowa (2020)	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej			
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem (%)	17,5	↑↑	GUS BDL
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem (%)	57,8	↑↑	GUS BDL
Cel strategiczny II. Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol			
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym)	665	↑↑	GUS BDL
Cel strategiczny III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego			
Wydatki Gminy w Dziale 630 - Turystyka	0,00	↑↑	GUS BDL
Wydatki Gminy w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	635 040,91 zł	↑↑	GUS BDL
Cel strategiczny IV: Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol			
Dochody własne Gminy Zwierzyniec na jednego mieszkańca (zł)	7 255 662,37	↑↑	GUS BDL

Nazwa wskaźnika produktu/rezultatu	Wartość bazowa (2020)	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych	Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań i przekazywania informacji monitoringowych
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej				
Liczba mieszkań z zasobu gminnego (mieszkania/rok);	6	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba udzielonych świadczeń z zakresu pomocy społecznej (osoby/rok)	602	↓↓	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba wspartych żłobków/klubów dziecięcych/przedszkoli/ oddziałów przedszkolnych (placówka/rok);	4	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba udzielonych stypendiów naukowych i sportowych (szt./rok);	159	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt./rok);	4	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne (podmioty/rok);	1	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba wspartych organizacji pozarządowych (pomioty/rok);	4	↑↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu

Liczba projektów związanych z modernizacją budynków/doposażeniem w sprzęt Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy (szt./rok);	2	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Cel strategiczny II. Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Frampol				
Długość wyremontowanych/wybudowanych dróg gminnych w ciągu roku –(km/rok);	0,874	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba szkoleń skierowanych do rolników (szt./rok);	6	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (podmiot/rok);	23	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Cel strategiczny III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego				
Liczba działań zabezpieczających zasób przyrodniczy i kulturowy przed wpływem negatywnych czynników zewnętrznych (szt./rok);	5	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba zrealizowanych projektów związanych z zagospodarowaniem terenu i wyposażeniem w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (szt./rok);	1	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Długość wybudowanych/wytyczonych ścieżek/szlaków rowerowych (km/rok);	30	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba zrealizowanych kampanii, projektów informacyjno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej (szt./rok);	5	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Długość wybudowanej sieci wodociągowej (km/rok);	121,3	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km/rok);	14,7	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba wymienionych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej (szt./rok);	2	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba zamontowanych instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej (szt./rok);	0	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Cel strategiczny IV: Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku Gminy Frampol				
Liczba pracowników przeszkolonych w zakresie poprawy jakości usług publicznych (os./rok);	3	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba podmiotów z którymi nawiązano współpracę (szt./rok);	1	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu
Liczba zaktualizowanych i opracowanych zmian dokumentów planistycznych (szt./rok);	4	↑	Dane własne Urzędu Miejskiego we Frampolu	Urząd Miejski we Frampolu

Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Zgodnie z definicją ewaluacja to oszacowanie lub osąd dotyczący wartości danego procesu, zjawiska lub obiektu. Ewaluacja jest odrębnym i usystematyzowanym rodzajem badań społeczno-ekonomicznych z ogólnie przyjętymi standardami i metodologią prowadzonych w celu oceny jakości i efektów realizowanych działań przewidzianych w Strategii. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o odpowiednie kryteria.

Ewaluacja nie może jednak ograniczać się jedynie do pomiaru efektów realizacji interwencji, ale powinna również podejmować próbę ustalenia związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi przez nas działaniami a osiągniętymi efektami. Możemy wówczas sprawdzić, czy logika projektu lub programu jest poprawna. W proces ewaluacji włączane są podmioty zaangażowane we wdrażanie interwencji lub zainteresowane jej efektami. Dzięki temu w pełniejszym zakresie możliwa jest realizacja zasady partnerstwa. Wyniki badań ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do jak najlepszego dopasowania realizowanych projektów/inwestycji do rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków publicznych.

Do prowadzenia okresowych badań ewaluacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Frampol do roku 2030 będą wykorzystywane różne rodzaje ewaluacji. Rodzaj ewaluacji zależy od momentu, w którym ewaluacja jest wykonywana w cyklu przygotowywania i realizacji Strategii:

- **ewaluacja ex-ante** (tzw. ocena przed realizacją) - ocena ex-ante dostarcza danych do przygotowania (aktualizacji) Strategii, dzięki wykorzystaniu doświadczeń z wcześniejszych wdrożeń dokumentów strategicznych. Jest prowadzona równolegle do prac na Strategią, formułując rekomendacje do poszczególnych, kluczowych elementów dokumentu. Tak przeprowadzona ocena zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji związanych z rozwojem gminy oraz analizę problemów występujących na jego obszarze, analizę zgłaszanych przez interesariuszy rekomendacji i zaleceń co do założeń dokumentu.
- **ewaluacja mid-term** (ocena dokonywana w połowie okresu realizacji Strategii) – badanie ewaluacyjne mid-term zostanie przeprowadzone nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji Strategii. Zakres badania obejmuje analizę m.in.: efektywności wykorzystania zaangażowanych środków, skuteczności w zakresie osiągania założonych celów, oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy gminy;
- **ewaluacja ex-post** (ocena na zakończenie obowiązywania Strategii) - ocena ex-post będzie służyła do określenia długotrwałych efektów wdrożenia Strategii, w tym relacji wielkości zaangażowanych środków do skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu oraz wpływu oddziaływań egzogennych i endogennych na jego rozwój;
- **ewaluacja on-going** (bieżąca ocena Strategii) – za wyjątkiem wyżej wymienionych form ewaluacji Władze Gminy w tym Rada Miejska może inicjować bieżącą ocenę Strategii, a jej celem będzie określenie efektywności stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.

Gmina Frampol jako realizator Strategii Rozwoju Gminy Frampol do roku 2030 r.) jest odpowiedzialna za realizację planu ewaluacji. Do przeprowadzenia oceny własnej Strategii zobowiązany jest Burmistrz Gminy, zlecając jej wykonanie jednostce Urzędu Miejskiego lub niezależnym ewaluatorom zewnętrznym.

Tabela 6. Plan ewaluacji

Rodzaj ewaluacji	Rok przeprowadzenia badania ewaluacyjnego i opracowania raportu									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ewaluacja ex-ante										
Ewaluacja mid-term										
Ewaluacja on-going										
Ewaluacja ex-post										

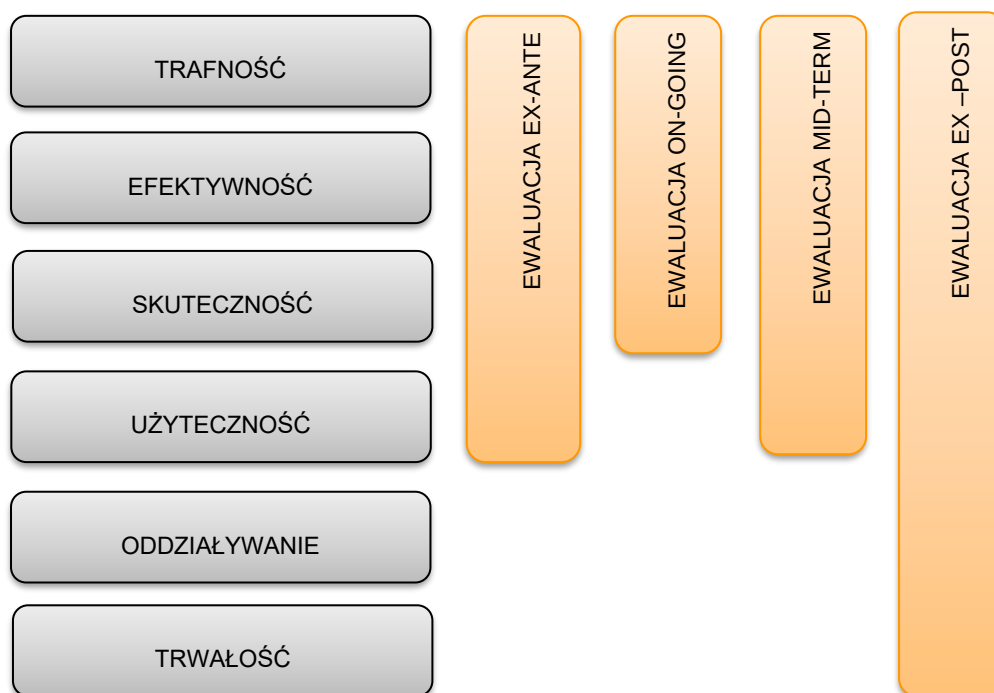
Źródło: opracowanie własne

Najczęściej stosowanymi kryteriami w procesie ewaluacji są: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość i trafność. Zastosowanie różnych kryteriów może prowadzić do skrajnie różnych ocen. Przykładowo: projekt może być uznany za skuteczny, ponieważ osiągnął zakładane cele, ale jest nieefektywny, ponieważ zaangażowane zostały nadmierne zasoby, lub nieużyteczny, bo nie zaspokaja potrzeb beneficjentów. Poniżej przedstawiono opis kryteriów ewaluacyjnych:

- skuteczność – ocenia stopień realizacji zakładanych celów w Strategii (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.
- efektywność - ocenia relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji.
- użyteczność - ocenia całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania.
- trwałość - ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji).
- trafność - ocenia adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. Analiza tego kryterium jest prowadzona przed rozpoczęciem i w pierwszych fazach wdrażania interwencji.

Liczba kryteriów ewaluacyjnych uzależniona jest od rodzaju ewaluacji:

Ryc. 11. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji

Źródło: opracowanie własne

Pomiar (ocena) w procesie ewaluacji dokonywany jest w oparciu o pytania badawcze przypisane do odpowiednich kryteriów ewaluacyjnych. Podstawowe pytania badawcze w odniesieniu do kryteriów i rodzaju ewaluacji prezentują się następująco:

Tabela 7. Zestaw przykładowych pytań badawczych odpowiadających danemu kryterium

KRYTERIA	OPIS I PRZYKŁADOWE PYTANIA	RODZAJ EWALUACJI			
		EX-ANTE	MID-TERM	ON-GOING	EX-POST
TRAFNOŚĆ	Dotyczy m.in. sposobu dostosowania celów do potrzeb społeczności lokalnej / W jakim stopniu realizacja celów Strategii zaspokoi potrzeby jego odbiorców?				
SKUTECZNOŚĆ	Dotyczy stopnia osiągnięcia założonych celów i rezultatów / Czy Strategia jest realizowana zgodnie z założeniami? Jakie zmiany zaszły w stosunku do okresu przed rozpoczęciem realizacji?				
EFEKTYWNOŚĆ	Dotyczy stosunku zaplanowanych/poniesionych nakładów do osiągniętych efektów / W jaki sposób wykorzystano pozyskane środki finansowe? Czy działania są realizowane w sposób optymalny?				
UŻYTECZNOŚĆ	Dotyczy określenia stopnia przydatności realizowanych działań / W jakim stopniu realizowane działania są przydatne dla ich odbiorców?				
ODDZIAŁYWANIE	Dotyczy wpływu podjętych działań wykraczający poza bezpośrednich beneficjentów wsparcia / W jakim stopniu Strategia przyczyniła się do rozwiązania problemów społeczności lokalnej? Jak realizacja Strategii wpływa na zmianę otoczenia beneficjentów końcowych?				
TRWAŁOŚĆ	Dotyczy stopnia utrzymania się w czasie osiągniętych rezultatów i efektów / Czy osiągnięte efekty utrzymały się po zakończeniu realizacji Strategii? Jakie czynniki miały na to wpływ?				

Źródło: opracowanie własne

Katalog kryteriów ewaluacyjnych nie jest zamknięty, możliwe jest wykorzystanie innych m.in.: jakość podjętych działań w ramach Strategii, sprawiedliwość, komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi/planistycznymi czy satysfakcja odbiorców inwestycji.

Po zakończeniu procesu ewaluacji przygotowywany jest raport końcowy.

Zasady i tryb aktualizacji Strategii

Jeśli zaistnieje taka potrzeba Strategia podlega procedurze aktualizacji, która może wynikać ze zmiany uwarunkowań lokalnych, regionalnych, krajowych lub międzynarodowych, pojawienia się nowych problemów i potrzeb lub nowych szans rozwojowych. Potrzeba aktualizacji dokumentu może wynikać z/ze:

- zmiany przepisów prawnych,
- zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy mającej wpływ na cele Strategii,

- zaplanowanych działań korygujących zidentyfikowanych w ramach procesu monitoringu,
- wniosków i rekomendacji przedstawionych w raporcie końcowym z badań ewaluacyjnych,
- zmian zgłoszonych przez mieszkańców i innych interesariuszy Strategii.

Proces aktualizacji jest nierozdzielnie związany z systemem monitoringu i ewaluacji oraz partycypacją społeczną. Podstawową przesłanką dla podjęcia aktualizacji staną się wnioski z prowadzonego monitoringu oraz rekomendację z raportu ewaluacyjnego

Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Burmistrza Frampola we współpracy z pracownikami Referatu Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Inwestycji.

W oparciu o decyzję Burmistrza Frampola określony zostaje sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowany zostaje harmonogram procesu aktualizacji Strategii. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:

- zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
- wizja i misja rozwoju Gminy Frampol i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów Gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
- cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań.

Projekt zmienionej Strategii Rozwoju jest poddawany zostanie konsultacjom społecznym (minimum 35 dni, są to konsultacje za pośrednictwem strony internetowej oraz spotkanie konsultacyjne). Po uwzględnieniu uwag zgłoszonych podczas konsultacji projekt zmian Strategii zostaje przedstawiony Radzie Miejskiej. Po akceptacji następuje przyjęcie do realizacji zmienionego dokumentu. Zmiany zapisów Strategii Rozwoju Gminy Frampol do roku 2030 dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza Frampola.

4.6 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniższe wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują zarówno obowiązkowe i fakultatywne plany, programy i inne opracowania Gminy Frampol. Wytyczne określają stopień zgodności istniejących dokumentów z przedmiotową Strategią, jak również dokonują oceny aktualności obowiązujących dokumentów w kontekście zapisów strategii.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Frampol

Podstawa prawna: Zmiana Studium przyjęta Uchwałą Nr XXII/158/20 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 14 grudnia 2020 r.

Rekomendacje / wnioski: Studium aktualne, zgodne z zapisami Strategii. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frampol jest zgodne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawionym w Strategii.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Podstawa prawna:

- *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenów leśnych i gruntów do zalesienia w części Gminy Frampol zat. Uchwałą Nr VIII/37/07 z dnia 29 czerwca 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 138 z dnia 24 sierpnia 2007 roku) obejmujący:*

Chłopków, Komodziańska, Pulczynów, Radzięcin, Smoryń, Teodorówka, Teodorówka-Kolonia, Wola Kątecka, Wola Radziecka .

- *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części Gminy Frampol zatwierdzanego Uchwałą Rady Miejskiej we Frampolu Nr XXXI/142/05 z dnia 23 czerwca 2005 r., ogłoszoną w Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 183 z dnia 09 września 2005 r. z późn. zm. w granicach administracyjnych miejscowości: Karolówka, Kąty, Kolonia Kąty, Korytków Mały, Rzeczyce, Sokołówka, Stara Wieś.*
- *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta Frampola części Gminy Frampol zatwierdzanego Uchwałą Rady Miejskiej we Frampolu Nr XXXI/142/05 z dnia 23 czerwca 2005 r., ogłoszoną w Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 183 z dnia 09 września 2005 r. z późn. zm. W granicach administracyjnych miasta.*

Rekomendacje/ wnioski: Aktualizacja obowiązujących planów dotyczy ewentualnych konsekwencji związanych z realizacją inwestycji wskazanych w Strategii prowadzących do zwiększenia i wykorzystania potencjału gospodarczego i rekreacyjnego Gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Frampol na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

Podstawa prawna: dokument przyjęty Uchwałą nr v/25/19 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 01 lutego 2019 r.

Rekomendacje / wnioski: Program aktualny, założenia programu uwzględniono w dokumencie Strategii.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022

Podstawa prawna: Uchwała nr XXIX/210/17 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 30 maja 2017r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022

Rekomendacje / wnioski: ze względu na kończący się okres programowania UE i okres obowiązywania Programu niezbędna jest ocena aktualności programu rewitalizacji. Założenia zaktualizowanego dokumentu powinny być zgodne z zapisami Strategii, a istotne zmiany związane z ustaleniem obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego powinny zostać uwzględnione w dokumencie Strategii w ramach aktualizacji.

4 ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

4.4 Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji

Gmina Frampol stanowi jedną z jednostek samorządu terytorialnego, tworzących Obszar Strategicznej Interwencji ROZTOCZE. Priorytetem rozwoju tego obszaru wg Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku jest „społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej”.

W dokumencie Strategii wyznaczono ponadto najważniejsze kierunki interwencji OSI ROZTOCZE, umożliwiające realizację jej celów. Należą do nich:

- Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:
 - rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych,
- Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:
 - poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S12, S17 i S19) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast,
 - poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny,
- Ochrona walorów środowiska:
 - ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności,
- Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej:
 - rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych,
- Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:
 - kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce,
 - rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe),
 - organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa),
 - rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.),
 - wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych,
 - ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych,
- Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:
 - wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi

- ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna),
- wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Wskazane powyżej kierunki interwencji znalazły odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030.

Poniżej przedstawiono zależność między celami Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Tabela 8. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Cele strategiczne SRWL 2030	I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej	II. Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego gminy Frampol	III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	IV. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku gminy Frampol
SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych		X		
PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych	X		X	X
GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu		X		
SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego	X		X	

Źródło: opracowanie własne

4.5 Zgodność z dokumentami Gminy Frampol oraz wyższego rzędu

Wyznaczona wizja rozwoju Gminy Frampol, która zostanie osiągnięta w wyniku realizacji celów i kierunków interwencji, jest spójna z głównymi celami dokumentów, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Tabela 9. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

	I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej	II. Rozwój rynku pracy i wspieranie rozwoju gospodarczego gminy Frampol	III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	IV. Rozwój przyjaznej administracji, współpraca samorządowa i kształtowanie wizerunku gminy Frampol
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)				
Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną		X		
Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	X		X	
Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu				X
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030				
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	X	X	X	
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych		X		
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie				X
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030				
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności	X	X		
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	X			X
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej		X		
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski			X	
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających			X	X

zdolności obronne państwa				
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego	X		X	X
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju				
Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji) <i>Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność</i>		X		
Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji) <i>Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski</i>	X			
Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności) <i>Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji</i>				X

Źródło: opracowanie własne

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Gmina Frampol jako obszar położony w regionie Środkowej Wisły objęta jest Planem zarządzania ryzykiem powodziowym. Strategia Rozwoju Gminy Frampol przyczynia się do realizacji celu Planu, zgodnych z ustawą - Prawo wodne, tj. ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Realizacja celu nadrzędnego Planu umożliwiają 3 cele główne, tj.: zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego oraz poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym. W dokumencie Strategii zawarto zapisy umożliwiające realizację założeń Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Kolejnym dokumentem odnoszącym się do stanu i potencjału ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych i podziemnych na obszarze Gminy Frampol jest Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Przedmiotowa Strategia nie narusza założeń Planu, a realizacja przedsięwzięć ujętych w celu III. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego umożliwi utrzymanie lub poprawę stanu jednolitych części wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Dokument Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030 obejmuje szereg działań i przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych Planu przeciwdziałania skutkom suszy tj.

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Gmina Frampol została przypisana do klasy umiarkowanego zagrożenia suszą. Najbardziej zauważalna na tym obszarze jest susza hydrologiczna charakteryzująca się obniżonym zasobem wód powierzchniowych. Susza ta jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego.

Wśród działań Strategii przyczyniających się do przeciwdziałania skutkom suszy należy wymienić m.in. budowę zbiornika retencyjnego.

Przedmiotową Strategię charakteryzuje również zgodność z dokumentami sektorowymi, planistycznymi i strategicznymi gminy. Celem Strategii, który najczęściej wpisuje się w założenia innych dokumentów jest cel *III Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego*. Kierunki działań związane z ochroną środowiska naturalnego, efektywnością i bezpieczeństwem energetycznym wpisują się w cele dokumentów:

- **Program Ochrony Środowiska dla Gminy Frampol na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026** – cele szczegółowe programu:
 - Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy.
 - Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców gminy.
 - Ochrona przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego.
 - Dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych.
 - Racjonalizacja ich wykorzystania oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom Gminy wody pitnej odpowiedniej jakości.
 - Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez stworzenie nowoczesnej infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową.
 - Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż.
- **Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Frampol na lata 2014-2029** – cele szczegółowe programu:
 - Obniżenie kosztów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy poprzez wskazanie optymalnych sposobów realizacji potrzeb energetycznych.
 - Ułatwienie podejmowania decyzji o lokalizacji inwestycji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych.
 - Wskazanie kierunków rozwoju zaopatrzenia w energię, które mogą być wspierane ze środków publicznych.
 - Umożliwienie maksymalnego wykorzystania energii odnawialnej
 - Zwiększenie efektywności energetycznej
- **Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Frampol** – cel programu:
 - Poprawa jakości środowiska naturalnego Gminy Frampol poprzez: redukcję emisji CO₂ w roku 2025 w stosunku do roku bazowego o 10%; wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie w roku docelowym 2025 o 10% w stosunku do roku bazowego oraz redukcję energii finalnej w roku 2025 w stosunku do roku bazowego o 10%.

Potrzeby sfery społecznej Gminy Frampol zostały skupione i zaprezentowane w przedmiotowej Strategii przede wszystkim w celu *I. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie integracji społecznej*. Cel ten łączy w sobie założenia takich dokumentów jak:

- **Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022:** Za obszar rewitalizacji uznano miejscowości Korytków Mały, Teodorówka oraz część Miasta Frampol. Rozwój tego obszaru prowadzony jest w oparciu o następujące cele:
 - Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży na terenach rewitalizacji.
 - Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych powodująca.
 - Wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym oraz wzrost kapitału społecznego.
 - Wspieranie działań służących poprawie środowiska naturalnego.

- Poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji.
 - Poprawa warunków życia osób starszych, schorowanych, niepełnosprawnych i samotnych oraz ich integracja ze środowiskiem.
 - Zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa.
 - Wsparcie rozwoju i umacniania więzi rodzinnych w tym poprawa warunków życia osób z rodzin dysfunkcyjnych.
- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Frampol na lata 2017 – 2024.**
- Cel nadrzędny - główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Frampol to: Podniesienie jakości życia społeczności lokalnej gminy Frampol i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Uszczegółowiają go następujące priorytety:
- Priorytet I. Wsparcie aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców.
 - Priorytet II. Zapobieganie ubóstwu, problemom mieszkaniowym i bezdomności.
 - Priorytet III. Wspomaganie rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji.
 - Priorytet IV. Wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży.
 - Priorytet V. Kreowanie warunków dla aktywności i rozwoju seniorów.
 - Priorytet VI. Zmniejszanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz chorujących.
 - Priorytet VII. Wsparcie mieszkańców w wychodzeniu z uzależnienia, prowadzenie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
 - Priorytet VIII. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych.

5 ZAŁĄCZNIKI

1. Indykatorywny wykaz przedsięwzięć Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030,
2. Podsumowanie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030,
3. Sprawozdanie z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030,
4. Raport z ewaluacji ex-ante projektu Strategii Rozwoju Gminy Frampol na lata 2022-2030.